

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Historie sportovní redakce v Československém/Českém
rozhlase**

Diplomová práce

Autor práce: Martin Charvát

Studijní program: Mediální studia

Vedoucí práce: PhDr. Martin Groman, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2018

Martin Charvát

Bibliografický záznam

CHARVÁT, Martin. *Historie sportovní redakce v Československém/Českém rozhlase*. Praha, 2018, 85 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Groman, Ph.D.

Rozsah práce: 152 346 znaků

Anotace

Práce pojednává o historii sportovní redakce v podstatě za 95 let existence rozhlasu. Sportovní přenosy začaly být součástí vysílání hned po pár letech od začátku vysílání a staly se jeho nedílnou součástí. Tyto přenosy reportoval nejprve Josef Laufer, později vznikla samostatná redakce. Ta byla do roku 1990 výrazně ovlivňována komunistickým režimem, přestože ten neměl přímý vliv na samotné vysílání. Sportovní redaktoři byli pro svou univerzálnost obsazováni i na významné nespportovní akce, stejně jako se významně podíleli na vysílání srpnových událostí roku 1968. Po revoluci musela být redakce přebudována a zároveň se vyrovnávala s nástupem nových médií, která rozhlasu brala jeho exkluzivitu co do rychlosti informování o sportovních výsledcích. Sportovní redakce se v současnosti potýká s tvrdou konkurencí v online světě a internetové komunikaci, ale zároveň musí tvořit obsah také pro tato nová média.

Annotation

The thesis deals with the history of the sports editorial office in essence for 95 years of radio broadcasting. Sports broadcasts began to be part of the broadcast just a few years after broadcasting and became an integral part of the broadcast. These broadcasts were first reported by Josef Laufer, later a separate editorial was created. This was significantly influenced by the Communist regime until 1990, although it had no direct influence on the broadcast itself. For their versatility, the sports editors were also engaged in significant non-sporting events as well as participating significantly in the broadcasting of the 1968 August events. After the Revolution, the editorial staff had to be redesigned and coped with the emergence of new media that took its exclusivity on the radio sporting results. Nowadays, sports editors face severe competition in the online world and internet communications, but at the same time they must also create content for these new media.

Klíčová slova

Český rozhlas, Radiožurnál, sportovní redakce, sport, sportovní žurnalistika, rozhlasová žurnalistika, Josef Laufer, Karel Malina, Stanislav Sigmund, Aleš Procházka, Miroslav Augustin

Keywords

Czech Radio, Radiojournal, sport, sports newsroom, sport journalism, radiojournalism, Josef Laufer, Karel Malina, Stanislav Sigmund, Aleš Procházka, Miroslav Augustin

Title/název práce

History of sports newsroom in Czechoslovakian/Czech Radio

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří mi s prací pomáhali a kteří mě motivovali k jejímu dokončení.

Obsah

1. Úvod	2
2. Právní podmínky práce v čs. rozhlase	4
3. Metoda orální historie	9
4. První sportovní přenosy ve vysílání Radiojournalu	11
4.1. Reportér Josef Laufer	12
5. Sportovní rubrika v poválečném Československém rozhlase	17
5.1. Vznik sportovní redakce 1953	22
5.2. Vedoucí redakce Josef Malý	29
6. Sportovní redakce do roku 1990	36
6.1. Politický vliv na sportovní redakci	44
7. Obměna po roce 1990	49
7.1. Nový systém práce	55
7.2. Vznik Centra zpravodajství	65
8. Sportovní redakce mimo Český rozhlas	75
8.1. Radio Alfa	75
8.2. Radio Impuls	77
8.3. Radio Hey	77

1. Úvod

Českému rozhlasu bude 95 let. Krátce po něm budou mít toto výročí i některé slavné okamžiky - první sportovní reportáž, první přenos fotbalového utkání.

Sportovní žurnalistika je nedílnou součástí historie Českého rozhlasu, který ji více či méně vysílá na téměř všech svých stanicích, ať už bere sport jako výsledkový a zpravodajský servis, nebo jako socializační prvek, či jako životní styl. Všechny tyto role rozhlas ve svém vysílání zdůrazňuje a to ve všech etapách svého vývoje. Navzdory různým politickým vlivům a vnějším tlakům má sport v rozhlasovém vysílání stále stejnou úlohu, třebaže se ho vládnoucí komunistická vrstva snažila od padesátých do devadesátých let například ve formě spartakiád využít ke svým potřebám.

Práce o historii sportovní redakce v Českém / Československém rozhlasu je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část má dát základní dataci a právní rámec, ve kterém se potom praktická část odehrává. Zároveň v teoretické části vysvětluje autor práce výzkumnou metodu orální historie, kterou následně v praktické části spolu s rešeršemi používá. Zatímco v prvopočátcích rozhlasu, v meziválečném období i období krátce po druhé světové válce je rešerše dominantní výzkumnou metodou, postupem času tuto roli přebírá orální historie a v závěru práce je v podstatě jediným způsobem sběru informací. To je dáno absencí publikací, vždyť ta nejaktuálnější Od mikrofonu k posluchačům končí rokem 2003. Autor s tím počítal už při zadávání práce a zmínil to v tezích, které takto byly schváleny.

Praktická část je detailně popsána v tezích diplomové práce. Autor si zejména váží toho, že se mu podařilo získat vždy alespoň jednoho pamětníka pro dané období, tedy práce obsahuje aktuální vzpomínky redaktorů, kteří chod v redakci zažili od roku 1951 do roku 2018. Nezbytnou součástí byly hodiny strávené v archivu Českého rozhlasu, který má řadu dokumentů nenalezitelných v jiných zdrojích. Komplikací pro autora bylo, jak je popsáno níže, úmrtí posledního muže, který mohl výrazně pomoci s diplomovou prací, a sice Karla Maliny. Ten odešel jen pár týdnů poté, co se autor rozhodl toto téma zpracovat. Malina mohl práci obohatit o několik pohledů, ať už na samotnou činnost (například na olympijských hrách), informace o roce 1968, kdy vysílal, nebo o to, jak politika a zejména pak komunistická strana zasahovaly do chodu sportovní redakce.

Poznámkový aparát využívá autor pro zmínění zajímavostí, zatímco citace literatury tzv. Harvardským stylem je součástí textu.

Autor práce je od roku 2008 externím spolupracovníkem sportovní redakce, od roku 2017 také jejím zaměstnancem. Teze diplomové práce ale podal už v roce 2014.

2. Právní podmínky práce v čs. rozhlasu

Radiojournal vznikl v meziválečném období, v českém mediálním světě toto období lépe charakterizuje označení ‚doba stranického tisku‘. ‚Vytvoření rozhlasové společnosti a pravidelné rozhlasové vysílání pro veřejnost si vyžádalo též legislativní úpravu nově vzniklého stavu. Podmínky byly ale kodifikovány až na jaře roku 1924 dlouho připravovaným vládním nařízením (ze dne 17. dubna 1924). Jím se stanovovaly při provádění zákona o telegrafech kritéria pro ‚zřizování, udržování a provoz telegrafů‘ mimo státní monopol, tedy jednak podmínky pro udělení koncese na zřízení ‚soukromé stanice vysílací‘, jednak požadavky pro udělení posluchačské koncese k ‚přechovávání a užívání přijímacího aparátu‘. V zásadě byla v této právní normě zakotvena závislost soukromé rozhlasové společnosti na státu, zastupovaném poštovní správou ministerstva pošt a telegrafů. (Maršík, 2003, str. 26) ‚Stát měl v Radiojournalu rozhodující postavení, které vyplývalo z legislativního zakotvení rozhlasu a bylo stvrzováno pravidelnými licenčními řízeními. Přesto byl reálný vliv státu na programovou skladbu rozhlasu mnohem slabší, než mohl být.‘ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 59)

To se změnilo ve druhé polovině 20. let 20. století. ‚Některé politické subjekty si uvědomily po překonání počáteční nedůvěry k novému médiu možnosti rozhlasu při ovlivňování veřejného mínění a různými cestami se snažily proniknout do jeho řídicích orgánů a více nebo méně skrytě ve vysílání prosazovat své politické cíle a zájmy.‘ (Maršík, 2003, str. 56) ‚Do třicátých let vstoupil Radiojournal jako konsolidovaný podnik po finanční, provozní a technické stránce, personálně značně zkvalitněný, ve výsledcích vysílání úctyhodný. Když v prosinci 1933 vystupuje předseda Radiojournalu před novináři, konstatuje přihlášení rozhlasu ke státnímu zájmu a je si při tom vědom toho, že se rozhlas stává pro něj ‚samozřejmě jenom prostředníkem a předmětem‘ s tím, že napříště ‚má propagovat uvnitř státu politickou vůli vlády a navenek má soutěžit s propagací ostatních států‘. Politickovýchovná funkce vystupuje do popředí a její obsah přirozeně ‚přichází zvenčí‘. Na jedné straně je to posun zařízení, které dosud preferovalo svoji funkci osvětovou a umělecko-výchovnou, zcela logickým směrem. V průběhu třicátých let se politizuje celá kulturní fronta u nás od Karla Čapka až po V + W. Na druhé straně je

zřejmé, že se rozhlas neuchránil před politickými vlivy ani v předchozím desetiletí. Je jen nesnadné rozlišit, kdy šlo o zájem vládní a kdy o zájem politických (vládních) stran.“ (Hraše, 2003, str. 95)

Funkce rozhlasu jako média šířícího zájem ‚vládnoucí‘ vrstvy byla umocněna mnichovskou dohodou. Zabráním českého pohraničí přišel rozhlas jak více než 300 tisíc posluchačů, tak i technická zařízení, například vysílače v Košicích a Moravské Ostravě. Politický tlak ještě zesílila cenzura a potřeba reorganizovat rozhlas tak, aby sloužil zamýšleným účelům. (Hraše, 2003, str. 78) „K 31. srpnu 1939 byl vydán dekret, který koncipoval dohled nad rozhlasovým vysíláním. Cenzuru svěřil do rukou tiskového odboru Předsednictva ministerské rady po okupační linii byl rozhlas podřízen skupině pro rozhlas v kulturně-politickém oddělení úřadu říšského protektora.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 92) „Okupační orgány kladly na rozhlas značný důraz, protože si od něj slibovaly možnost ovlivnit české obyvatelstvo. S využitím rozhlasu jako propagandistického nástroje měli nacisté zkušenosti z říše.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 100) „Rozhlas také musel během okupace změnit dosavadní název i organizaci. (...) Přejmenování na Radiojournal (16. března 1939) vystřídala 10. června 1939 změna názvu společnosti na Český rozhlas.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 100)

S koncem druhé světové války se změnila i situace v Československém rozhlasu. „První týdny po válce byly v Čs. rozhlasu poznamenány bojem o jeho ovládnutí jednotlivými skupinami. Pověřený ředitel prof. O. Matoušek, snažící se o sjednocení všech rozhlasových pracovníků, jmenoval vedoucí jednotlivých organizačních složek se zřetelem na odbornost. (Ješutová, Od mikrofonu k posluchačům, 2003, str. 188) „Rozhlas v poválečném období prožíval svou vrcholnou éru. S prakticky úplnou vybaveností domácností přijímači jako jediné médium pronikal do téměř každé rodiny. Jeho politický potenciál si přisvojila KSČ, která přes nadřízené MI obsadila vedoucí funkce v rozhlasu – 25. května 1945 byl ústředním ředitelem formálně teprve ustaveného Československého rozhlasu jmenován komunistka Bohuslav Laštovička.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 121)

Bezprostředně po válce nenastaly výrazné personální změny. Rozhlas ale řešil svou pozici v české společnosti, jak svůj účel, tak své vlastnictví. „Postavení rozhlasu po stránce právní nebylo vyřešeno legislativní normou. Rozhlas byl sice prohlášen za státní, avšak v

republiky existovaly dvě rozhlasové společnosti. Rozhlas v českých zemích byl spravován jako postátněná společnost s r. o. v čele s tříčlenným jednatelským sborem, jeho členy byli jmenováni generální ředitel Čs. rozhlasu Bohuslav Laštovička, sekční šéf IV. odboru ministerstva informací Václav Patzak a správní ředitel Čs. rozhlasu JUDr. Karel Remeš. Od roku 1945 byl Čs. rozhlas podřízen ministerstvu informací, v jehož čele stál Václav Kopecký. Rozhlas řídil IV. odbor ministerstva, vedený nejprve spisovatelem Ivanem Olbrachtem a po něm dr. Miroslavem Burianem. Na Slovensku byl rozhlas podřízen povereníctvu pre informácie, které uvalilo 25. září 1945 na Slovenský rozhlas národní správu. (Ješutová, Od mikrofonu k posluchačům, 2003, str. 191)

„V únoru 1948 komunisté zúročili důsledné obsazení vedoucích funkcí v rozhlase, které jim umožnilo skrze manipulaci posluchačů, organizaci manifestací a prokomunistickou propagandu zcela paralyzovat nekomunistickou opozici.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 150) „Stejně jako v ostatních médiích i v rozhlase ustavili komunisté akční výbor a provedli personální čistku. Nejprve museli odejít především příslušníci a sympatizanti jiných politických stran, později všichni „nespolehliví“. Jednalo se většinou o zkušené novináře včetně těch nejznámějších (Josef Cincibus, František Gel, Mirko Očadlík, Emil Vrba, František Kamil Zeman), které mladí nezkušení komunisté nemohli plnohodnotně nahradit.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 151) „KSČ viděla v rozhlase nejmasovější prostředek působení, a proto všemožně zabezpečovala jeho vazbu na vládní a stranické orgány. Vliv, který se v letech 1948–1951 uplatňoval převážně přes všemocnou závodní organizaci KSČ, bylo třeba nahradit institucionální formou (Běhal, Od mikrofonu k posluchačům, 2003, str. 243) „S únorem 1948 přišla zásadní změna politického náhledu na novinářskou práci. Novinář měl svět vysvětlovat, informovat měl teprve po politické interpretaci významu událostí. Stírala se hranice mezi zpravodajstvím a komentáři, domácí informace procházely politickou selekcí, ekonomika měla být zobrazována jako kvetoucí s příklady budovatelského úsilí úderníků, sportovní či vědecké úspěchy pak jako zásluha nového společenského zřízení.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 168)

„Vedení komunistické strany, které od února 1948 monopolně ovládlo řízení celé společnosti, si podřídilo hromadné sdělovací prostředky a rozhodovalo o obsazení vedoucích funkcí v nich. V rozhlase spatřovalo důležitý ‚prostředek agitace a propagandy‘

či ‚ideově politický nástroj‘, který měl být organizátorem ‚socialistické výstavby‘ a výchovy ‚socialistického člověka‘. Těmto cílům byly podřízeny nejen zpravodajské relace, ale i kulturně vzdělávací a zábavné pořady, a také byrokratický systém řízení a kontroly rozhlasu.“ (Ješutová & Nováková, 1997, str. 5) V roce 1952 byl ČS rozhlas reorganizován podle sovětského vzoru – místo dosavadních odborů a oddělení vznikly 4 hlavní redakce: politické, literárně-dramatické, a hudební vysílání a vysílání pro děti a mládež. 1953 přidána redakce humoru a satiry, 1957 přidána redakce aktualit a zajímavostí A-Zet, 1962 přidána redakce propagandy. (Kolektiv, 2003, str. 54) V roce 1956 vznikla Hlavní správa tiskového dohledu, která byla zřízena pod ministerstvem vnitra a cenzurními zásahy ovlivňovala chod rozhlasu. „Moderní a komplexní tiskový zákon č.81/1966 Sb. definitivně uzavřel dlouholeté čekání na nápravu zastaralého legislativního rámce a na dalších skoro 35 let se stal základním prvkem české mediální legislativy. Tento zákon reorganizoval též kontrolní systém a poprvé od roku 1948 dal cenzuře pevné místo v československém právním řádu.

Stát tím existenci institucionalizované cenzury nejen přiznal, ale legalizoval ji a definoval její pravomoci. Cenzurní úřad dostal nové jméno Ústřední publikační správa a nový statut, transparentnost ale cenzory znejistěla a počet cenzurních zásahů mezi lety 1965-1967 klesl z bezmála 3 500 na pouhých 1 500.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 178) „Navzdory opakovaným snahám vedení KSČ omezit tiskovou svobodu vyvrcholil nový přístup ke kontrole a řízení médií 26. června 1968 přijetím zákona č. 84/1968 Sb., který vyhlásil: ‚Cenzura je nepřípustná. Cenzurou se rozumějí jakékoli zásahy státních orgánů proti svobodě slova a obrazu a jejich šíření hromadnými informačními prostředky. Tím není dotčena pravomoc prokurátora a soudu.‘ Tato několikaslovná novela zrušila cenzuru. Již dříve vláda nařízením č. 69 z 13. června 1968 zrušila statut Ústřední publikační správy, a tím tato instituce v podstatě zanikla.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 187) „Nový vztah moci a médií upravil již 13. září 1968 zákon č.127/1968 Sb., o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a dalších hromadných informačních prostředků. Zákon znovu umožnil cenzuru, upřesnil formu a smysl ÚTI (na Slovensku vznikl Slovenský úrad pre tlač a informácie) a rozšířil systém sankcí proti vydavatelům (až po zrušení registrace). Skončilo období necelých tří měsíců zákonem ukotvené svobody tisku. (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 193)

„Od 1. ledna 1969 vstoupil v platnost Ústavní zákon č. 143/1968 Sb., o československé federaci. Skončila doba hledání a přípravy vhodné formy institucionalizace kontroly a řízení médií a ustavil se systém dvou národních cenzurních úřadů, zastřešených Federálním výborem pro tisk a informace (FVTI). Dosavadní ÚTI byl přeorganizován v úřad příslušný České socialistické republice a přejmenován na Český úřad pro tisk a informace. (...) FVTI vymezenou funkci vykonával zpočátku jen sporadicky a od roku 1970 nebyl vůbec svolán.“ (Končelík, Orság, & Večeřa, 2010, str. 194) Politické změny na přelomu 80. a začátku 90. let výrazně proměnily i způsob, jakým se začalo nahlížet na média veřejné služby obecně. Pro Český rozhlas je klíčovým zákon 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu, který ho ustanovuje. „V §31 odst. 3 zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání se uvádí: ‘Provozovatel vysílání je povinen zajistit, aby ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech bylo dbáno zásad objektivit a vyváženosti a zejména nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována žádná politická strana nebo hnutí, popřípadě jejich názory nebo názory jednotlivých skupin veřejnosti, a to s přihlédnutím k jejich reálnému postavení v politickém a společenském životě.’ Klíčovou hodnotou pro zpravodajské a publicistické pořady je proto objektivita a vyváženost.“ (Motal, 2012, str. 28)

Nové zákony rovněž umožnily vznik duálního systému, tedy vedle médií veřejné služby začaly existovat i soukromé (komerční) rozhlasové stanice, které také měly zájem o vysílání sportovního zpravodajství a publicistiky. Další rozvoj vysílání umožnil zákon 235/2006 Sb., který měnil do té doby stěžejní zákon 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a je klíčovým pro digitalizaci vysílání. Pozdější zákon 196/2009 pak konkrétně nařídil podporu přechodu na digitální vysílání současnými stanicemi, které blokovaly dostupné kmitočty. „Provozovatel rozhlasového vysílání s licenci, který vysílá na základě licence udělené mu Radou pro rozhlasové a televizní vysílání (...) přede dnem nebytí účinnosti tohoto zákona a který se písemně zaváže, že bude ve svém vysílání podporovat přechod na zemské digitální rozhlasové vysílání a na základě usnesení vlády o přechodu na zemské digitální rozhlasové vysílání ukončí analogové vysílání, je oprávněn písemně požádat Radu o udělení transformační licence, na základě které bude oprávněn vysílat do 10. října 2025.“ (Zákon č. 231/2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a změně dalších zákonů, 2001)

3. Metoda orální historie

Metoda orální historie je kvalitativní výzkumná metoda. Podle předního českého odborníka Miroslava Vaňka je to metoda, která pojímá dějiny demokraticky, tedy snaží se na rozdíl od politických nebo vojenských dějin, které jsou zpracovány na základě ‚neorálního‘ materiálu, dávat slovo ‚opomíjeným‘ vrstvám společnosti, více reflektuje mikrohistorii, individuální prožitky, rozměr každodennosti a dějiny ‚psané zdola‘. (Vaněk & Mücke, 2011, str. 14) „Jedná se o řadu propracovaných, avšak stále se vyvíjejících a dotvářejících postupů, jejichž prostřednictvím se badatel v oblasti humanitních a společenských věd dobírá nových poznatků, a to na základě ústního sdělení osob, jež byly účastníky či svědky dané události, procesu nebo doby, které badatel zkoumá, či osob, jejichž individuální prožitky, postoje a názory mohou obohatit badatelovo poznání o nich samých, případně o zkoumaném problému obecně.“ (Vaněk, Mücke, & Pelikánová, 2007, str. 11)

Jde o metodu soustřeďující se na zachycení, uložení, případně analýzu a interpretaci prožitku a zkušenosti člověka. Jádrem orální historie je vedení a zpracování rozhovorů s osobnostmi, které mohou obohatit naše poznání. (Vaněk, 2004, str. 7) „Vypravěčova upřímnost a spontaneita závisí především na důvěře, kterou v něm historik svým přístupem dokáže navodit. Jakkoli kriticky musí badatel přistupovat k poskytnutým informacím a porovnávat jejich obsah s dalšími prameny, je zároveň povinen respektovat tuto důvěru a s ní i osobnost vypravěče jakožto dárce dobrovolně poskytnutého subjektivního sdělení,“ (Vaněk, 2004, str. 7) Takto získané sdělení ale nemůže být bráno za fakt. Orální historie je stejně důvěryhodná jako všechny ostatní zdroje. Žádný kousek informace jakéhokoliv typu by neměl být bezvýhradně důvěryhodný, a tedy každý zdroj by měl být porovnán s jiným důkazem. (Ritchie, 2003, str. 26)

„Lidská paměť se skládá z aktivních konstrukcí a rekonstrukcí toho, co jsme zažili, nikoli ze „záznamů“ událostí jako takových. Zážitky přitom stále přehodnocujeme a dáváme jim nový význam na základě pozdějších (následných) zkušeností. Od výpovědi narátora nelze tedy očekávat spolehlivost z hlediska faktického, objektivního popisu událostí, můžeme se však na ni spolehnout, pokud jde o význam událostí, jak je chápal

sám narátor.“ (Vaněk, 2004, str. 71) Podstatný je také sociokulturní faktor. Kolektivní vzpomínky podle Karen Hagemannové ovlivňuje i kolektivní paměť, tedy události a procesy, které jsou relevantní pro skupinu, do které narátor patří. Takové si podrží v paměti snáze a déle. Proces vzpomínání je aktivním procesem, o který se musí tedy nejen usilovat, ale také na něj musí být dotazovaný připraven. (Vaněk, 2004, str. 74)

Problematickou otázkou, která může vyvstat i v této práci, je důvěrnost poskytnuté informace. Tedy – pokud může odhalení získané informace způsobit narátorovi právní problémy, veřejné zostuzení, nebo jiné důsledky tohoto typu. Linda Shopes, jenž psala o této problematice v *History of Oral History*, popisuje dilema otázkou: „Vědomý proces poskytování materiálu k orální historii by měl narátora upozornit na opatrnost při odkrývání potenciálně nebezpečných informací, ale když by měl interviewer prolomit nějaké potenciálně nebezpečné téma, například účast na zločinu, měl by znovu zpovídaného upozornit, že rozhovor je nahrávaný?“ (Shopes, 2007, str. 135)

Vzápětí si na tuto otázku odpovídá citací z ústředního dokumentu v USA pro tyto případy, tedy *Evaluation Guidelines*. Ty říkají, že rozhovor zůstává důvěrný do chvíle, než dostane redaktor povolení k jeho použití. (Shopes, 2007, str. 135) Je ale nezbytné informace i v takovém případě prověřit a konfrontovat s jinými získanými daty. „Při interpretaci rozhovoru se tedy nemusíme (a zřejmě ani nemůžeme) dopátrat ‚pravdy‘ vždy, ale můžeme si učinit určitou představu o tom, co narátor považuje ze svého osobního hlediska za ‚pravdivé‘.“ (Vaněk & Mücke, 2011, str. 195)

4. První sportovní přenosy ve vysílání Radiojournalu

Programové schéma Radiojournalu při jeho vzniku bylo zcela odlišné od současné podoby Radiožurnálu.¹ „Podle původních představ Miloše Čtrnáctého a ing. Eduarda Svobody měl být Radiojournal především stanicí zpravodajskou. Hudba měla plnit ‚jen‘ doplňkovou funkci. Proto se také v úředním názvu rozhlasové společnosti objevila formulace ‚československé zpravodajství radiotelefonické‘ a ve společenské smlouvě byl účel společnosti na prvním místě vyjádřen slovy ‚rozšiřování zpráv hospodářských, meteorologických, bursovních, sportovních a zpráv rázu všeobecného‘. Již z tohoto vymezení je zřejmé odlišné chápání rozhlasu ve srovnání s dneškem – rozhlas byl vnímán nikoliv jako tvůrce, ale především jako ‚špičitel‘, tj. zprostředkovatel obsahů, které sám nevytvářel. Funkce reproduktivní převažovala nad funkcí produktivní.“ (Maršík, 2003, str. 39)

Sportovní redakce neexistovala a v tomto smyslu² se v úvodní kapitole práce ani neobjeví. Zmíněné sportovní zprávy začal Radiojournal vysílat 37 dní od svého spuštění, tedy 24. června 1923. Zpravodajství dodávala Česká tisková kancelář, které za to Radiojournal v součtu s meteorologickými zprávami zaplatil za rok 1923 celkem 2 251 Kčs. (Maršík, 2003, stránky 30,36) V „proudovém vysílání“ Radiojournalu v úvodních letech dominovala umělecká tvorba. Ředitelé ale hledali nové způsoby, jak rozhlas dostat k masovému poslechu. Sport se stal nástrojem, který jednak umožňoval technologické experimenty, které si stanice v jiných odvětvích nechtěla dovolit, a jednak motivoval domácnosti k nákupu rozhlasových přijímačů, čímž zvyšoval nejen dosah rozhlasu, ale

¹ Zatímco v roce 1923 vznikla pouze jedna stanice, současný Český rozhlas má k 1. 1. 2018 celkem 24 stanic. Sportovní redakce je součástí Zpravodajství, které je ve vztahu ke stanicím v pozici dodavatele. Autor práce bude uvažovat tvorbu a vývoj sportovní redakce směrem k Radiožurnálu, protože například do regionálních studií kolikrát přispívali lidé, kteří byli sice placeni jako externisté sportovní redakce, ale neměli k pražské redakci žádný jiný vztah.

² Tedy smyslu redakce jako ustáleného kolektivu spolupracovníků, kteří kontinuálně provádějí redakční práci.

zároveň i příjem stanice z koncesionářského poplatku.³ Vůbec prvním sportovním přenosem se stal boxerský zápas Františka Růžičky (alias Franka Roseho) a amerického rohovníka Rockyho Knighta. Utkání se konalo 2. srpna 1924 v pražské Stromovce, reportér toho duelu Jiří Hojer stál v hale, sledoval zápas a telefonoval jeho průběh do studia Adolfo Dobrovolnému, tehdejšímu hlasateli, který Hojerova slova tlumočil do mikrofону. Tento moment bývá označován za první sportovní reportáž, i když telefonickou a zprostředkovanou, ve střední Evropě. Jiří Hojer byl v té době funkcionářem Československé boxerské unie, neměl jinou spojitost s Radiojournalem než tímto jedním utkáním, a nelze ho proto označit třeba jen za prapůvodního člena sportovní redakce.

Další sportovní událostí na vlnách Radiojournalu byl VIII. všesokolský slet, který se konal v létě 1926. Byl významný jako první slet konaný na Strahově, ale i počtem účastníků a rozložením akce do regionů. Hlavním reportérem samotné tělovýchovné události byl František Havel, který líčil dění na obrovské ploše sletišť. Havel se v dalších letech mnohokrát prokázal jako výborný reportér sportovních událostí, když komentoval například automobilový závod Zbraslav – Jíloviště. František Havel byl původně hercem, začínal jako operetní komik, ale od roku 1926 do roku 1941 byl jedním z hlasatelů Radiojournalu a tuto činnost vykonával jako svůj hlavní pracovní poměr. (Hubička, 2010) I když se do historie zapsal především jako muž, který 15. března 1939 oznámil konec samostatného československého státu, můžeme ho považovat za prvního sportovního reportéra Radiojournalu. Navzdory tomu, že Josef Laufer je co do své sportovní tvorby mnohem slavnější a významnější.

4.1. Reportér Josef Laufer

Původně po gymnáziu chodil na strojní fakultu, ale po třech semestrech jí zanechal. Jeho mediální činnost začala už v době jeho studií, kdy přispíval do časopisu Sport a hry. Začal pracovat v deníku Hlas národa, v roce 1912 přešel do listu Union, ale

³ Je zároveň nasnadě připomenout, že rozdíl mezi platem muže a platem ženy byl velký, muž byl hlavou rodiny a stejně jako v současnosti hrají v obchodech s elektrospotřebiči z televizí zpravidla hokejové, či fotbalové zápasy, tak tehdy stejně fungoval i prodej rozhlasových přijímačů.

jeho spolupráce s ním končí se začátkem první světové války. Po vzniku samostatného československého státu začíná znovu psát sportovní zpravodajství a publicistiku, a to v agentuře Prager Presse. (Malina, 1985) Zároveň byl Laufer funkcionářem pražské Slavie, ve které nejprve sportuje jakožto fotbalista a atlet, ale postupem času se dostává do funkcí v různých sportovních sekcích klubu. Role funkcionáře u něj začíná převládat. V roce 1911 například odjíždí jakožto sekretář Českého hokejového svazu na mistrovství Evropy v Berlíně. Ve Slavii působí Laufer i po válce v pozici jednatele, kterou zastává i 3. října 1926. Tehdy se rozhlas rozhodl na základě úspěchu sletové reportáže vysílat poprvé fotbalové utkání, ale pražský novinář, pan Horáček, se kterým měl ředitel Radiojournalu domluveno, že bude utkání komentovat, nedorazil. Ostatní novináři, kteří byli na utkání, možnost komentovat zápas pro rozhlas odmítli, a tak ředitel rozhlasu oslovil Laufera. Tomu podle dobových vzpomínek nezbylo moc možností, jak zareagovat, a tedy zápas komentoval. (Malina, 1985, stránky 53-55)

Lauferův komentář se posluchačům zalíbil. Byla to novinka, která se ve vysílání do té doby neobjevovala. Navzdory Lauferovu strohému popisu přinesla emoce, možnost dozvědět se, jak se zápas vyvíjí. Následné dopisy spokojených posluchačů přesvědčily vedení rozhlasu, aby se sportovní reportáže staly pravidelnou součástí vysílání. Laufer⁴ reportoval další zápas hned o týden později, poté rozhlas zkusil

ještě pár dalších reportérů, ale ti se neuchytili. Hned v roce 1927 rozhlas zkouší reportovat také další sporty – tenis, atletiku, šachy⁵, následně i třeba vodní pólo z Barrandova, které

⁴ Na fotografii: Reportér Josef Laufer u mikrofonu (Maršík, 2003, str. 78)

⁵ 12. číslo týdeníku Radiojournal ze 14. května 1927 píše: „Tento týden se utkaly v radiovém šachovém matchi sněmovna britská a australská. Tradiční utkání toto, které je každým rokem, podléhá tedy také vývoji doby.“ (Radiojournal)

reportoval Ladislav Hauptman, plavecké závody, dokonce i vodní pólo mezi 1.FC Nürnberg – Praha, které reportoval Karel Klapač, dostihy z Pardubic (reportér Vladimír Palička) i pražské Velké Chuchle, stejně i automobilové závody Zbraslav – Jíloviště (František Havel)⁶, klasické lyžování a podle jeho vzoru začne v roce 1931 i s ledním hokejem – ten se vzhledem k úspěchům československých reprezentantů, akčnosti samotného sportu a libozvučnosti komentáře s kulisou burácejícího stadionu stane i tím nejžádanějším sportovním přenosem.

Josef Laufer pracoval v Radiojournalu celé meziválečné období, ale pouze jako externí spolupracovník, s hokejovými a fotbalovými mužstvy jezdil do zahraničí jako zpravodaj ČTK. (Malina, 1985, str. 27) Díky spolupráci s rozhlasem si Laufer připsal i mnoho prvenství. „Přenosy fotbalových zápasů, které v sportovní veřejnosti získaly rozhlasu novou, vděčnou a vytrvalou obec posluchačů, které přinesly footballu velkou propagandu ve vrstvách, kam by byl jinak nikdy nepronikl, a které vedle sportovní hodnoty ukázaly na význam zápasu pro prestiž státu, prodělávají v r. 1928/29 podobně jako přenosy z divadel fázi náměstek a překážek se strany pořadatelů. Také jednotlivé sportovní kluby se domnívají, že rozhlas ohrožuje a zeslabuje návštěvu fotbalových zápasů, že poškozují kluby finančně, a proto se zdráhají reportáže dále povolovat. Odmítají svolení ku přenosům i za cenu peněžitě náhrady. Radiojournal snaží se respektovat tyto námítky a přistupuje na nové podmínky, třeba proti svým vlastním zájmům. Aby nepoškodil návštěvy zápasů, ohlašuje vysílání reportáže až na poslední chvíli před počátkem zápasu nebo vysílá až druhou část zápasu, ponechává si reportáže jako tajné překvapení. (Patzaková-Jandová, 1937, stránky 253, 254)

To vedlo k prvnímu přenosu ze zahraničí, uskutečnil se 18. srpna 1929 z hřiště Hohe Warte u Vídně, kde hrála domácí Firste Vienna proti Slavii Praha.⁷ Zatímco Laufer byl nadšencem do fotbalu, zároveň tušil, že v ostatních sportech má rezervy. „Zval si tedy při reportování z jiných sportovních odvětví, než byly kopaná a hokej k mikrofonu

⁶ 30. číslo Radiojournalu z 23. července 1932 píše: „Nový způsob reportáže z motocyklových závodů založila americká rozhlasová společnost ‚Columbia‘ při závodech v Indianapolis. Reportér jel sám na motocyklu, sleduje jednotlivé jezdce, a popisoval jejich jízdu. Jeho slova byla zachycována mikrofonom, upevněným na řídicích stroje, a vysílána malou krátkovlnnou stanicí. Pojízdna stanice přenášela potom přijaté hlášení po kabelu a telefonní lince do vysílací stanice.“ (Radiojournal)

⁷ Signál byl do Prahy veden kabelem.

pomocníky. Při lyžování a vodních sportech to byl dr. Josef Kalibera, u tenisu inženýr Hybš, u lehké atletiky brněnský nadšený propagátor sportu Jan Liška. Ten 4. září 1927 uskutečnil první přímý přenos z mezistátního lehkootletického střetnutí Československo – Itálie. Někdy reportovali tito Lauferovi spolupracovníci sami, jindy vysílal Laufer s nimi. Laufer jim přenechával odbornou stránku hodnocení, sám se věnoval popisu událostí a situací, které se kolem střetnutí vyvinuly.“ (Malina, 1985, stránky 62, 63) Z tehdejšího týdeníku Radiojournal je ale patrné, že tito experti nebyli pouze na fotbalových stadionech a že jako reportéři cestovali s mužstvy na nedaleké zápasy.

V dubnu 1927 týdeník otiskl: „O mezinárodním fotbalovém utkání Československo – Rakousko, které je tuto neděli 20. t.m. ve Vídni, promluví ještě týž den večer ve 22:15 do rozhlasu náš brněnský hlasatel, známý sportovec Jan Liška, který bude vídeňskému utkání přítomen.“ (Radiojournal) ⁸ Podobně jako Laufer ani Liška neměl žurnalistické vzdělání, byl to vyučený kupec a prodavač, který ale ovládal němčinu, francouzštinu i angličtinu. Liška se stal prvním známým brněnským hlasatelem, populární i kritizovaný zároveň byl pro velké množství moravismů ve svých promluvách – kvůli tomu měl ve 30. letech na čas zakázáno vysílat na celostátním okruhu. (Běhal, 1992) Rozhlas vysílal i okresní atletické přebory, reportovali je například doktor Bleha, nebo náčelník svazu Fíkl. Amos Pokorný řídil šachovou hodinku v brněnském rozhlase, z olympijských her v Amsterdamu 1928 psal fejetony František Bodlák. Rozhlas si výběr hlasatelů pochvaloval, v programu uveřejněném v týdeníku Radiojournal ale nikdy neuváděl jiné jméno, než Laufer. (Radiojournal) Jeho příspěvky do vysílání nicméně nebyly nijak rozsáhlé. Pokud nereportoval zápas, měl zpravidla 1x až 3x týdně večer referát z utkání⁹, které se odpoledne hrálo, a on pak o něm přibližně deset minut mluvil ve vysílání. Zatímco práce ostatních sportovních hlasatelů byla občasná, on pracoval pro Radiojournal relativně pravidelně, ale i tak se rozhlasu vyplatilo mít ho za externího spolupracovníka.

Motocyklové závody reportuje František Alexander Elstner, automobilový nadšenec, který ve 30. letech podnikl cesty autem do severní Afriky, na Balkán i Blízký

⁸ Liška byl prvním hlasatelem brněnské odbočky Radiojournalu, kromě oněch závodů komentoval mimo jiné olympijské hry z Berlína 1936. V brněnské pobočce pracoval Liška do roku 1952, jeho hlavní funkcí ale bylo kromě hlasatelství i programová inspekce Radioujournalu v Brně. (Radiojournal)

⁹ Platí pro období fotbalové sezóny, například v lednu se v programu Radiojournalu neobjevuje vůbec.

východ. Zároveň byl novinářem a spisovatelem, v roce 1938 se dokonce vydal do Jižní Ameriky. Po začátku okupace sportovní vysílání z rozhlasu téměř zmizelo, sportovní výsledkový servis sice byl součástí večerních zpráv, ale v celkovém objemu vysílání to byla minorita. Více prostoru dostaly Zimní Mezinárodní Hry v Garmisch-Partenkirchenu 1940, kam jel tehdejší šéfredaktor ČTK František Maršák a ten přispíval i do rozhlasu. „V dalších letech vysílal rozhlas například přenosy z plaveckého mistrovství Čech a Moravy, zahájeného 1. srpna 1941 na stadionu pod Barrandovem, z Letních her (sudetské mistrovství) 10. srpna 1941 na pražské Spartě, z atletického mistrovství na Strahově (zahájeno 10. července 1943) či přenos ze sportovních her pořádaných na Strahově Kuratoriem pro výchovu mládeže.“ (Hraše, 2003, str. 160).

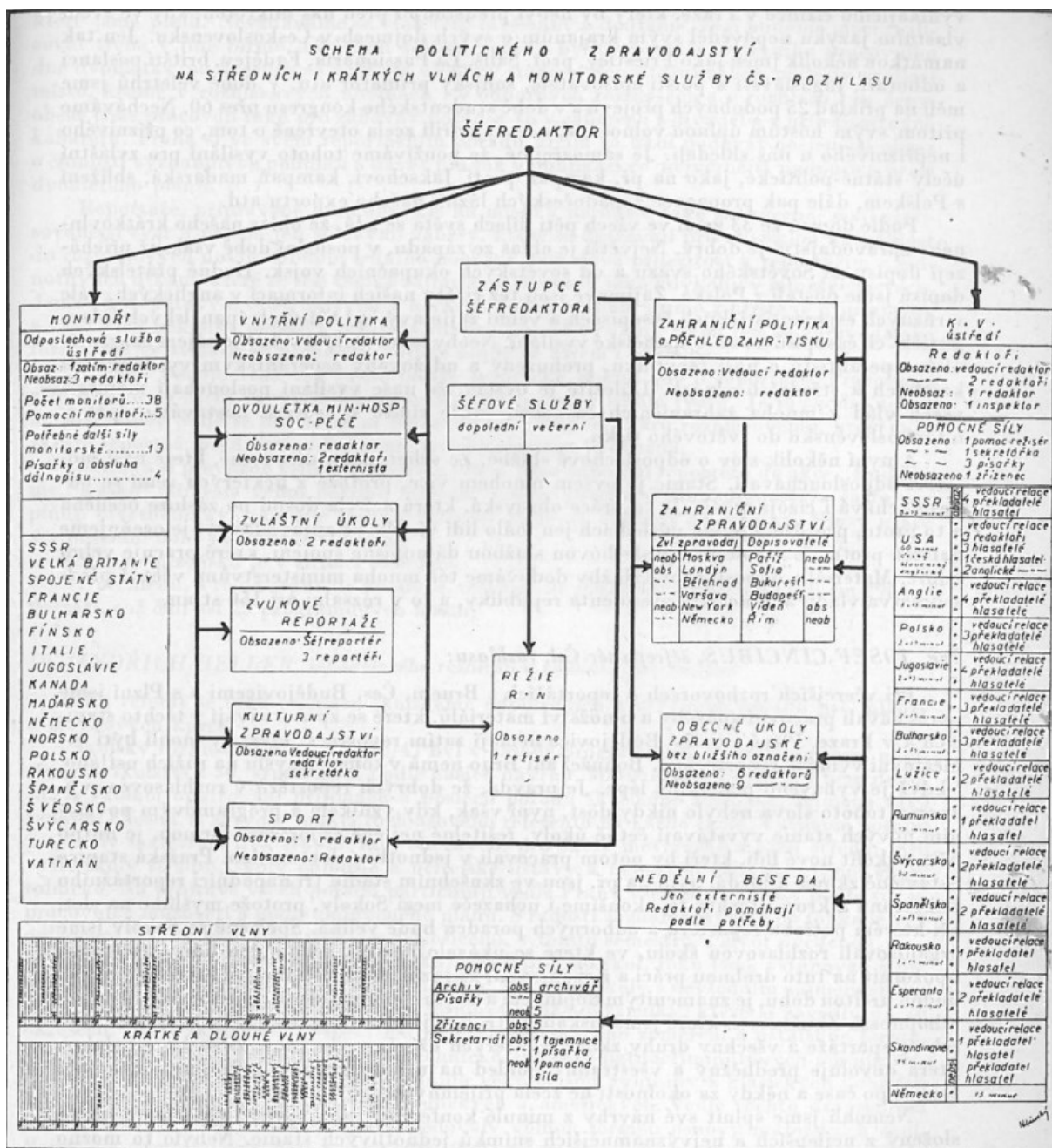
Zatímco Maršák informuje posluchače o výsledcích dostihových závodů v Praze-Chuchli, a to pravidelně po celou dobu druhé světové války, Laufer se kvůli svému židovskému původu k mikrofonu nedostává. Nesmí zastávat žádné funkce a zároveň se musí vyrovnat se snahou ho očernit.¹⁰ Do začátku druhé světové války vysílal Radiojournal podle Běhala celkem 272 sportovních událostí.¹¹ (Běhal, 1962) Drtivou většinou z nich jsou fotbal a hokej, které téměř pokaždé komentoval Laufer.

¹⁰ Otakar Havel pro časopis *Árijský boj* mimo jiné napsal: „Neustále živená vzpomínka na „nenapodobitelnou“ schopnost Žida Laufra působí jako účinný prostředek k brzdění antisemitismu. Tak by tomu opravdu a po právu bylo, kdyby popularita Žida Laufra nebyla vystavena na nepravdě a brutálním násilí. To, co se do těchto dnů dělo se sportovními reportážemi, byl židovský bluf a neblahé působení vlivu židovské kliky. Židovskou klikou byl také inspirován článek ze dne 2. dubna 1941, kterým je připravována cesta k znovunastolení Josefa Laufra. Bylo jím s celou sérií nepodařených sportovních reportáží působeno na myšlení českého člověka, aby byl utvrzen v domněnku, že jen žid zvládne sportovní hlasatelství.“ (Radiojournal)

¹¹ Jednou událostí se přitom rozumí např. mistrovství světa v ledním hokeji, kde ale vysílal rozhlas každý zápas českého týmu, kterých bylo například 6. Zároveň ne každý přenos byl vzhledem k dříve zmíněným bojům s fotbalovými kluby zmíněn v týdeníku Radiojournal, ze kterého Běhal čerpal, tedy reálně mohlo být samotných živých reportáží za toto období 2x – 3x tolik.

5. Sportovní rubrika v poválečném Československém rozhlasu

„První dny revoluční i porevoluční ukázaly, kde vlastně leží samo jádro rozhlasového vysílání. Posлуhači byli dychtivi zpráv, zpravodajská složka byla

¹² nejpodstatnější částí nejen vysílání v době revoluční, ale i po ní a zůstává jí i dnes na stanici Praha I (=Radiojournal – pozn. aut.), která se vlastně specializovala na

¹² Schéma politického zpravodajství, in (Jaro a léto 1947 v Československém rozhlasu, 1947, str. 33)

zpravodajské relace. (...) V čelo zpravodajského oddělení byl postaven šéfredaktor Jiří Hronek, který působil za války v Londýně.“ (Wenig, 1945) Jakýsi „newsroom“ tehdy podle jeho návrhu od roku 1945 tvoří 20 redaktorů politického zpravodajství, mezi kterými je hned 14 redaktorů politických zpráv a mezi zbylými také 1 redaktor sportovní, kterým je Josef Hora. Protože tímto Hronkovým schématem vznikl první systém vlastního zpravodajství v Československém rozhlasu, můžeme Horu označit za prvního vedoucího sportovní redakce, v té době je vhodnější slovo rubriky. Hora pracoval od roku 1929 jako externí sportovní redaktor v časopisech Venkov, Večer a Lidový deník, kde byl až do konce druhé světové války, i když v jejím průběhu se živil i v zelinářství nebo jako úředník v Karose. Podle dopisu tehdejšího ředitele rozhlasu Laštovičky nastoupil v roce 1945 jako výpomoc se sportovním zpravodajstvím, nicméně už v roce 1946 psal Hora vedení politického zpravodajství, že si ani nemůže vybrat řádnou dovolenou, aby se vyhnul stížnostem posluchačů. „Abych měl sám přehled o své práci, udělal jsem si statistiku za měsíc srpen. Pracoval jsem po celý měsíc plných 31 dní. Převáděno na hodiny 305 hodin, tj. denně bez ohledu na neděle a svátky, průměr téměř 10 hodin, a z toho plných 11 nočních služeb. Za měsíc srpen jsem napsal 4 473 řádek sportovních zpráv, z čehož bylo 5 mých vlastních sportovních komentářů. Byl jsem na 13ti sportovních zápasech a utkáních, z nichž z 9ti jsem podával telefonickou zprávu o průběhu do Rozhlasových novin.“ (Archiv ČRo)

Na personální nedostatky upozornil následující rok i sám ředitel zpravodajství Hronek. (Jaro a léto 1947 v Československém rozhlasu, 1947) K Horovi se tak do sportovní rubriky přesouvají Miroslav Cikán a Otakar Procházka, kteří byli do té chvíle v reportážním oddělení, a nově přichází Edmund Koukal. Nejznámějším z nich je Procházka¹³, který je v rozhlasu od 30. let, kdy nastoupil po studiu na obchodní akademii jako úředník, ale už během druhé světové války dělal sportovní zpravodajství. Externistou redakce stále

¹³ Lze si jen domýšlet, jaká panovala ve sportovní rubrice kultura. Podle protokolu o interním rozhlasovém vyšetřování je možné si snadno odvodit, jak znělo obvinění Procházky z incidentu z roku 1946 v Jánských lázních: „Pánové Procházka a Forejt popírají, že by se ráno při odchodu z hotelu potáceli nebo hlučeli, jak sdělil svědek p. Slezák. Oba přiznávají, že chtěli natočit rozhovor s třináctiletou dívkou, s níž i s její matkou v lázních mluvili, v žádném případě se však nechovali nepřístojně. Je naprosto vyloučeno, aby někomu vnucovali alkohol, poněvadž žádný s sebou neměli a jistě by takové chování způsobilo rozruch v lázních, které byly plně obsazeny.“ (Archiv ČRo)

zůstává Josef Laufer, který se po druhé světové válce vrací a je i nadále nejvýraznější postavou, protože komentuje důležité duely, zatímco ostatní dělají hlavně běžnou redakční práci. Spolu s Procházkou a slovenským reportérem Štefanem Mašlonkou utváří Laufer známou trojici, která posluchačům nezapomenutelně zprostředkovává zejména mistrovství světa v ledním hokeji 1947¹⁴ v Praze, které Československo vyhrálo.

„V roce 1948 k nejvýznamnějším sportovním akcím patřily zimní a letní olympijské hry a XI. všesokolský slet. Ze zimních olympijských her ve Svatém Mořici zprostředkovali sportovní komentátoři osm přenosů z hokejových utkání a denně deset minut informací pro Rozhlasové noviny. Letní olympijské hry z Londýna komentovali společně J. Laufer a Š. Mašlonka. (Ješutová, *Od mikrofonu k posluchačům*, 2003, str. 217) Trojice Laufer-Procházka-Mašlonka byla považována za elitu rozhlasového zpravodajství, byla oblíbená například pro různé tempo řeči a přitom vysokou srozumitelnost; třebaže si občas skákali do řeči, posluchači byli vtaženi do děje. Zatímco vedoucím redakce byl Hora, známé a dlouhé přenosy dělal s Lauferem z pražské sportovní rubriky pouze Procházka. Jeho kariéru, ba celý rozvoj sportovní redakce ale výrazně ovlivnily politické změny v únoru 1948 a nástup komunismu. Vládnoucí strana pochopila význam rozhlasu jako masového média a rozhodla se prověřit současné zaměstnance. Ustavila proto komisi vedenou dr. Štefanem Raisem, kterého do rozhlasu přímo vyslal ÚV KSČ. Prověrky probíhaly od roku 1950, kdy měli jet Josef Laufer a Otakar Procházka na mistrovství světa v ledním hokeji, ale nedostali víza a kvůli tomu nesměl odjet ani hokejový tým.¹⁵

Miroslav Cikán redakci v roce 1950 rychle opustil, Josefa Horu neschválil akční výbor. „Po téměř tři hodiny trvající prověrce, prováděné v noci za přítomnosti ministra Dr. Štefana Rajse, nám. min. informací Huška, rozhlasového kádrováka a několika dalších členů jsem pak ještě pracoval několik týdnů normálně. Pak přišlo 2. září 1950, kdy jsem byl s celou řadou dalších při večerní službě zavolán do zasedací síně a bylo mi oznámeno, že si mám vzít své soukromé věci a druhý den do práce již nechodit. Současně jsem to

¹⁴ Procházka paradoxně dostal v součtu s aférou v Jánských lázních po tomto šampionátu důtku. Při posledním utkání šampionátu se totiž dostal do slovního střetu s Laufrem, kterému se měl okamžitě omluvit. Procházka to neudělal, až po udělení důtky ale napsal písemnou omluvu Lauferovi. (Archiv ČRo) Záznam toho, co řekl, se bohužel nedochoval.

¹⁵ Tato kauza je dále známa jako vykonstruovaný proces s hokejovými mistry světa, například Bohumilem „Bóžou“ Modrým, Augustinem Bubníkem, Stanislavem Konopáskem a spol.

dostal černé na bílém: „Odvoláváme se na výsledek prověrky Svazu československých novinářů, který Vám byl oznámen náměstkem informací a osvěty soudruhem J. Huškem, a udělujeme Vám měsíční placenou dovolenou, v kteréžto době budete zařazen v jiném podniku. Prosíme, abyste na připojené kopii potvrdil příjem tohoto dopisu a obratem nám ji vrátil“. Razítko a dva nečitelné podpisy. Ta věta, že budu zařazen do jiného podniku, znamenala, že na Pracovní úřad v Praze XII přišel přípis od rozhlasu, že mě dávají k dispozici s určením jen na manuální práci, mimo Prahu a to do dolů na Kladensko, nebo Jáchymovsko. Díky pochopení příslušného referenta na tomto úřadě jsem si našel nakonec místo v Praze, jako sportovní opravář,“ (Archiv ČRo) argumentoval v roce 1969 Josef Hora u tzv. Smrčkovy komise, která řešila rehabilitaci tehdy nepravomocně vypovězených z rozhlasu.

„Nikde nebylo tehdy žádné odvolání. Do rozhlasu jsem nesměl. Tehdejší Svaz

novinářů mi zaslal tiskopis ze dne 7. 11. 1950 bez podpisu a i bez razítka, že na základě prověrky pracovišť jsem přestal být členem redakce a že mě dnem 1. 11. 1950 škrtná ze seznamu redaktorů. Na oborové organizaci URO mě řekl tajemník jen ve dveřích, že s tím nemá nic společného, že je to politické a na pracovním soudě mě příslušný referent potvrdil, že mám sice pravdu, že bych spor mohl vyhrát, ale že mě pak čeká určitě jen ten Jáchymov. Tak jsem toho nechal.“ (Archiv ČRo) Novým šéfem sportovní redakce se tak stal Edmund Koukal, který ale výborem také neprošel a v roce 1951 se šéfem

rubriky stává Procházka. Podle výpovědí před Smrčkovou komisí ho akční výbor sice také neschválil, ale ponechal ho ve funkci, než vychová nástupce. Poslední kapkou pro Procházku bylo, že na olympijské hry v Helsinkách 1952 nebyl nominován, ale místo něj

jela dvojice Vítězslav Mokroš, Bohuslav Ujček¹⁶. Oba dva byli naprosto nezkušení ve sportovní reportéřské činnosti. Mokroš byl ostravským hlasatelem, který občas jezdil do Prahy vypomáhat, Ujček byl sice nesmírně talentovaným reportéřem politického vysílání, ale podle dobových vzpomínek měl také neuspořádaný soukromý život, který jeho talent ničil.¹⁷¹⁸

Procházka si vzal na dobu olympijských her neplacenou dovolenou. „Když Ota Procházka viděl, že nemůže jet na olympiádu, tak povolal z Ostravy Lubora Tokoše. Když to propuklo, sedávali jsme u telefonu u techniků, protože oni mohli ten telefon zesílit. Když přišla nějaká zpráva, napsali jsme ji na kus papíru a donesli Luborovi do studia a on to řekl. Takhle se z Helsinek dělalo zpravodajství,“ vzpomíná Eva Křížová. (Osobní rozhovor s Evou Křížovou) Po olympiádě Procházka pracovní morálka uvadala, až v roce 1953 opustil rozhlas. Smrčková komise ale nakonec rehabilitovala i jeho: „Rehabilitační komise Čs. rozhlasu po prošetření všech okolností dospěla k závěru, že posledním důvodem odchodu soudruha Otakara Procházky z Československého rozhlasu 31. 12. 1953 byly důvody pracovní, avšak základ jeho případu třeba spatřovat v určité politické nedůvěře, která mu byla projevena v roce 1952, kdy jako vedoucí sportovní redakce a vynikající reportér nebyl nominován rozhlasem na olympijské hry. Začátky této nedůvěry

¹⁶ Fotografie na straně 20: Bohuslav Ujček (Archiv ČRo)

¹⁷ „Z jednoho takového flámu šel rovnou číst první ranní zprávy. Toto zpravodajství připravovala noční směna, hlasatelé si nejméně hodinu před vysíláním měli texty vyzvednout, řádně připravit, v Ujčekově případě je přeložit do slovenštiny a pak jít teprve do hlasatelný. Ujček na to neměl už ani čas ani hlavu. A tak vzal texty, v nichž zůstala i interní četkařská upozornění, co se z které zprávy má vyškrtnout, kde platí embargo atd. a to všechno četl ve volném slovenském překladu. To by snad nebylo to nejhorší, ale Ujčekovi začal docházet dech a navíc ho přestal poslouchat jazyk. A tak se z rozhlasu ozývaly stále méně srozumitelnější věty a slova, až to skončilo chrápáním. Ujček u mikrofonu usnul. Teprve v té chvíli se vzpamatoval technik a studio vypnul.“ (Pátek, 1991)

¹⁸ „Byl poslán na několikadenní reportážní cestu, ale strávil ji ve vinných sklepech a poslední den narychlo natočil všechny reportáže najednou. Vzal si kamarády, s nimiž popíjel, a ti mu dělali dojiče, agronomy i mistra v továrně či nejlepšího úderníka. Při poslechu v Praze někdo zaregistroval, že na všech reportážních záběrech se ozývá stejný ptačí cvrkot. Ujček se nakonec přiznal, že hledal klidné a tiché místo a že vše natočil (za účasti kamarádů) u zdi hřbitova. Z rozhlasu musel nakonec odejít, to se opakovalo i v dalších místech a alkohol jej nakonec zahubil, dovedl jej k sebevraždě.“ (Pátek, 1991)

podle jednoho svědectví sahají až k novinářské prověrce v roce 1950.¹⁹ (Archiv ČRo) Už na přelomu 40. a 50. let se ve sportovní rubrice zaučují lidé, kteří začnou formovat její slávu v letech následujících.

V roce 1949 přichází Oto Popper, který se nechá přejmenovat na Otu Pavla. „Dělal jsem s Horou a Koukalem. Byli to oba odborníci, oba rozuměli lyžování a dalším záležitostem. Hora psal věcně a dobře a Koukal byl ve svých často skutečně výborných fejetonech spíše samá kytička. Za čas jsem se trochu otřískal a už jsem sesmolil zprávu, potom kurzívu a začal jsem si troufat na reportáž, což dodneška považuji za dost veliký a těžký útvar.“ (Pavel, 2004, str. 11) Je bystrý s vytříbeným stylem, ale jeho největší slabinou je, že se nikdy nenaučí mluvit na mikrofon. Pavel tak připravuje glosy, fejetony, zprávy, než v roce 1951 odchází na vojnu. Sportovní redakce se tak znovu zeštíhlí na několik málo členů – v roce 1952 v ní pracují Otakar Procházka, Jaroslav Beneš a Eva Dobiášová (později Škutinová, nyní Křížová).

5.1. Vznik sportovní redakce 1953

Jedním z efektů reorganizace rozhlasu²⁰ byl vznik nové sportovní redakce. Ta byla začleněna mezi publicistické redakce pod Hlavní redakci politického vysílání (HRPV). (Běhal, Od mikrofonu k posluchačům, 2003, str. 246) Po odchodu Procházky vedl rubriku Jaroslav Beneš, prvním vedoucím sportovní redakce byl sice jmenován František Valach, ale hned vzápětí ho znovu střídá Beneš. Ten vedl sportovní redakci od roku 1953 do roku 1961. Své místo získal především proto, že plně odpovídal představám vedení rozhlasu, respektive komunistické strany.

V letech 1939-1941 se Beneš vyučil kominíkem²¹, po druhé světové válce nastoupil

¹⁹ Otakar Procházka byl váženým reportérem poválečné éry, po konci v rozhlasu ale velmi špatně sháněl práci.

²⁰ viz. kapitola „Právní podmínky práce v čs. rozhlasu“

²¹ Jaroslav Beneš měl přezdívku „Koule“, která vycházela právě z jeho vzdělání. Když dostal po letech otázku na to, proč se mu tehdy říkalo Koule, zamyslel se a prohlásil, že to nejspíš vycházelo z jeho fotbalové kariéry, protože měl na dresu pětku.

do rozhlasu jako zřízenec, který na konci 40. let povýšil na skladníka se zvýšenou odpovědností ve skladu kancelářských potřeb. V žádosti rozhlasu z roku 1953 o to, aby byl Beneš bez čekací lhůty zapsán ve Svazu novinářů, stojí: „Soudruh Jaroslav Beneš pracoval od 12. června 1945 jako skladník a zřízenec. Má jako rozhlasový pracovník velmi značné rozhlasové zkušenosti, které jsou zejména pro sportovního redaktora rozhlasu nepostradatelné. Vzhledem ke své programové praxi a vzhledem ke své politické spolehlivosti byl 9. července 1951 zařazen do tříměsíčního internátního politického školení, které absolvoval s velmi dobrým výsledkem.“ (Archiv ČRo) Do sportovní redakce byl Beneš přeřazen po čistkách v roce 1951, v jeho pozdější smlouvě coby vedoucího je jako náplň práce uvedeno: „Řídí práci redaktorů a reportérů, kontroluje a upravuje texty, pásky a sestavuje pořady k vysílání. Společně se členy redakce sestavuje thematické a výrobní plány. Kromě toho sám natáčí a sestavuje jednotlivé pořady. Jako vedoucí redakce pro tělovýchovu a sport uplatňuje v práci celé redakce správnou politickou linii. Je politicky zkušený a vyspělý. (...) Ve sportovní redakci pracuje od roku 1951 a byl pro redakční práci vybrán jako aktivní sportovec závodního sportovního klubu po úspěšně absolvovaném tříměsíčním politickém školení. S. Beneš je dělnický kádr.“ (Archiv ČRo) Kromě Beneše bylo ve sportovní redakci celkem 6 lidí:

1x redaktor ve 2. platové třídě,
3x redaktor ve 3. platové třídě,
1x redaktor ve 4. platové třídě,
1x administrativní síla

Těmi redaktory jsou Karel Malina, Stanislav Sigmund, Zdeněk Sucharda, Lubor Tokoš, Ota Pavel a Eva Dobiášová; pozice administrativní síly (=sekretářky) nebyla obsazena²². Způsob, jakým se redaktori dostali do nově vzniklé redakce, byl různý.

²² Nebyly obsazeny ani všechny pozice redaktorů, protože například Karel Malina byl v letech 1952-1954 na vojně, ale Beneš za něj nehledal ani dočasnou náhradu.

Karel Malina²³ byl mladým stenotypistou, ale jeho pozice byla zrušena. On projevil zájem se pohybovat ve sportu, a tak se do něj ještě před rokem 1952 dostal. Rozhlas

odeslal žádost, aby byl Malina přijat do Svazu novinářů s tímto zněním: „Tuto žádost odůvodňujeme tím, že soudruh Malina jako politicky spolehlivý redaktor se vzhledem ke své předchozí praxi v rozhlase po dosavadní čekatelskou dobu zapracoval natolik, že se může stát od 1. ledna 1952 řádným redaktorem zpravodajství.“ (Archiv ČRo)

Stanislav Sigmund²⁴ byl zkušeným redaktorem Mladé fronty, vystudoval gymnázium a obchodní akademii, v roce 1951 absolvoval Internátní školu politickou J. Švermy a poté se úspěšně dostal do rozhlasu. Byl to jeho třetí pokus, neúspěšně se o to snažil před i těsně po druhé světové válce.

Lubor Tokoš byl hercem ostravského divadla, který tamnímu rozhlasovému studiu vypomáhal se sportovním zpravodajstvím. Hlásil výsledky fotbalových, hokejových, lyžařských, motocyklových i jiných sportovních akcí. Tokoš v redakci velmi rychle i skončil, ještě na konci roku 1953. Jako důvod uvedl, že „v rozhlase nedokáže dostatečně rozvinout své herecké schopnosti“ (Archiv ČRo) a vrátil se do Ostravského divadla²⁵. Jeho pozici

²³ Na fotografii: Karel Malina reportuje dojezd etapy Závodu míru (Hraše, 2003)

²⁴ „Moje první slova z rozhlasu byla vytvoření hlasu z telefonu. Připravovali jsme stylizovanou reportáž o branném závodě a bylo potřeba jakoby hlasem z telefonu říct, že „Hlídka číslo 12 proběhla kontrolou číslo 3.“ Tak jsem si ve studiu stoupl zády k mikrofonu a s ústy v půllitru, což je nejjednodušší metoda, jak v rozhlase napodobit telefon, jsem tedy tuhle větu řekl,“ vzpomínal Sigmund v pořadu A léta běží... (Holman)

²⁵ Tokoš se poté prosadil ve filmu. Hrál například v pohádce O princezně Jasněnce a létajícím ševci, nebo ve filmech Což takhle dát si špenát, Dívka na koštěti a také v adaptaci knihy svého bývalého kolegy Oty Pavla Smrt krásných srnců.

v pražské redakci zaujal Miloš Zouhar, do té doby brněnský zpravodaj, ale také on velmi rychle končí.

Zdeněk Sucharda byl původně poštovním úředníkem, následně tajemníkem libereckého fotbalového klubu s velmi dobrým stranickým posudkem z partajní školy v Jablonci. O něm a Malinovi tvrdil Beneš, že o sportu nevěděli do nástupu do redakce vůbec nic. Sucharda nebyl novinářem z povolání, poznámky a glosy psal zřídka, zato pomáhal Benešovi s administrativou a suploval chybějící sekretářku. „Krásně uspořádal v redakci všechny pásky,“ vzpomíná Eva Křížová (Osobní rozhovor s Evou Křížovou). Formálně byl Sucharda zástupcem Beneše. „Byl to hodný kluk, ale ohromný smolař. Jeho jsou známé úlety, kdy už v televizi hlásil z olympiády: ‚Vodní pólisté už jsou ve vodě, čekáme, až tam skočí i rozhodčí‘ a podobně,“ říká Karel Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem).

Ota Pavel se snažil v rozhlase uplatnit své tvůrčí psaní, ale nechtěl ho sám načíst na mikrofon. Do vysílání nechodil, psal glosy, fejetony a psané reportáže, ale živé vstupy nebo živé reportáže nedělal.²⁶

Stejně tak i Eva Dobiášová (Křížová), která byla basketbalovou reprezentantkou. Za dobu svého působení v Československém rozhlase se stala 5x mistryní Československa, získala bronzovou medaili na mistrovství světa 1957 a stříbro a bronz na mistrovství Evropy 1954, respektive 1956. Byla první ženou ve sportovní redakci.

Redakce sportu byla v prvním patře budovy na Vinohradské třídě, byla úplně na kraji směrem k Václavskému náměstí a byla údajně tou nejchladnější místností ze všech. „Říkalo se, že sportovci to vydrží,“ říká Křížová (Osobní rozhovor s Evou Křížovou). V místnosti seděli sportovní redaktori, kteří měli zrovna službu – každý den to byl jeden člověk. Ráno se redakce sešla na poradu, potom se rozešla a odpoledne se vrátila služba. Zprávy se přes den nepřipravovaly, protože se nevysílaly. Sportovní služba je vyráběla až na Rozhlasové noviny (vysílané od 19 do 20 hodin), které se potom ve 22 hodin reprízovaly. V půlnočních zprávách sport nebyl až na výjimky.²⁷ Služba poté připravila ještě zprávy na ráno na 5, 6 a 7 hodin a mohla jít domů, pokud už ČTK neočekávala

²⁶ Pavel si v rozhlase našel manželku, někdejší ženu Bohuše Ujčeka. Jejich dvě děti si osvojil. (Osobní rozhovor s Evou Křížovou)

²⁷ „Například, že Zátopek vyhrál olympiádu,“ uvádí příklad Eva Křížová. (Osobní rozhovor s Evou Křížovou)

žádnou důležitou zprávu. Sport do ranních relací musel být pokaždé jiný, ve zprávách v 5 a 6 hodin pouze krátký, ale v sedm hodin dostal redaktor výrazně více času. Všechny zprávy byly pouze čtené, každá musela být napsána na zvláštní list papíru s kopií a označena razítkem. To uděloval cenzor HSTD sídlící v prvním patře budovy, studia ale byla ve třetím patře. Pokud bylo nutné připravit do rozhlasových novin ve 22 hodin nové zprávy, například kvůli skončeným hokejovým utkáním, vznikala podle Evy Křížové stresová situace, kdy kvůli nutnému razítku cenzora, bez kterého hlasatel nemohl zprávy číst, bylo nutné rychle proběhnout budovu a v mnoha případech strkala hlasatelovi schválený papír do ruky těsně před jeho odchodem do studia. Zprávy se rozhlas dozvídal od ČTK, se kterou byl spojen potrubní poštou. Pokud to ale situace vyžadovala, byli redaktoři ČTK kolegiální a do rozhlasu zavolali, aby mohla služba rychleji dostat zprávu do vysílání, případně dříve odejít. Náplň práce byla různorodá, například ve smlouvě Karla Maliny z roku 1958 stojí: „Měsíční úkoly: 2 reportáže jednoduché, 2 reportážní záběry ze sportovních utkání, nebo rozhovory, vystoupení, nebo poznámky, 1 komentář k zásadním otázkám, 1 týden služby na zprávách, 1 režie nedělního pořadu, 1 služba pomocníka při nedělním pořadu.“ (Archiv ČRo)

S nástupem Jaroslava Beneše se do sportovní redakce dostal řád, který s jistými nevelkými obměnami funguje do současnosti. Každý člen redakce dostal na starosti svůj sport, který musel hlídat a vědět, co se v něm děje, musel si budovat síť kontaktů a informovat vedoucího redakce. Všichni redaktoři museli každý týden dát vedoucímu plán, co se bude v jejich sportech dít. „Redakce průběžně naplňovaly program na těch stanicích. Sportovní redakce vysílala na Praze, na stanici Československo, později na stanici Vltava. Dělali jsme plán a tam bylo napsáno, co je určeno pro Prahu, pro Československo a případně, co je pro Vltavu, což byla výjimka – ten třetí program sport nebral,“ říká Karel Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). Pokrytí sportovního spektra pak redakce zúročila v neděli v pořadu S mikrofonem za nedělním sportem, který byl v padesátých letech jediným stabilním pořadem – moderovali ho Kamila Moučková a Karel Mykiska. „Můj spolužák Vláda Jiránek²⁸ říkal: ‚Tak na které psí dostihy zase půjdeš?‘ Takové ty malé sporty. Pro mě to bylo nesmírně cenné, zábavné a užitečné. A tam se naplnila hodinka, někdo něco řekl o fotbale, někdo o malých sportech – ale nebyly tam živé přenosy. Ony

²⁸ Český karikaturista, ilustrátor a režisér animovaných filmů (1938-2012).

přímé přenosy byly na konci padesátých let velká výjimka v rádiu, protože se to nedalo zcenzurovat,“ připomíná Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). „Posluchači mají zájem o reportáže z lehké atletiky, odbíjené, házené, košíkové, motorismu, boxu atd. Chtějí být seznamováni i s méně známými sportovními odvětvími, jako je ragby, kuželky, judo. Navrhují pravidelné šachové hlídky, pořady o horolezectví, turistice a vůbec všech sportech, které jsou vhodné pro mládež.“ (Klainerová, 1962, str. 12)

Ještě v té době do rozhlasu docházel Josef Laufer, který měl v pondělí přibližně desetiminutovou poznámku s výsledky fotbalu i dalších sportů, kterou ve studiu natáčel s některým z mladých zaměstnanců. „Já se na to moc dobře pamatuji, protože jsme v pondělí od půl třetí trénovaly v Nuslích a od jedné hodiny jsme měli s panem Lauferem rezervované studio 3. Dost často jsem to s ním dělala já – natočili jsme to, musela se vyrobit „košilka“ s údaji o tom pásku: o co jde, začátek zvuku, konec zvuku, stopáž, odnést to dolů do toho HSTD a potom předat vedoucímu denního zpravodajství, aby věděli, kdy to mají zařadit do vysílání. A když se to nějak zpozdlilo, tak jsem nestihla trojku, která mi jela do Nuslí,“ říká Křížová (Osobní rozhovor s Evou Křížovou). K reportování se po olympijských hrách 1952 dostal Laufer už pouze výjimečně, nicméně ještě Ladislav Holman, který nastoupil v roce 1960, vzpomíná, že mohl dvakrát s ním reportovat utkání.

Rozdělení sportů bylo dohodou dvou nejzkušenějších mužů v redakci. Jaroslav Beneš si vzal na starosti fotbal,²⁹ Stanislav Sigmund hokej a oni dva se střídali na těch pracovně nejzajímavějších zápasech a akcích. Sigmund se stal komentátorem hlavních sportovních událostí, jel na zimní olympijské hry v Cortině d'Ampezzo 1956 i ve Squaw Valley 1960, stejně tak i na letní hry 1960 do Říma, zato Beneš se vydal na letní olympiádu do Melbourne 1956. Kromě toho měl Sigmund na starosti třeba plavání, Karel Malina cyklistiku, Zdeněk Sucharda motorismus, Eva Křížová basketbal, ale rozděleny měli i menší sporty. Dominantní ale byly fotbal a hokej. Sigmund měl na starosti rovněž I. spartakiádu v roce 1955, která byla megalomanským projektem. Rozhlas na ni celkem vyslal 35

²⁹ Navzdory tomu, že jeho vzdělání bylo nevalné, jeho paměť na fotbalovou historii byla údajně excelentní. „Tomu jste mohl říct: 1934, semifinále, 14. minuta a on vám věděl, kdo dal gól, kdo mu nahrál, věděl to všechno,“ pamatuje Eva Křížová. (Osobní rozhovor s Evou Křížovou)

reportérů,³⁰ vysílal z krátkovlnných vysílaček i z ochozů stadionu. Spartakiádní cvičení dostala na stanici Praha nebývalý prostor.

„V té době bude studio obstarávat pořad od druhé hodiny odpolední až do Rozhlasových novin, které po dobu I. celostátní spartakiády vysíláme ve 20 hodin. V první den našeho vysílání se vám přihlásíme z šatnového města, ze seřadiště, uslyšíte samozřejmě reportáž z příjezdu čestných hostů a ze slavnostního zahájení. Následovat bude reportáž ze cvičení dorostenců škol a potom vám popíšeme cvičení nejmenších dětí, žáků 1. a 2. tříd osmiletých a jedenáctiletých základních škol. Dalším cvičením, ze kterého uslyšíte reportáž, je cvičení dorostenek škol. Přenos z prvního dne I. celostátní spartakiády ukončíme reportáží závěrečného obrazu.“ (Rozhlasové noviny, 1955) Obdobná situace byla u cvičení dospělých, 2. července dokonce rozhlas vysílal od 7:20 do 12 hodin slavnostní průvod cvičenců, aby pak znovu od 14 do 20 hodin přenášel samotná cvičení. „Pro hlavní reportáže bylo na hlavní tribuně strahovského stadionu vybudováno pracoviště s deseti reportážními kabinami, režii a studiem pro rozhovory. Druhé pracoviště bylo na východní tribuně nad vstupní branou s výhledem na stadion i na seřadiště, třetí pak v rohu stadionu. Spartakiádní reportáže a hlavně příprava na ně pod vedením dr. Koláře zanechaly podobně jako MEVRO výraznou stopu na odborném růstu řady rozhlasových pracovníků.“ (Běhal, Od mikrofonu k posluchačům, 2003, str. 296).

Z roku 1953 pochází personální základ sportovní redakce, jak fungovala až do revoluce. Až do té doby v ní pracovaly známé osobnosti Karel Malina a v podstatě i Stanislav Sigmund³¹, které doplňovali ostatní redaktori, kterých se v redakci vystřídalo hned několik – jejich celkový počet se ale celou dobu pohyboval kolem šesti / sedmi. Pokud někdo odešel, bylo to velmi pravděpodobně kvůli přesunu do televize, respektive vlivem událostí v roce 1968 – výjimkou byli Ota Pavel (nevole pracovat ve sportovní redakci) a Eva Křížová (časté termínové kolize basketbalových utkání se službami).³² Ne

³⁰ Jde o součet i s krajskými reportéry a je do toho počítán například i Ota Pavel, který dělal poznámky a glosy, jak se jednotlivá města připravují na cvičení.

³¹ Zemřel v roce 1988.

³² „Samozřejmě, že liga se hrála sobota, neděle. A když jsme hrály mimo Prahu, třeba Brno, Bratislava, Košice, tak jsme v pátek jely a v neděli se vrátily. Takže byl problém – Standovi Sigmundovi vadilo, že některé ty neděle jsem nemohla sloužit. Pak se v Olympii uvolnilo místo v měsíčníku Košíková, odbíjená, tak jsem odešla tam,“ říká Eva Křížová (Osobní rozhovor s Evou Křížovou).

vždy se na nové místo hned našel nástupce.

1956 – odchází Ota Pavel

1958 – odchází Eva Křížová, přichází Luděk Brábník

1960 – přichází Miloslav Holman³³

1961 – odchází Zdeněk Sucharda, přichází Oldřich Červinka

1962 – přichází Jaroslav Suchánek

1964 – odchází Brábník a Suchánek, z Českých Budějovic je stažen do Prahy tamní redaktor Vladimír Vácha

1965 – přichází Václav Svoboda

1967 – odchází Červinka, přichází Karel Tejkal³⁴

1968 – odchází Vladimír Vácha

1965 - 68 – se sportovní redakcí začínají spolupracovat Jaroslav Moucha, František Macák, Jan Kysilka a Aleš Procházka.

Dílčími změnami jsou stejně jako při vzniku redakce odchody jednotlivých redaktorů do základní vojenské služby.

Výše zmíněné změny jsou na redaktorských postech, důležitým ale byl odchod Jaroslava Beneše a nástup Josefa Malého na pozici vedoucího sportovní redakce v roce 1961.

5.2. Vedoucí redakce Josef Malý

³³ „Já jsem měl v redakci přidělené krasobruslení, ale moc jsem mu nerozuměl. A na mistrovství světa v Lublani jsem věděl, že dostanu slovo ve vysílání ve chvíli, kdy pojede Ondrej Nepela. V tu chvíli mi pomohla československá rozhodčí Olga Žáková, která si sedla přede mě a polohlasem si říkala: dvojitý lutz, dvojitý salchow... To jsme si vyzkoušeli při jízdě jednoho Američana a pak přišla Nepelova jízda. Já jsem květnatě líčil, jak to tam vypadá, výzdobu, oblečení Nepely a jen co se rozezněla hudba, začala Olga: ‚Trojitý lutz!‘ Tak já to tam krasomluvou vylíčil, jak se mu to povedlo, a ona najednou: ‚Dvojitý odpíchnutý rittberger.‘ A takhle až do konce. Po něm mi volal Standa Sigmund, který měl tehdy službu, a říkal mi, že netušil, že tak skvěle rozumím krasobruslení,“ líčil v pořadu A léta běží. (Holman)

³⁴ Který je ale externistou už od roku 1957.

Malý měl doktorát z právnické fakulty Univerzity Karlovy. Během druhé světové války se živil jako lesník, poté se dostal do rozhlasu jako úředník a vzápětí se stal referentem v tzv. školském rozhlasu, ve kterém na konci 40. let tvořil pořady. Čistkami v roce 1950 prošel bez problémů. „V poslední době prokázal také svou politickou vyspělost dobrými politicko-výchovnými pořady např. Spojené národy, Ústava 9. května, kde se zejména uplatnilo jeho právnické vzdělání, při velmi dobrém rozhlasovém zpracování, dále první dramatisace Zápotockého ‚Vstanou noví bojovníci‘ a politickými aktualitami pro mládež.“ (Archiv ČRo) Po složení doktorátu (1949) začal usilovat o pozici v právním oddělení, které nakonec od roku 1957 také vedl. Do pozice šéfa sportovní redakce se rovněž dostal díky dobrému posudku, při svém nástupu musel složit slib. „Slibuji na svou čest a svědomí, že jako pracovník Československého rozhlasu se budu vždy ve své práci i životě řídit směrnicemi Ústředního výboru Komunistické strany Československa, že budu věren Československé socialistické republice, jejímu socialistickému zřízení, jejímu presidentu a vládě a že budu zachovávat její zákony a nařízení.“ (Archiv ČRo) Jeho pracovní smlouva nebyla v zásadě nijak odlišná od té Benešovy. „Řídí práci sportovní rubriky a odpovídá za ni, je tvůrčím způsobem činný (píše zejména zásadní příspěvky), řídí práci mimoredakčního aktivu, organizuje masově-politickou práci (ankety, besedy s posluchači apod.) vypracovává návrhy plánů svého oddělení a předkládá je ke schválení redakční radě, které je členem. Stará se o výběr, rozmístění a výchovu členů redakce, připravuje kádrové návrhy, iniciativně se zúčastňuje práce redakční rady a zajišťuje její usnesení, Odpovídá za všestrannou úroveň (přípravu, realizaci i vysílání) a politickou správnost pořadů. Odpovídá za veškerou korespondenci s posluchači, za plnění redakčního plánu a za hospodárnost práce.“ (Archiv ČRo)

Pamětníci na něj vzpomínají jako na vedoucího, na kterého se do práce těšili a to i proto, že rozbil monopol zkušených reportérů – sám ale jako jediný šéf sportovní redakce v historii nikdy žádnou reportérskou nebo redakční činnost nedělal. „Byl to člověk, který tu redakci naprosto předělal a řekl: ‚Kdo tady je, pracuje, tak musí umět všechno.‘ A ne že Sigmund a Beneš si budou jezdit na olympijské hry,“ vzpomíná Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). Beneš a Sigmund do té doby vysílali všechny důležité přenosy³⁵,

³⁵ Tejkal ale zároveň připomíná, že kdyby někdo kvalitní byl k dispozici, tak by se mezi ně k zajímavým akcím nejspíše i dostal. Ale nikdo takový v rozhlase nebyl.

třebaže se na začátku šedesátých let už výrazně obměnila redakce ve prospěch zkušených reportérů.

Talentovaným byl zejména Luděk Brábník, o kterém pamětníci tvrdí, že byl nejlepším – přes Sigmunda se ale až do nástupu Malého nemohl ke svému oblíbenému hokeji dostat. Brábník absolvoval filosofickou fakultu Univerzity Karlovy, během které jednak hrál a později trénoval hokej. Stal se známým českým koučem, který měl na starosti mládežnické výběry.³⁶ „To byl jeden z nejserióznějších lidí, kteří v té redakci byli. On říkal, že přece nemůže při té reportáži neustále vymýšlet, jak popsat místo, kde ten puk zrovna je. Že to musí vědět už dopředu. A tak si namaloval obrovské hřiště a jednotlivé body v klidu pojmenoval. Hřiště měl popsané, aby nemusel tu formulaci

³⁷ vymýšlet, naskakovalo mu to automaticky a nezdržoval se blbostmi, že puk je tři metry od bodu pro vhazování na pravé straně, protože mezitím už byl dávno pryč,“

³⁶ V letech 1960 a 1961 dostal v rozhlasu měsíční volno, protože byl jako trenér s hráči do dvaceti let na mistrovství světa. V tehdejší výběru byli například Jan Klapáč, nebo Luděk Bukač.

³⁷ Na fotografii zleva: Stanislav Sigmund, Karel Malina a Miroslav Holman na besedě s posluchači. (Archiv ČRo) Podle oblečení Sigmunda je snímek pořízen nejspíše po olympijských hrách v Tokiu 1964.

vzpomíná Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem).³⁸ V roce 1964 ale Brábníka šéf sportovní redakce v Československé televizi Karel Mykiska přetáhl na Kavčí hory, kde byl až do roku 1974.³⁹

Miloslav Holman byl novinářem z plzeňské redakce. Během druhé světové války se živil jako konstruktér ve Škodových závodech Plzeň, byl tajemníkem Sokolu Teplice a vzápětí redaktorem Mladé fronty. Do krajské redakce rozhlasu se hlásí v roce 1949 a píše: „Po stránce politické uvádím, že jsem členem KSČ od roku 1946 a můj postoj k demokratickému zřízení československé republiky je naprosto kladný.“ (Archiv ČRo) Nejprve pracuje v regionální redakci v Ústí nad Labem (1950), poté se přemístil do Plzně (1952) a následně je vybrán na místo zpravodaje v Moskvě (1957-1960). Po návratu z Moskvy míří rovnou do sportovní redakce s tím, že se s ním výhledově počítá na místo vedoucího – tím se ale nikdy nestal.

Krátce po nástupu Josefa Malého, kterého oslovovali kolegové „Pipku“, se proměnil pořad S mikrofonem za sportem. Ten se vůbec poprvé vysílal 20. května 1951 pod názvem Půlhodinka z našich hřišť a v čase 18:30 – 19:00⁴⁰ nahradil do té doby hranou Půlhodinku dechové hudby, či jiné pořady o dechové hudbě. Pořad se vysílal na stanici Praha, v roce 1953 se přesunul na NOP, změnil vysílací čas na 21:00-21:30 a v únoru následujícího roku se vysílal až od 22:20 do 22:50. Zároveň se přesouval mezi jednotlivými stanicemi, na přelomu 50. a 60. let se vysílal na Praze II už pod názvem S mikrofonem za nedělním sportem, který v jistých obměnách vydržel do současnosti, a později byl na

³⁸ Podobné systémy, kterak si zlepšit orientaci při reportování utkání, měli i další. „Václav Svoboda měl takové kartičky. Byly velikosti přibližně papíru A5, byl to jakýsi vějíř, na kterém měl předtištěné věty a informace, kterých se mohl chytnout. On se vždycky trošku pomaleji rozjížděl, a když nevěděl jak dál, tak velmi dlouze říkal čas utkání. A když si nebyl jistý, jak pokračovat, nalistoval příslušnou kartičku.“ (Osobní rozhovor s Jaromírem Niklem)

³⁹ Luděk Brábník skončil v televizi po mistrovství světa v hokeji. Když komentoval utkání ČSSR – SSSR, řekl větu: „A už nastupují hokejisté s písmeny CCCP na dresu.“ V roce 2014 se Luděk Brábník stal in memoriam členem Síně slávy ČSLH.

⁴⁰ Je otázkou, co se ten den v pořadu vysílalo. Dle Rudého práva se totiž ten víkend nehrála fotbalová liga, ale zrovna v neděli 20. května se konalo mezistátní utkání Československo – Rumunsko, které se hrálo od 16 hodin na pražském Strahově, čímž pádem není možné, aby vzhledem k tehdejší technice bylo cokoliv z tohoto duelu. Naopak od 10:30 se hrálo utkání ČSAD Žižkov proti ČSD Kolín, které se pravděpodobně v onom pořadu objevilo.

federálním okruhu Československo. Jeho oblíbenost dokládá například to, že podle výzkumu studijního oddělení Čs. rozhlasu z roku 1964 ho poslouchalo přibližně 72 % všech, co měli zapnuté rádio. (Svoboda, 1969) Z pořadu, který vyplňovala hudba, ve kterém byly převážně na pásky předtočené poznámky, glosy a souhrny, se stal na počátku šedesátých let pořad dělaný unikátním dispečinkem, kdy reportéři v živých vstupech reportovali ze stadionů aktuální děj. Rozhlas tak najednou mohl nabídnout nejoblíbenější žánr, kterým živá reportáž byla, o oblíbeném klubu každého posluchače, protože byl na všech stadionech v krajích – navíc začal s hokejem, který byl pro takové reportáže dostatečně akční se zvukomalebnou kulisou. Vysílal se zpravidla v úterý a pátek jako S mikrofonem za hokejem.

Původní dramaturgii pořadu nahradil v nedělním odpoledni jiný pořad nazvaný Sport a hudba, vysílal se na Praze. „Byly v něm takové odlehčené věci, fejetonové, zajímavosti. Například mistrovství republiky v kuželkářství v Přerově. To si pamatuju, to tehdy dělala Mária Zavarská. Z toho neudělala zpravodajství, kdo vyhrál, kdo prohrál, ale přiblížila kuželky jako sport. Dostihy byly. Fór byl v tom natočit fejeton o stáji, jak se připravuje na dostihy, životospráva koně,“ vzpomíná Stanislav Sigmund mladší. (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.) „A protože se tam odpoledne už hrály ligové fotbalové zápasy, tak v tom byly zasazené reportáže, referáty, zpravodajství ze zápasů. Takový mix to byl, ale odlehčený. Muselo se to připravovat už v pátek a už předtím v týdnu se naplánovalo, co v tom pořadu bude (to bylo takových 5-6 příspěvků) a kdo to udělá. Do toho jsem si vybíral z papíru s písničkami, co tam dám. Snažil jsem se, aby to bylo aspoň trošku synchronní, aby to navazovalo na příspěvek.“ (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.) Pro tyto pořady využíval rozhlas své reportéry v krajích, z Prahy jezdili redaktoři především po českých stadionech (např. Kladno, Litvínov), ale občas i na Moravu (např. Jihlava, Gottwaldov). Právě při těchto pořadech se projevilo rozdělení rolí, které Malý zavedl. Fotbalu si mezi sebou rozdělili Karel Malina, Václav Svoboda a Miloslav Holman. Hokeje pak Stanislav Sigmund, Luděk Brábník, Vladimír Vácha a Karel Tejkal. Redaktoři volili dané zápasy přesně v tomto pořadí, tedy fotbalovou „jedničkou“ byl v šedesátých letech Karel Malina, který získal možnost jet na mistrovství světa do Chile 1962. „Jedničkou“ mezi hokejovými reportéry byl Stanislav Sigmund, pozice dvojky za ním byla proměnlivá, jak se v redakci postupně vystřídali Brábník, Vácha, Tejkal

a následně po něm v 70. letech Aleš Procházka.

Josef Malý dbal i na to, aby reportáže měly svou úroveň. „Hodnocení ano, ale dřív je dělat nemohu než na konci, argumentovali reportéři. V jednom měli pravdu. Závěrečné hodnocení lze přinést skutečně teprve po skončení události. Ovšem neznamená to ještě, že hodnotící zřetele nemají oprávnění v průběhu reportáže. Jsme v neustálé nevýhodě oproti ostatním sportovním novinářům, ohrazovali se rozhlasoví reportéři, tisk není v časové tísní, jako rozhlasový reportér, od něhož chcete hodnocení už v průběhu hry. Nemůžeme přece dělat nezodpovědné závěry. Ale padaly i výhrady další. Už jen líčit průběh zaměstnává reportéra tak, že jen velmi těžce si může přitom hodnotit situaci a navíc o tom posluchači říci,“ (Malý, 1965, str. 133) píše Malý v Rozhlasové práci, kde detailně rozebíral všechny úvahy nad sportovní reportáží. V 60. letech byl tématem vliv vzniku sportovní redakce v televizi na rozhlasovou reportáž. „Ještě před deseti lety měl rozhlas monopol na přímou reportáž. Nástupem televize tato éra skončila. Objevil se silný konkurent a nepřímo zbrzdil na čas další rozvíjení rozhlasové reportáže. Jak k tomu došlo? Reportéři se totiž domnívali, že v případě, kdy současně tutéž událost vysílá televize, musí se vlivu obrazovky podřídit. Vycházeli z představy, že majitelé televizorů se mohou v libovolné chvíli přesvědčit, zda rozhlasový reportér nezůstává pozadu za akcemi, zda je líčí všechny apod. V té době se rozhlasovým reportérům pracovalo lehčeji a uvolněněji pracovalo, když ‚to televize nedávala.‘ V opačném případě zvyšovali kadenci slov pomalu až k nesrozumitelnosti, ve snaze nebýt přistižen při tom, že něco vynechali nebo nevidí, snažili se líčit všechno, podstatné i nepodstatné. Řadu měsíců trvalo, než poznali, jak je to nedomyšlené a pro vývoj rozhlasové reportáže retardující a zcestné. Neboť rozhlasová reportáž může obstát vedle televizní ne tím, že bude vizuální stránku nahrazovat přehnaným popisem, ale popisem hlavních událostí, obohaceným o další momenty, hodnotícími postřehy, různými extempore apod.“ (Malý, 1965, stránky 133, 134) Dále si Malý všiml si trendů v reportéřské práci ve světě⁴¹, míře fanouškovství v reportáži, nebo v jejím samotném stylu.

Na týdenní porady do redakce občas docházel Vladimír Bozděch, který byl od roku 1962 odborným redaktorem rozhlasu pro otázky jazykové kultury. (Ústav pro českou literaturu AV ČR) Bozděch poslouchal vysílání, zvláště pak pořady S mikrofonem za

⁴¹ Vzorem byl maďarský reportér Györgi Séspedesi.

hokejem v případě sportovní redakce, dělal si poznámky a přede všemi na poradě vytýkal redaktorům jejich chyby. „Stále ještě se má za to, že pro ‚správnost‘ sportovních přenosů je rozhodujícím činitelem vyrovnání napětí dvou jazykových vrstev: hovorové češtiny jako mluvené podoby jazyka spisovného a češtiny obecné. Určité napětí tu jistě existuje, zdá se mi však, že je dnes už vysokým stupněm jazykové kultury jazykové kultury našich reportérů do velké míry likvidováno.“ (Bozděch, 1966, str. 126) Bozděch poslouchal vysílání opravdu detailně a rozlišoval připravený od spontánního projevu. K tomu nepřipravenému si poznamenal: „S čím však v praxi sportovních redaktorů nelze souhlasit, je jazykové či mimojazykově nijak nemotivovaná výslovnost jednoslabičné původní předložky (bez přízvuku) a jména (s přízvukem na první slabice). Sledování této podivné výslovnostní praxe ukázalo, že jde o pouhou manýru, tím spíš, že ji sportovní redaktoři zavlékají i do zvukové realizace materiálů (projevů) předem připravených, tedy napsaných (čtení zpráv). Je tedy hrubým proviněním výslovnost střela do brusle jednoho z protihráčů, najel na prázdnou branku, rozehrání za naši branku atd.“ (Bozděch, 1966, str. 126) Naopak u připraveného dbal na jasnou srozumitelnost a snažil se udělat sportovní zpravodajství srozumitelnějším pro běžného posluchače. „Sdělí-li nám redaktor, že ‚technicky vyspělí útočníci protivníkovi zle zatápěli‘, zatímco to ‚často skřípalo ve vlastní obraně‘, lze v psaném textu považovat tuto formulaci za pokus o vhodnou a charakteru projevu vcelku přiměřenou aktualizaci. Prozradí-li nám však vzápětí nato, že sportovec ‚za jednu dávku posilovaček s činkou zvedne ve dřepích 18 tun‘, či že ‚po předcházejícím šlapáku vypálil přímo z voleje,‘ jsme nad takovým způsobem vyjadřování v rozpacích. A právem. Neboť co je přijatelné jako projev spontaneity v nepřipraveném reportu, je už jen těžko snesitelné v projevu psaném, tedy v projevu zcela odlišného charakteru. Přípustná míra slangovosti nesmí být nikdy překročena.“ (Bozděch, 1966, stránky 157,158)

„Zabývali jsme se věcmi jako přitisknut/přitištěn na hrazení... ‚Zpoza brankové čáry‘ nikdo nevyпустиł z úst, protože by přes ně okamžitě dostal, že to je klišé. Dávali jsme si dost záležet,“ říká Karel Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). „Naší mánii bylo reportovat v přítomném čase. Nemůžu říct: ‚On se rozjel po pravé straně, přihrál...‘ Ne, rozjíždí, přihrává... Teď se to odehrává, to bylo kouzlo.“ (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem) Bozděch upozorňoval hlavně na chyby, dbal na slovosled, slovní zásobu a

poučoval zkušené redaktory stejně jako ty mladší. „Karel Malina se naučil mluvit až spisovně, aby se vyvaroval slangových výrazů, které nebyly tak běžné v té době,“ vzpomíná Stanislav Sigmund mladší (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.). Redakce si Bozděchových rad vážila a snažila se podle nich zařídit. „Navíc z něj byl cítit cit pro tu práci, že rozhlasu rozumí,“ říká o Bozděchovi Sigmund mladší (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.). Stejně tak redaktoři museli chodit na hlasovou výchovu, na kterou se velmi dbalo. Do vysílání nesměl nikdo, kdo měl vadu řeči, špatnou intonaci, problémy se sykavkami apod.⁴²

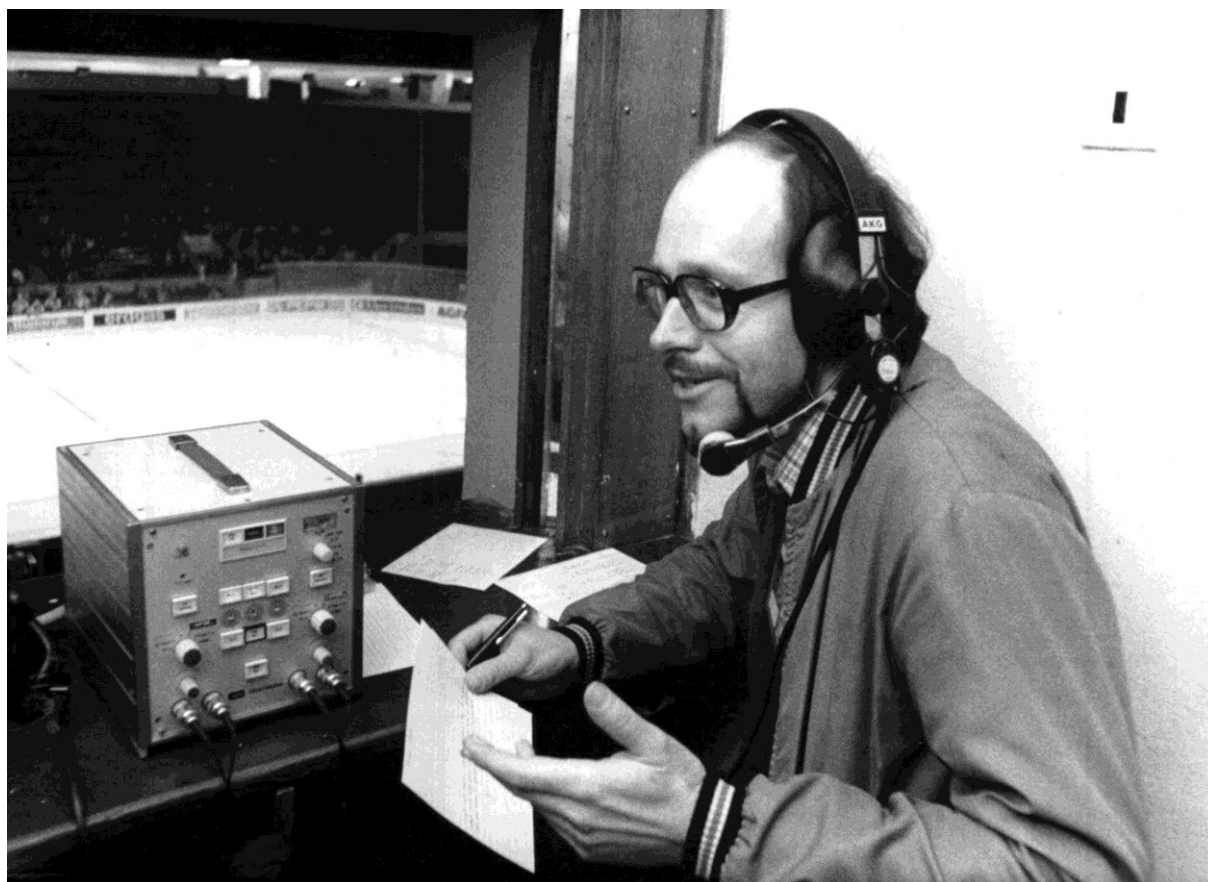
6. Sportovní redakce do roku 1990

Do léta 1968 vstupuje sportovní redakce ve složení: Karel Malina, Stanislav Sigmund, Karel Tejkal, Václav Svoboda, Miloslav Holman, Antonín Pečenka a Jaroslav Moucha; vedoucím je Josef Malý. S redakcí spolupracuje několik externistů, z nichž se většina poté stane zaměstnanci, tedy František Macák, Jan Kysilka, nebo Aleš Procházka.

Sportovní redaktoři se podíleli i na vysílání srpnových událostí toho roku, zejména pak Karel Malina, Stanislav Sigmund a Karel Tejkal. „21. srpna jsem přišel do redakce – je zajímavé, že ten den ze sportáků jediný. Tedy Standa už vysílal, ten byl jak utržený ze řetězu. To, co on vysílal proti Rusům, bylo na zastřelení. Toho přejede tank a ještě zacouvá. No ale prošlo mu to,“ vzpomíná Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem), kterého do vysílání vyslal Malý. „Ten den jsem přišel do redakce ráno okolo sedmé. Zvonil telefon, zvedl jsem ho a volal Eman Bosák, tehdejší předseda ČSTV, že sportovci protestují... tak jsem to šel říct do vysílání. Pak nás zatkli, pustili, zatkli, pustili a šli jsme domů s tím, že se dozvíme. Večer 21. srpna mi volá Pipek Malý a začal: ‘Hele, ty ještě nemáš rodinu...’ Já mu na to říkám: ‘Pipku, jdi do prdele! Kdy mám kde být?’ “ (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem) Rozhlas se tehdy přesunul do provizorních podmínek kina Skaut, které bylo poblíž Karlova náměstí. Vysílaly z něj tehdy dvě dvojice, první byla Karel

⁴² To byl zpočátku problém pro Václava Svobodu, který moc neuměl „ř“. Ale díky práci na vzdělávacím oddělení se ho naučil vyslovovat velmi dobře.

Malina, Karel Tejkal, druhá pak Věra Štvoříčková, Čestmír Suchý. „Ta konspirace byla tak dokonalá, že jsem jednou ve vysílání řekl, že se omlouváme, že vysíláme z provizorních podmínek a nemáme hudbu. Za dvě hodiny byl za dveřmi takový štos gramofonových desek. To je moje teorie o srpnovém vysílání – věděli o nás a pěstovali si nás, aby mohli říct: ‚Tady byla kontrarevoluce, to byli oni, to byli ty zločinci!‘“ říká Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). Ten pak v následujících letech

⁴³ částečně dobrovolně, částečně nedobrovolně z rozhlasu odchází, což je jediná personální změna, kterou ovlivnily srpnové události chod sportovní redakce – Miloslav Holman se přesunul do jiné redakce. Místo nich se do sportu dostávají zmínění Kysilka a Macák.

Normalizace ve společnosti se projevila i ve sportovní redakci, jejímž šéfem se v roce 1974 stal Václav Svoboda. Ten byl do té doby zástupcem Josefa Malého, který ale měl dlouhodobé zdravotní obtíže, takže Svoboda byl fakticky šéfem redakce přibližně od

⁴³ Na fotografii: Aleš Procházka se připravuje na reportáž z hokejové haly pražské Sparty. Na uších má náhlavní soupravu, před ním na parapetu okénka do haly jsou vysílací linky, z kterých vedou kabely do napájení, do telefonních linek a do sluchátek. (Archiv ČRo)

roku 1971. „Byl to takový dobrák, medvěd, v budově byl hodně oblíben,“ vzpomíná na něj Aleš Procházka (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou). „ Byl to obrovský, stokilový chlap,“ vysvětluje Miroslav Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Svoboda nastoupil do rozhlasu už v roce 1965, ale původně na oddělení propagace. Velmi rychle se ale přemístil do sportovní redakce, kde v sedmdesátých letech jako vedoucí ustavil za svého zástupce Stanislava Sigmunda.

Redakce tehdy fungovala velmi podobně, jako při svém vzniku dvacet let předtím. „Jeden člověk měl denní služby, druhý měl od půl šesté noční služby, což bylo tak do půl dvanácté. Noční služby byly v týdenních turnusech, takže když byl člověk v pátek na hokeji a pak měl od soboty do dalšího pátku noční, tak nebyl osm večerů v řadě doma k mání,“ říká Procházka (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou), který se stal zaměstnancem po splnění vojenské služby v roce 1976. „Plus mínus od půlnoci do druhého dne ráno vládl klid zbraní a bylo tu zamčeno. Vedle redakce byl dálnopis, z mašiny vylézaly aktuality s papíry. Ty jsme rozestřeli po stole a z toho se sestavovaly zprávy na každou hodinu. Plus k tomu byly sportovní přehledy, jejichž stopáže byly delší, než jsou teď. Třeba v neděli jsme mívali po zprávách ve 13 a ve 14 hodin takovou pětiminutovku. Zvuků bylo ve zprávách podstatně méně, protože technika neumožňovala, aby se 5 minut po závodě šoupnul zvuk do vysílání. Zvuky byly ze zpráv, kde byly linky, fotbal, hokej, to se pak přes ty linky natočilo na pásek. Četli jsme hlavní zprávy v podvečer, pak sportovní přehled po deváté a pak dvě zprávy na ráno. Zbytek se dával do směny přes chodbu.“ (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou) Neměnné byly i pořady, u kterých se občas změnil čas vysílání, název, nebo stopáž. Jejich podoba ale zůstávala – tedy buď forma dispečinku v pořadu S mikrofonem za hokejem/fotbalem, nebo živá reportáž utkání, nebo čtená zpráva, nebo pořad typu Sport a hudba, kde se míchají sportovní příspěvky s hudbou. Například na počátku sedmdesátých let byl Sportovní pondělník, což byla dvacetiminutovka po 15. hodině, a v pátek naopak pořad Před sportovní nedělí, což byla stejně dlouhá pozvánka na víkend. (Sigmund, 1971) Naopak na konci osmdesátých let vysílal rozhlas pravidelně tři pořady:

Den	Kdy	Název	Stanice
pondělí - pátek	15:40 – 16:00	Minuty ze sportu	Praha
neděle	17:30 – 18:15	Sport a hudba	Praha
úterý, pátek	proměnlivé	S mikrofonem za hokejem	Hvězda

(Sigmund, 1971, str. 41)

Na rozdíl od období krátce po druhé světové válce redakce výrazně zestárla a získala zkušenosti, které tehdy měl pouze Josef Laufer. Na počátku 70. let jsou Sigmund s Malinou v rozhlase už přes dvacet let, Svoboda, Macák, Moucha už jsou také zkušenými redaktory. Redakce má zkušenosti a v roce 1987 také nejvyšší věkový průměr ve své historii. „To byli možná největší profesionálové v rádiu. Sahalo se po nich, aby například komentovali prvomájové průvody, oni zkrátka uměli. I mezi nimi ale byli lidé, kteří vybočovali – ať nahoru, nebo dolů. Podle mě absolutní jedničkou byl a je Aleš Procházka, o kterém jsem přesvědčený, že to je nejlepší sportovní komentátor s největší slovní zásobou v rozhlase i televizi, který kdy byl,“ vzpomíná Augustin (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem). Jedinými nováčky mezi zaměstnanci v době normalizace jsou zmínění Aleš Procházka (nástup 1976) a Miroslav Augustin (1987)⁴⁴. „Když jsem se vrátil v roce 1990, bylo tam moje místo a tam všechno, jako když jsem odcházel. Stejný stůl, stejná židle, stejný Studer (stříhací stroj – pozn. aut), všechno jako kdybych odešel včera,“ vzpomíná Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem) na neměnné období normalizace. Tím spíše se ale hlavní osobnosti redakce stávaly v jistém smyslu celebritami pro posluchače, kteří si zvykli na stále stejné hlasy. Dispečink dával vyniknout Karlu Malinovi, Václavu Svobodovi nebo Stanislavu Sigmundovi. „Standa Sigmund, to byla taková persona, že když tu bylo v roce 1975 mistrovství světa v hokeji, tak já jsem zrovna seděl s ním v kabině, když hráli Sověti s Finskem. Nějak ho nahlašovali, on to ale kvůli hluku v hale neslyšel, protože zrovna dali Finové gól na 2:0. A jeho první slova do mikrofonu byl komentář: ‚No to je teda prdel, ještě jeden a jsou v prdeli.‘ Stát se to někomu jinému, tak by to s ním dopadlo asi docela bledě. U něj to dopadlo tak, že mu akorát tehdejší

⁴⁴ „Matka jedné kolegyně mě v roce 1987 seznámila s Václavem Svobodou. Přišel jsem tam, proti mně chlap, co měl 100 kilo, rozvalitý, říká: ‚Nalijme si čistého vína, co bys rád?‘ ‚Chtěl bych dělat sportáka,‘ řekl jsem. On mi na to odpověděl, že má momentálně plno, ale že Stanislav Sigmund půjde do důchodu a že si na jeho místo vybere toho, kdo bude nejlepší,“ vzpomíná Miroslav Augustin, který se ale dočkal ještě dříve, když se na konci roku 1987 uvolnilo místo po Antonínu Pečenkovi.

šéfredaktor Květoslav Faix říkal: ‚Stando, příště těch prdelí raději míň.‘ Já to popravdě moc neřešil, pro mě to byl učitel v hokeji,“ říká Procházka (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou). Jaromír Nikl jezdil poté v 90. letech s redaktory jako technická podpora při přenosech: „Kam přišli Václav Svoboda, nebo Karel Malina, tak každému tykali. Oni byli v tom prostředí známí jak falešná pětka, že když jste šel v jeho stínu, tak jste všude prošel. Rozhlas měl dobré jméno, ti lidé byli vážení. Svoboda mezi fotbalisty, třeba Aleš Procházka mezi hokejisty. Zažil jsem v Litvínově, že tam Ivan Hlinka po zápase všechny novináře vyhodil. Ale pak řekl: ‚Pane Procházkó, pojdte sem. Vy jste jediný slušný, Vám to řeknu.‘ “ (Osobní rozhovor s Jaromírem Niklem) „Lidé si tu práci hlídali a byli tam dlouho, práce novináře byla prestižní, po roce 89 se ta prestiž snižovala. Navíc sportovních novinářů nemohlo být mnoho a rozhlas nabízel možnost cestovat do kapitalistických zemí, což bylo vzácné. Dával možnost dělat práci, kterou lidé obdivovali. Ti lidé byli jako celebrity, byli známí z éteru,“ vzpomíná pozdější šéf sportovní redakce Petr Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem)

Co se ale proměnilo, bylo množství práce. Redakce zajišťovala zpravodajství a publicistiku pro více stanic. „Srovnával jsem dva roční pracovní výkazy – Otakara Procházky z roku 1949 a vlastní z roku 1967. Otakar Procházka odvysílal za rok 1949 celkem 89 reportáží. To představovalo 33 hodin a 20 minut. Natočil 21 rozhovorů v celkové délce 2 hodiny 11. minut. Já odvysílal za rok 1967 celkem 86 reportáží reportážních vstupů, nebo přímého zpravodajství. Celková stopáž byla 26 hodin. Dále jsem natočil 44 rozhovorů - celková délka jejich času 1 hodina 40 minut. Otakar Procházka tedy za rok 1949 strávil u mikrofonu celkem 35 hodin 31 minut, zatímco já 27 hodin 40 minut. Navíc jsem ovšem odsloužil 56 denních služeb, 51 nočních služeb a 12 režii pořadu S mikrofonem za sportem.“ (Svoboda, 1969, str. 42)

	O. Procházka	V. Svoboda
Rok	1949	1967
Živá reportáž (počet)	89	86
Živá reportáž (čas)	33,3 hod	26
Rozhovory (počet)	21	44
Rozhovory (čas)	2,2 hod.	1,6 hod

Služby	-	107
Režie	-	12

Svobodova čísla z tabulky jsou při uvažování minimálně šestihodinových pracovních směn velmi vysoká. Podle pamětníků byl nesmírně zapálený pro fotbal, který miloval, a když to bylo možné, byl na zápasech od rána do večera, ať šlo o žákovské, dorostenecké, nebo seniorské soutěže. I proto byl Svoboda co do funkce vedoucího redakce úplným opakem Malého. „Ta redakce byla zvláštní v tom, že nejvíce sportů měl její šéf. Patřil k nejlepším reportérům, ale v tomhle byl ohromně ješitný. Prakticky redakci vedl Standa Sigmund, který měl nesmírný respekt. Pro něj neexistovaly zavřené dveře, pro tu redakci dokázal vybojovat kdeco, zatímco Vašek byl diplomat, který se snažil, aby si to někde nerozházel,“ vzpomíná Augustin (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem).

Rozdílně se bývalí členové a spolupracovníci dívají na to, jaké byly v redakci vztahy. Podle Stanislava Sigmunda mladšího to byla výborná parta, ve které si všichni navzájem pomohli a dokázali si navzájem ustoupit. Zároveň si navzájem vyčítali chyby, ale z nатуry sportovců to brali jako motivaci. „Mým největším kritikem byl samozřejmě táta,“ říká Sigmund mladší (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.). Partu tužili při fotbalu, když hráli za rozhlasový tým i v zahraničí,⁴⁵ nebo někteří i společnou dovolenou. Stejně tak ale byly mezi nimi i rozbroje: „Tehdy to bylo tak, že se neměli všichni rádi. Franta Macák nemohl přijít na jméno Jardovi Mouchovi, ze kterého se vyklubal informátor STB. Ne že by byly vztahy idyllické, ale že by byla klika, co se drží u moci a ostatní musí chodit po špičkách, tak to ne. Myslím, že to byla zásluha toho Pipka Malého, že se to dokázalo ukočírovat,“ (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou) říká Procházka.

Redakce dostávala na svou činnost neustále zpětnou vazbu. Už od konce 20. let si lidé zvykli volat do rozhlasu a ptát se – převážně je zajímalo, kdy se co bude vysílat, případně opačně proč se to a ono nevysílalo. Urgentní případy řešili telefonicky, ostatní poštou. Z reakcí posluchačů poznalo vedení rozhlasu, že sport vzbuzuje emoce i pokud ho lidé neslyší – například když v polovině šedesátých let nebyla přímá reportáž utkání Sparty s Duklou, volalo během dvou dnů přibližně 1 500 posluchačů s otázkou, proč se nevysílá –

⁴⁵ Hlavně Václav Svoboda, v předchozích letech především Luděk Brábník a Jaroslav Beneš.

z toho šestina byla mimopražských. (Svoboda, 1969) Stejně tak vytýkali posluchači redaktorům chyby faktické, chyby v projevu a někdy i situace, které reportéry ani nemusely napadnout: „Vážený pane redaktore. Je mi 73 let a fotbal jsem nikdy neviděla. Zním ho jen z rádia. Když ale řeknete, že Kraus přihrál z levého křídla doleva, tak to musí být aut.“ (Svoboda, 1969) ⁴⁶

Přeřeknutí⁴⁷ nebo myšlenky, které předběhly ústa, jsou běžnou součástí rozhlasové práce od dob Laufera a ve sportovním zpravodajství jsou vzhledem k množství živých reportáží a vstupů častější. Přispívá k tomu s postupem času i technika reportování i způsob zpracovávání stočených příspěvků. „Když teďko čtete v interním hodnocení, jak se minutu a půl trvající příspěvky dají rozebrat a co všechno se z nich dá vypreparovat, tak na to by asi tehdejší redaktoři civěli s otevřenými ústy. Když teďko jdu jednou za půl roku na půldenní seminář o tom, jak se má dělat ohlášení a čím má příspěvek začínat a končit, tak být tohle v době mých začátků, tak bych se ani neodvážil jít do rádia dělat,“ říká Procházka (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou). „Tehdy byli lidé vděční za informaci, která nejde tolik do hloubky. Více jim záleželo na tom, aby se vylíčilo, co se děje na place, než aby se tam dávaly pikantnosti, které to mohou okořenit. Kdyby se někdo ocitnul v té době a viděl, jak se dělaly ty příspěvky, tak by se asi hodně divil. Nějaké hraní si s kulisou, to je teď daleko větší alchymie.“ (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou)

Fotbal a lední hokej byly hlavními sporty ve vysílání, měly také svůj pořad, jehož název se podle příležitosti měnil na S mikrofonom za sportem, S mikrofonom za hokejem a S mikrofonom za fotbalem. Ostatní sporty se ve vysílání objevovaly výrazně méně, vysoké postavení měla ještě atletika, ale ostatní už zaostávaly. „Bylo dost sportů, které neměly nárok na to se ve vysílání objevit. Třeba když jsem přišel do redakce, tak jsem se

⁴⁶ Otevírání pošty dostali zpravidla na starosti nováčci, takovým byl v roce 1957 i Tejkal: „A tak, aby mě zabavili, tak mi dali číst dopisy. To se dělá. Vypadá to, že jsem si to vymyslel, ale je to tak: já tu složku otevřel a zaujalo mě, co píše sportovní redakci nějaká advokátní poradna. Ta advokátní poradna řešila paternitní spor a tam si oba aktéři pamatují, že ve chvíli, když spolu to měli, tak někdo v rádiu strašlivě zařval ‚GÓL!‘ a přestali se kontrolovat a vzniklo dítě. A oni chtěli vědět, kdy přibližně, protože ta dáma toho měla víc, tak aby mohli identifikovat toho chlapa, kdy to mohlo být. Ten reportér byl Standa Sigmund, který nám pak do smrti říkal: ‚Pánové, vy oblbnete národ, jak chcete, ale já dělám děti tady přes ten mikrofón.‘“ (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem)

⁴⁷ Nazývaná v rozhlasové terminologii ‚brepty‘.

začal věnovat kanoistice a sportu pro všechny," líčí Procházka (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou) s tím, že tenis se navzdory úspěchům československých hráčů vysílal jen výjimečně a jen Davis Cup, do zahraničí se jezdilo téměř výhradně na hokejové a fotbalové zápasy.

Jen minimální roli pro práci v redakci hrálo žurnalistické vzdělání. „No v šedesátých letech jsem ho měl jenom já. Pak si to dálkově udělal mnohem později Vašek Svoboda, ten má ode mě ještě někde i zápočet z rozhlasového zpravodajství. Pak to udělal Karel Malina, ten to dotáhl dokonce na rigorózní řízení,“ vypočítává Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). V 70. letech vystudoval žurnalistiku Aleš Procházka. Vysokoškoláky byli Červinka (právnícká fakulta), Macák (ekonomická fakulta), Moucha (současné FTVS), Augustin (právnícká fakulta). „No možná by to něčemu pomohlo, kdyby tu žurnalistickou školu měli. Že by tušili žánry – že reportáž, beseda, interview se nějak liší. Oni zkrátka dělali příspěvky, všechno na jedno brdo,“ shrnuje Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem).

Po druhé světové válce se začaly zápasy československého národního mužstva vysílat v dvoučlenných minitýmech, ve kterém byl pokaždé jeden český a jeden slovenský komentátor. Již zmíněným prvním byl Štefan Mašlonka, v 50. letech jsou dalšími Rudolf Gallo, či Oskar Mana, v 60. a pozdějších také Maria Lukačovičová (Zavarská), nebo Gabriel Zelenay. Tito reportéři formálně patřili pod bratislavské studio. „Vždycky se řeklo, že Praha posílá například Malinu a Bratislava posílá třeba Manu. Praha neměla co mluvit do toho, kdo tam z Bratislavy pojede,“ vzpomíná Tejkal. (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem) Tito reportéři rovněž vysílali v pořadech S mikrofonem za hokejem⁴⁸, a to zápasy slovenských celků.

Největším projektem sportovní redakce byl Pohár rozhlasu, což byla atletická soutěž, která vznikla v roce 1962 na základě myšlenky Oldřicha Červinky. Byla to soutěž pro školy, které se zúčastňovali žáci 5. až 9. tříd a která postupovala z okresních a krajských kol až do celorepublikového finále. Rozhlas tato celorepubliková finále vysílal

⁴⁸ „Gabo Zelenay byl kouzelný. Jednou jsme spolu komentovali nějaký zápas z Jihlavy a najednou zhasla světla. Tak povídám do vysílání, že se teď tedy zkrátka nehraje a že se budeme muset rozloučit, protože není nic vidět... A v tu chvíli mi Gabo vytrhl mikrofon a deset minut reportoval, jak je všude černočerná tma, než znovu nahodili světla.“ (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem)

v podobném rozsahu jako prvoligové seniorské zápasy. „V současnosti by to těžko obstálo, vždyť koho by zajímalo, kolik skočil nějaký starší žák,“ říká Procházka. (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou) Největší boom soutěž zažila pod vedením atletického experta Františka Macáka, díky kterému se do projektu zapojil i Československý atletický svaz. „Tehdy to byla jediná soutěž pro školy, díky které se mohli dostat žáci až do celostátního finále,“ vzpomíná Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Soutěží prošla velká část elitních českých atletů, například současní tyčkaři Michal Balner nebo Jan Kudlička, ale i dřívější úspěšní olympionici Šárka Kašpárková, Robert Změlík nebo Roman Šebrle⁴⁹. „Často vyhrávaly moravské školy, takže to byla oblíbená akce i mezi sportovními redaktory. Pokaždé se totiž jelo do vítězné školy, kde se za velké slávy předal pohár a pak akce pokračovala do večerních hodin. Do té vítězné školy přijel i autobus bývalých atletů, kterým se zaplatil ten zájezd, a pak s nimi byla beseda. Neskutečným bavičem byl Emil Zátopek, který na to vyhlašování jezdil pravidelně,“ líčí Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem)

6.1. Politický vliv na sportovní redakci

Navzdory tomu, že sportovní redakce nebyla od svého vzniku na počátku padesátých let tak důležitou pro vládnoucí stranu, měla politika výrazný vliv na to, kdo v redakci pracoval a na jaké pozici.⁵⁰ Čistky v roce 1950 odstranily z redakce nepohodlné redaktory a místo nich se do ní dostali pracovníci bez dostatečné kvalifikace, ale zato

⁴⁹ Ti na základě tohoto projektu založili v roce 2013 Odznak všestrannosti olympijských vítězů s tím, že oni byli zvyklí dělat atletiku už ve škole při hodinách tělocviku, což podle jejich průzkumů už v současnosti není běžné.

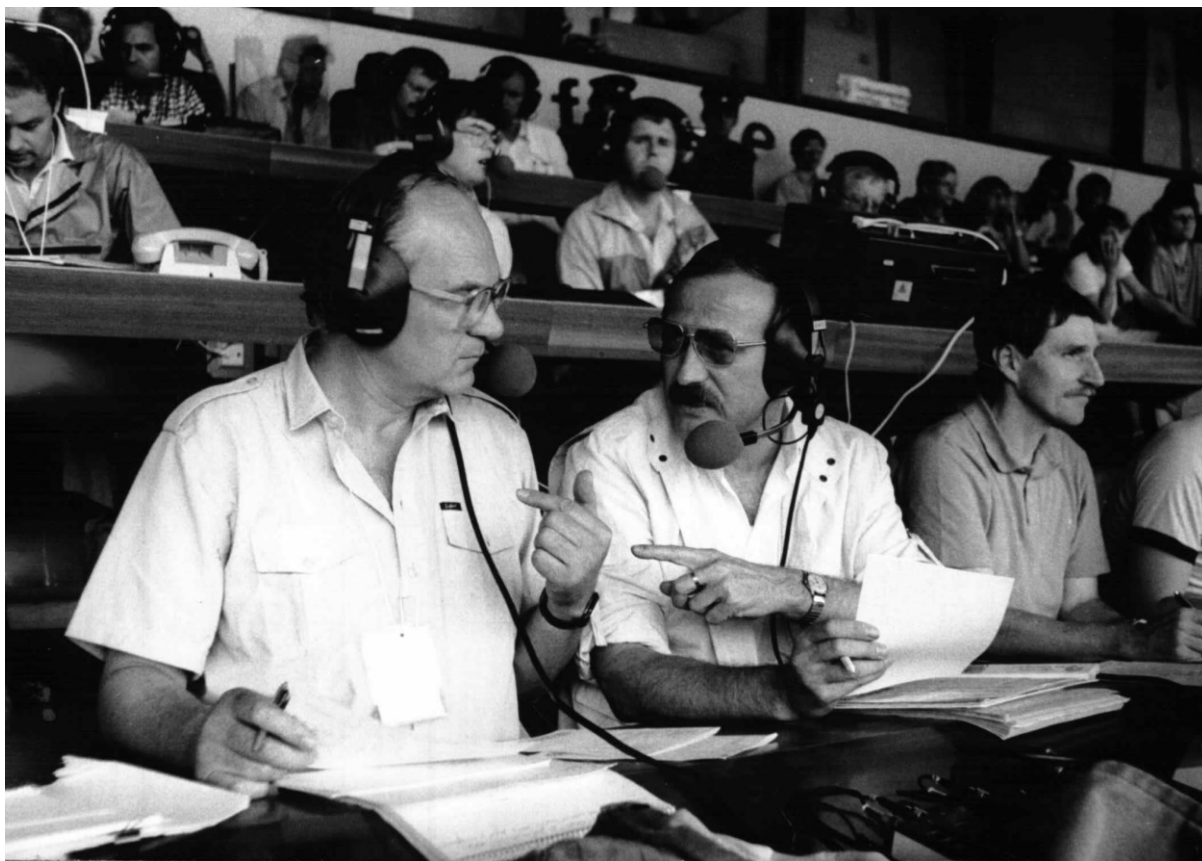
⁵⁰ Z výpovědí pamětníků je patrné, že navzdory odstupu až několika desetiletí mají stále velmi špatné vztahy s některými bývalými kolegy a politickou angažovanost, díky které měli lepší postavení, jim dávají za vinu. Většina z nich v osobních rozhovorech jmenovitě obvinila některé bývalé kolegy. Autor práce se od těchto obvinění distancuje s odůvodněním, že vzhledem k pokročilé době už je velmi málo pamětníků, slova těch stále žijících není možno doložit a obviněný nemá možnost se obhájit. Lidé, kteří by je obhájit mohli, si buď úmyslně, či neúmyslně na dané situace nepamatují. Jméno obviněného redaktora bude nahrazeno písmenem „X“.

s dobrým politickým renomé. „Nevěděl jste, kdo je kdo,“ vzpomíná na padesátá léta Eva Křížová (Osobní rozhovor s Evou Křížovou). O jistém členovi redakce například říká: „Měla jsem službu, když se hrál Wimbledon a vyhrál Jaroslav Drobný. (1954 - pozn. aut.) Tak já jsem udělala zprávy, napsala tam výsledek a bylo. Jenže on hrál tehdy za Egypt a já to tam nenapsala. No a „X“ přiletěl ráno do redakce a byl naštvaný a hrozil mi: ‚Dej si pozor, budeme ti ještě psát posudek.‘ Tehdy se to vůbec muselo dělat zvláště, protože se o Drobném nesmělo mluvit. Takže když jste řekli ve vysílání výsledky Wimbledonu a kdo postoupil do semifinále a řekli jste jen 3 jména, tak bylo jasné, že ten čtvrtý je Drobný. Když jste řekli jen jednoho finalistu, tak z toho posluchačům vyplynulo, že je Drobný ve finále.“ (Osobní rozhovor s Evou Křížovou)

Křížová na tu dobu vzpomíná jako na nejistou, kdy se každý snažil především udržet na svém místě. „Tehdy jsme střídali kotouče pásků, měla jsem službu s „X“. Tam, kde bylo potřeba udělat stříh, se dal papírek. Hráli naši se Švédy, pískal to Sovět a někdo... Když byla přestávka, tak nám reportéři říkali, o co jde a co se tam děje. „X“ hlídal pásek a zrovna nám říkali reportéři, jak je ten sovětský rozhodčí proti nám. Skončil kotouč, tak se ho ptám: ‚Vystřihs to?‘ A on nevěděl. Tak běžím za technikem, který vysílal, a říkám mu: ‚Prosím vás, kdyby tam náhodou byla nějaká pauza, tak musíte sjet kliku, aby to šlo pryč.‘ No zůstalo tam ‚Ten sovětskej roz...‘ a druhý den z toho byl problém. A „X“ řekl, že za to můžu já. To mě strašně naštvalo, tak jsem jim řekla, jak to bylo. Oni pak na něj uhodili, a když se ho ptali, tak jim řekl, že ještě nemám rodinu, tak by bylo lepší, kdyby potrestali mě.“ (Osobní rozhovor s Evou Křížovou) Podle Tejkala hrálo bezpochyby na konci 50. let výhodu, kdo je ve straně, ale zároveň připomíná, že v redakci nebyl tehdy nikdo, kdo by svou výkonností mohl Sigmunda s Benešem na pozici jediných reportérů ohrozit. „Určitě tam byl šéf, který byl ve straně. Určitě měli nějakí 2-3 lidé ke straně blíž. A čím déle jste byl ve straně, tím spíše jste mohl jet do zahraničí,“ shrnuje Jaroslav Suchánek (Osobní rozhovor s Jaroslavem Suchánkem).

Ten se dostal do redakce v roce 1962 z jakéhosi konkurzu: „Jednou jsem si přečetl v novinách, že hledají sportovního redaktora. Přijel jsem na Vinohradskou do redakce, tam bylo na chodbě asi 20-30 lidí. Tenkrát mi dali test z češtiny a pak takové praktické zkoušky, jako vyklonit se z okna na ulici a popisovat, co vidím.“ (Osobní rozhovor s Jaroslavem Suchánkem) Personální proměna v 60. letech nenarušila dosavadní hierarchii

redakce – hlavními reportéry byli Stanislav Sigmund a Karel Malina, kteří mohli svou pozici opřít o argument služebně nejstarších v redakci. Jejich post se výrazně nezměnil ani poté, co se zapojili do srpnových událostí 1968. Dle záznamů z pásků se například Stanislav Sigmund 22. srpna hlásil ze stanoviště číslo 7, ze kterého četl prohlášení příslušníků Československého svazu mládeže proti poslanci Viliamu Šalgovičovi a stavěl se za ministra Josefa Pavla. Informoval například o tom, že v pražských ulicích je nevybuchlá munice, četl ohlasy ze světa na obsazení Československa i prohlášení tiskového tajemníka Národního shromáždění Miloslava Mezulianika proti okupaci vojsk varšavské smlouvy. Dále varoval před kolaborantským vysílačem a vysílačem Vltava. Další den Sigmund dementoval zprávy o požáru Lidové demokracie, popisoval chování vojáků v ulicích a děkoval občanům za klid nebo varoval před vlakem, který přivážel radiolokátory. Malina například vysílal o sportovních zápasech, ale také se zapojoval do politického dění – třeba silným popisem toho, jak hrubě se chovali sovětští vojáci na Václavském náměstí. (Archiv ČRo) „Pipek nás pak tahal z těch malérů... Jak tahal Sigmunda a Malinu nevím a musel to být nadlidský výkon, protože o mě se taky snažil. Říkal jsem mu: ‚Já nechci v té straně být, nechci.‘ On mi na to říkal: ‚Nedělej hrdinu, já vím, o čem mluvím.‘ To jsem ještě nevěděl, že on pamatuje protektorátní rozhlas,“ říká Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). Ten 23. srpna komentoval cestu prezidenta Ludvíka Svobody do Moskvy a četl úvahu silně zaměřenou proti Sovětskému svazu. 25. srpna vysílal zprávy například o obsazení ministerstva těžkého průmyslu, nebo dementoval zvěsti o tom, že po Praze jezdí auto a

⁵¹ rozdává zbraně. Zároveň v dalších dnech varoval před občany neuváženými činy. (Archiv ČRo)

Složení sportovní redakce se po Tejkalově odchodu ustálilo. „Tam byli všichni profesionálové, což byl trochu problém, protože se nikam nejezdilo. Pamatuju si, že došlo ke strašné hádce v roce 1987, kdy se rozhodovalo, kdo pojedou na zimní olympijské hry v Calgary a na letní v Soulu. Na to si brousili zuby všichni kromě mě, protože já tam byl krátce. Vašek Svoboda tehdy přišel do redakce a povídá: ‘Tak je odsouhlaseno, že pojedou vždycky 4 lidé. Jeden technik, to pojedou na jednu Čech a na druhou Slovák. Pak vždycky jeden slovenský reportér a dva budou Češi. Je to v zemích, se kterými nemáme zrovna nejlepší vztahy, tedy v Kanadě a Koreji, tam musí jet vždy ti nejlepší. Takže - do Calgary pojedou já a Aleš Procházka. A do Soulu pojedou já a Karel Malina.’ V tu chvíli bouchnul do stolu Macák a řekl, že to je bordel, proč tam nejede on, když dělá atletiku,“ vzpomíná Augustin (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) a dodává, že František Macák byl v redakci jako jediný z těch zkušenějších bezpartijní. To mu připomněl i Alois Šrubař,

⁵¹ Na fotografii zleva: František Macák spolu se slovenským reportérem Stanislavem Dutkou komentují mistrovství Evropy v atletice (Archiv ČRo)

tehdejší šéfredaktor, ke kterému si byl na toto rozhodnutí Svobody stěžovat: „Soudruhu Macáku, na tuhle olympiádu musí jet jenom soudruh. A ty soudruh nejsi.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem)⁵²

S listopadem 1989 se projevilo, kdo byl do té doby v redakci zvýhodněn a kdo naopak opomíjen z politických důvodů. „Nastaly problémy, protože s STB zkrátka měli mnozí své zkušenosti. Z redakce odešel František Macák, který to udělal chytře. Podal výpověď, že už tam pracovat nechce,“ říká Augustin (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem). Následně opustili redakci Jaroslav Moucha, Karel Malina a poté i Václav Svoboda (1995). Místo Svobody se stal šéfem redakce v roce 1990 Karel Tejkal. „Vašek Svoboda měl dva problémy. Jednak byl v prověřkových komisích, které po roce 1968 vyhazovaly bezpartijní z rádia. To mi tehdy řekl Pavlíček (ústřední ředitel František Pavlíček – pozn. aut.), ať mu to zjistím. Já mu říkal, že tohle dělat nechci, že se v tom hrabat nebudu. Jen jsem mu to zjistil, předal, ale víc se o to nezajímal. A druhým problémem bylo, že Vašek jel na olympiádu do Los Angeles. Já jsem to s ním poté mnohokrát probíral. Říkám mu: ‚Vašku, tvoje účast byla propaganda. Nic jiného, než že jsi byl zneužitý. Vždyť jsi hlásil z Los Angeles, jak tam bijí černochoy, jak to nefunguje, jak to je špatný, ale všichni jsme viděli z televize, jaká to je nádherná olympiáda.‘ Na to mi řekl: ‚Když já to tak moc chtěl vidět.‘ No tak to viděl. To byl Vašek, on tomu sportu obětoval kus svého charakteru,“ říká Tejkal (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem). „Já jsem věděl, když jsem se vracel, že ti kluci museli být někde zaháčkováni u STB. Bez toho to nešlo. Chápal jsem, že v době, kdy my mohli jet maximálně do Radotína⁵³, tak oni se podívali do světa, na Západ, týdenní výjezdy, delší výjezdy, byly z toho peníze... že to asi něco stálo. Ale neměl jsem chuť to téma jako šéf otevírat,“ dodává Tejkal. (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem).

Několik měsíců po jeho nástupu začaly vycházet najevo seznamy spolupracovníků Státní bezpečnosti.⁵⁴ Ještě před nimi podal Macák výpověď a šel pracovat do časopisu Atletika, ostatní v redakci zůstali. Mezi prvními zveřejněnými jmény byli František Macák a

⁵² Bratr Františka Macáka žil ve Spojených státech v Seattlu, jak členové redakce později zjistili.

⁵³ Městská část Prahy cca 3 kilometry od bydliště Karla Tejkala, který to přirovnání použil v nadsázce.

⁵⁴ Někteří zaměstnanci sportovní redakce jsou dohledatelní na adrese: <https://www.abscr.cz/jmenne-evidence/vyhledavani-evidencni-zaznamy/>

Jaroslav Moucha. „Otázka všech: Co s tím budu dělat? Říkám: ‚Nic. Jardo Moucho - a ostatní, pokud se vás to bude týkat - podejte trestní oznámení na neznámého pachatele, že vám tady někdo sáhnul na čest, že jste nikdy nic nedělali, nikoho neudávali, nikomu neublížili. Jardo, můžeš to udělat?‘ Řekl: ‚Ne.‘ Tak tím byl problém vyřešen,“ vzpomíná Tejkal.⁵⁵ (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem)

7. Obměna po roce 1990

Změna politického režimu výrazně změnila poměry v Československém rozhlasu. Roky zakonzervovaný stav se začal měnit nejprve personálně a následně i strukturou samotného rozhlasového vysílání nejen v budově na Vinohradské, ale i vznikem komerčních stanic. Zákon umožnil vznik tzv. duálního systému, kdy vedle sebe začala existovat soukromá rádia a na státu nezávislý rozhlas veřejné služby, který byl zřízen zákonem k 1. lednu 1992. Sportovní redakce se tato změna nedotkla. Jejím šéfem byl v té době Karel Tejkal, který se do ní po dobrovolně nedobrovolném odchodu vrátil a nahradil v pozici šéfa Václava Svobodu. Důvod byl nasnadě, přestože nebyl hned v roce 1990 podložen, a sice domnělé sepletí všech činníků v řídicích pozicích s komunistickým režimem. Tejkal převzal redakci ve složení Karel Malina, Václav Svoboda, František Macák, Jaroslav Moucha, Aleš Procházka, Miroslav Augustin, Václav Poděbradský⁵⁶, ze které v následujících letech začali její členové odcházet. Krom zmíněných v předchozí kapitole odešel Malina do důchodu, Augustin a Poděbradský do České televize, a ve sportovní redakci tak ke konci roku 1993 zbyli z původní sestavy jako zaměstnanci pouze Aleš Procházka a Václav Svoboda – ten z rozhlasu definitivně odešel v roce 1995, ale v posledních letech už spolupracoval pouze externě. Zveřejněné svazky spolupracovníků

⁵⁵ Augustin, Procházka a Tejkal líčí stejnou událost z roku 1992: „On byl poté Moucha stále jedním z členů redakce, seděl na poradě a tehdejší šéf Vladimír Vácha (*redakci vedl po zbytek roku 1992* – pozn. aut.) už to nevydržel a zeptal se ho: ‚Sakra, Jardo, sedíš tady s námi, jsi náš kolega, tak ať to víme, jak to s tebou bylo?‘ Moucha na to tedy odpověděl: ‚Kluci, buďte v klidu, já měl na starosti motoristickou redakci.‘ “

⁵⁶ Václav Poděbradský není jeho pravé jméno. Shodou náhod se jmenoval Václav Svoboda, přestože s někdejší vedoucím redakce Václavem Svobodou nebyl příbuzný. Protože pocházel z Poděbrad, zvolil si pro lepší rozpoznání jako tamní patriot umělecké příjmení Václav Poděbradský, po odchodu z rozhlasu se zpět vrátil ke svému původnímu jménu.

STB nakonec připravily o místo šéfa sportovní redakce i Tejkala, protože byl na začátku roku 1992 povýšen na šéfredaktora stanice Československo⁵⁷. Po konci stanice v témže roce už do sportovní redakce nezamířil. Na jeho místo do konce roku 1992 se tak vrátil Vladimír Vácha⁵⁸, který už tou dobou byl v penzi. „To byl jeden z nejslušnějších lidí, které jsem kdy potkal,“ říká Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Vácha do redakce nastoupil s vědomím, že jeho pozice šéfa je pouze dočasná. Federální rozhlas směřoval k rozdělení. K 1. lednu 1993 vznikla na kmitočtech tehdejšího federálního okruhu Československo stanice Český rozhlas – Radiožurnál. Jejím šéfredaktorem byl jmenován Zbyněk Honys, zástupcem Václav Musílek. Radiožurnál chtěl vysílat 24 hodin denně se zpravodajstvím každou hodinu s důrazem na ranní a odpolední zpravodajství, mezitím byla publicistika a pořady jako například Pozor, zákruta! Cílem Radiožurnálu bylo navázat na Československo v poměru hudby a mluveného slova.

Redakce přešly ze zastřešení Československým rozhlasem přímo pod jednotlivé stanice. „Byla tam trochu panika, nebylo jisté, jak to bude vypadat. Byla tu třeba spousta slovenských hlasatelek, a jak se dělilo rádio, tak nikdo nevěděl, jestli odejdou, nebo jestli budou volná místa,“ vzpomíná Miroslav Skoupý, současný editor Radiožurnálu. (Osobní rozhovor s Miroslavem Skoupým) Fakticky vznikly nové redakce, ale prakticky navazovaly na redakce stávající. „Protože ale musel zaniknout Československý rozhlas a vznikl Český rozhlas jako nástupní organizace, dostali jsme 5 měsíčních platů jako odstupné. Prakticky se ale nic nezměnilo,“ dodává Skoupý. (Osobní rozhovor s Miroslavem Skoupým) Nové vedení stanice nabídlo pozici šéfa sportovní redakce Miroslavu Augustinovi, který to přijal.

⁵⁷ Snem každého rozhlasového sportovního komentátora je přiblížit posluchačům dění z olympijských her, je to vrchol žebříčku prestiže. Navzdory tomu, že Tejkal spolupracoval se sportovní redakcí od roku 1957, nikdy na olympijských hrách nebyl. V roce 1992 se tam chystal, ještě v klasickém složení 1x technická podpora, 1x slovenský reportér, 2x český reportér, ale kvůli povýšení se do Barcelony nepodíval. „Měl jsem i zamluvený pokoj, hotovou akreditaci, všechno bylo připravené. Ale pak je vylustrovali a já nikam nejel,“ říká. (Osobní rozhovor s Karlem Tejkalem)

⁵⁸ Váchův osud hodně ovlivnily události v roce 1968. Ještě v zimě byl coby rozhlasový reportér u úspěchu Jiřího Rašky na olympijských hrách v Grenoblu, ale poté přestoupil do Československé televize. V roce 1969 komentoval ze Stockholmu slavná vítězství československých hokejistů nad Sovětským svazem 2:0 a 4:3, kdy byl za větu na konci přenosu „... tak to doma pěkně oslavte, však vy už budete vědět jak...“ vypovězen z Československé televize, protože jimi údajně inicioval rozbití výlohy Aeroflotu dlažebními kostkami. Vácha poté pracoval v Československé televizi v garážích.

„Nabídli mi, abych se vrátil, což byla pro mě výzva. Jenže vlivem událostí jsem přišel do redakce, kde byli jen Aleš Procházka a Václav Svoboda. Navíc se rozdělila i fotbalová a hokejová liga. Dříve byla federální, teď byla najednou samostatná, ale počet týmů víceméně zůstal. Pořad S mikrofonem za hokejem se tehdy samozřejmě vysílal, jenže my neměli na řadě těch míst reportéry.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Z hokejové extraligy oproti ročníku 1992/1993 ubyly v tom následujícím slovenské týmy Trenčína, Košic, Popradu a Bratislavy. Počet týmů v soutěži se snížil ze 14 na 12, tedy postoupily Jindřichův Hradec a Hradec Králové. Z fotbalové ligy oproti ročníku 1992/1993 ubyly 2 týmy z Bratislavy a po jednom z Dunajské Stredy, Nitry, Prešova a Trnavy. Počet týmů v soutěži zůstal, postoupily tedy Cheb, Plzeň, Žižkov, Liberec, Drnovice a Zlín. To byl pro sportovní redakci velký problém, protože chloubou pořadu S mikrofonem za sportem bylo pokrývání všech stadionů, což nemohla stávající redakce bez krajánků zvládnout.

„Zkraje roku 1993 jsem udělal obrovský konkurz jednak na lidi do redakce a jednak do krajů. Přišlo tam asi 460 lidí,“ vzpomíná Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) „Vyhlásil jsem ve vysílání, že hledáme redaktory. Nikdo mi na to nedal peníze, abychom to dali do novin jako inzerát. Zkrátka jsme v našich pořadech opakovali, že sháníme redaktory. Navíc jsem se domluvil s kluby, že nám to dávaly do svých magazínů, aby se to dostalo přímo k lidem, co mají zájem o sport.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Augustin si výběr řídil sám, místy mu řekla svůj dojem z některých uchazečů tehdejší produkční Hana Kubištová. Sháněl reportéry jak do redakce, tak na vysílání do krajských měst, kde se nově začala hrát liga. Do redakce se mohli zájemci dostat skrz tříkolový test. V prvním kole byl vědomostní kvíz čistě na sportovní otázky, které byly různé obtížnosti – od základních na výsledky na olympijských hrách, až po okrajové typu „Kdy získali čeští stolní tenisté naposledy medaili na mistrovství světa?“ Další testovací úlohou bylo komentování hokejového utkání. Na papíře byla nakreslená situace, kdy jel jeden ruský útočník sám na brankáře, nedal gól, puk se odrazil na hokejky českých hráčů, kteří se dostali do protiútku dvou proti jednomu a vstřelili vítězný gól v poslední sekundě finále mistrovství světa. „Byla to zkrátka dost podobná situace tomu, jak dal Martin Procházka branku ve finále mistrovství světa 1996. On to pak Míra používal pořád,“ komentuje to Šedivý.⁵⁹ (Osobní rozhovor s Filipem

⁵⁹ „Moje první věta v rádiu bylo vyhlášení výsledků soutěže, která tehdy byla v pořadu S mikrofonem za

Šedivým) „Na tom se toho hodně poznalo, protože ta úroveň komentování byla nesmírně důležitá. Byli tam lidé, kteří byli nesmírně chytří na sport, ale zároveň nebyli schopní tuhle situaci vylíčit. Přišel jeden, který se na ten papír podíval a suše řekl: Patera, Procházka, gól. Některé bylo třeba povzbudit, ale takový Ivan Quirenz, který byl poté reportérem v Brně, to zase vůbec nepotřeboval, protože začal komentovat tak, že se seběhli lidé, co se děje,“ líčí Augustin. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Právě tuto situaci používal jako jediné kritérium pro nábor externích spolupracovníků do krajských měst, které si potom pozval na stadion a tam je nechal reportovat, aby je slyšel přímo při utkání. Tito reportéři pokaždé pouze reportovali zápasy, takže to byla jediná situace, kterou potřebovali zvládnout. Při výběru do redakce potom následovalo ještě třetí kolo, které spočívalo ve čtení textu ve studiu, případně mohl přijetí některých redaktorů ještě ovlivnit názor zkušených členů redakce.

Do ní tehdy přišli Miroslav Bureš, Jiří Hroník, Jiří Boháček a Václav Hnízdo. Ten ještě ve zkušební době odešel, nahradil ho Zdeněk Kúdela, krátce poté s odchodem Boháčka a Václava Svobody do důchodu nastoupili i Václav Jindřich a Pavel Hartman. Zároveň vybral Augustin i několik krajánek v regionech, které slibovaly časté vytížení – takhle našel například Ivana Quirenze a Tibora Kubáta v Brně, Metoděje Nováka v Ostravě, nebo Kamila Jášu v Českých Budějovicích – ti všichni externě spolupracovali, nřebo spolupracují s rozhlasem přes 20 let. Zároveň to ale povětšinou nebyli novináři, pouze se osvědčili ve výběrovém řízení a byli schopní podle několika základních pravidel obstojně komentovat fotbalové a hokejové zápasy. Krajánci v regionech tak měli, nebo stále mají svá stálá zaměstnání, například to byli učitelé, lékaři, nebo tiskoví mluvčí klubů⁶⁰. Augustin při výběru nehleděl na to, jestli lidé do redakce, nebo do krajů mají žurnalistické vzdělání. „Já jsem sám dokladem toho, že to nebylo potřeba, že se dá dělat žurnalistika s jakýmkoliv vzděláním.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Navzdory tomu že rozhlas vybral redaktory do spousty měst, jezdil z pražské redakce vždycky na zápasy třeba do Chebu.

Nová redakce začala fungovat v podstatě od začátků, ale zároveň se zkušenostmi z minulého režimu. Do redakce stále docházeli Svoboda, Malina a v podstatě stejně často

hokejem. Já měl tehdy režii, pan Vácha si mě pozval do studia a povídá: ‘Tak nám, Filipe, řekni, kdo vyhrál.’ Tak já řekl nějaké jméno, město a šel jsem.“ (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým)

⁶⁰ A to dokonce i přímo těch klubů, jejichž zápasy komentovali, například Robert Štach u hokejistů Zlína.

jako zaměstnanci v ní byl Vácha. „Hleděl jsem na to, aby každý měl na starosti jeden velký sport a někam se s ním podíval. Ať ti kluci na sebe nežárlí,“ naráží Augustin na fakt, že v minulosti byli na velkých akcích až na výjimky pouze Malina, Svoboda a Sigmund. (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Samotná praxe rozhlasové práce se ale ještě na počátku 90. let neměnila. Sice už v redakci byl od roku 1992 první počítač, na kterém ještě Tejkala učila produkční Hana Kubištová, ale ten se nepoužíval pro redakční práci. „Zprávy chodily dálnopisem. V 15 hodin jste přišel na službu, šel jste z redakce do místnosti s dálnopisem, tam si vzal balík papírů, ten si odnesl do redakce a rozstříhal na hromádky. Tohle použiju určitě, tohle možná, tohle vůbec. K tomu jste si pak napsal spojovací text přes kopírák a odnesl to spolu s pásky do režie. Tam byl režisér, se kterým jste to dal dohromady,“ vysvětluje tvorbu jednotlivých přehledů Miroslav Bureš. (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem) Na celý den stačila jedna služba, která byla v redakci až do chvíle, než ČTK vydala, že neočekává žádnou důležitou zprávu. To bylo přibližně kolem půlnoci. Služba připravovala večerní přehledy, které poté četla ve studiu – přehledy byly přibližně pětiminutové a průběhu let se několikrát měnilo, kdy byly. Následně služba stočila na pásek přibližně dvouminutový a pětiminutový přehled na ráno a odnesla ho do směny, aby si ho tam zařadili. Zpravidla tak služba odcházela po půlnoci.

Ještě na přelomu století se na tom nic nezměnilo, jak popisuje Šedivý: „Na ten vysílací pásek, který měl každý své číslo, se nahrál třicetisekundový hlas nahraný přes telefon, nebo z jiného pásku. Musel se fyzicky odnést do směny a po odvysílání se zase vyzvednout. Používal se opakovaně, takže když bylo jasné, že už se ten obsah nebude vysílat, tak na to nahrál něco jiného. Zprávy se opakovaly třeba ob 3, 4 hodiny. Jedna zpráva byla například na 1:00, 5:00 a 9:00, jiná zas na 2:00, 6:00 atd. A k dané zprávě patřil daný pásek. Takže když se večer na konci směny odnášely pásky, byl to někdy pořádný štos.“ (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) Jedinou změnu Šedivý popisuje v tom, že začalo být výrazně více lidí na službě, protože se začala obsazovat i „ranní směna“. Na tu od 9 hodin chodili externisté, často mladí elévové, kteří pouze stříhali pásky a připravovali texty pro ostatní – sami se ale ve vysílání neobjevovali. Až do roku 2000 se zprávy psaly na stroji, tedy se v nich nakonec hodně škrtalo, přepisovalo a

spojovací text pak působil nepřehledně.⁶¹

Publicistickou práci se redakce učila v podstatě samospádem. Redakce plná nováčků mladších 30 let se měla vyrovnat svou kvalitou zkušeným osobnostem z komunistických let, které sami redaktoři dříve poslouchali a obdivovali. Zároveň ale neměli teoretické znalosti, protože přišli z různých oborů. „Většina příspěvků se dělala tak, že jste po utkání natočil rozhovor. Nebylo to hned bezprostředně po zápase, třeba půlhodinovým odstupem, ale zkrátka se to točilo kolem jednoho konkrétního vystoupení a formátem byl rozhovor, říká Petr Souček (Osobní rozhovor s Petrem Součkem), který s redakcí začal externě spolupracovat v roce 1994. Většina ze zkušených reportérů byla zvyklá pracovat samostatně, nejvíce se mladým věnoval Vladimír Vácha. „Měl často služby, v podstatě na nich byl jako zaměstnanec, ale měl externí smlouvu. Měl jich, kolik chtěl, a k tomu moderoval pořady S mikrofonom za sportem. Když jste načítal ten příspěvek, tak říkal, kde byste měl zpomalit, co by chtělo více vysvětlit, že tohle máte vzít ještě jednou, že byl tam šum⁶²,“ dodává. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem). Zkušení redaktoři byli naučení klást důraz na exaktní sportovní výsledky. „Bylo to o tom, kdo skončil první, druhý, třetí, první liga, druhá liga. Tohle se začalo proměňovat v letech 96-98, kdy začalo být jasné, že tohle není udržitelné.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) I kvůli minimálnímu technologickému pokroku se tak v 90. letech více zdržovali zaměstnanci v redakci. Pokud chtěli zpracovat příspěvek do vysílání, nešlo o živý vstup a nebyli na zahraniční cestě, aby ho pouze přečetli z papíru přes vysílací linky do režie, museli pracovat z rozhlasu. Museli tím pádem spolu vycházet, protože spolu trávili hodně času v jedné místnosti. „Ten tmel v redakci jste nejvíc poznal na akcích typu olympiády, kdy nešlo, aby lidé na sebe koukali skrz prsty. Ale tím nechci říct, že by tam nebyly rozbroje. Ale ta redakce je teď prázdná a já si pamatuju, že to tak nebylo,“ říká Nikl. (Osobní rozhovor s Jaromírem Niklem) Stejně jako Augustin tak i Souček dbal na to, aby byli redaktoři sice samostatní, ale zároveň schopní týmové práce. „Vždycky bylo důležité, aby měl člověk znalost toho sportu – v rozhlasu zkrátka není možnost prezentovat názory někoho jiného a to ještě v živé reportáži. Pak jsou důležité hlasové předpoklady – když se

⁶¹ Práce sportovní služby popisované Evou Křížovou z roku 1951 a pamětníky 90. let se v podstatě nezměnila.

⁶² Slangový výraz pro nedokonale vyslovenou slabiku.

tohle potkalo, tak už to bylo dobré. A pak také šlo o to, aby to byl týmový hráč, aby do té redakce zapadnul.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) „Ve sportu je to provázané, je nutné spolupracovat. Není možné se bát se zeptat, není možné nekomunikovat, ale zároveň ani být přehnaně sebevědomý. Pak je spolupráce se sportovci, s kolegy v redakci, nebo jiných redakcích daleko těžší. A zároveň když se utvoří tým, tak tu skupinu posouvá výš. Bylo super, když se ti lidé mezi sebou srovnávali a člověk na to nemusel moc tlačit,“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem)

Miroslav Augustin byl vedoucím redakce 5 let. „Skončil jsem po olympijských hrách v Naganu, přičemž jsem už v polovině roku 1997 řekl, že odejdu. Už jsem neměl, kam se dál posunout, protože se mi splnil můj dětský sen, komentovat finále mistrovství světa v ledním hokeji, ve kterém Československo zvítězí, a to se v roce 1996 také stalo. Navíc jsem už v té době začal dělat byznys.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) Augustin odešel do firmy BPA⁶³ vlastněné Antonínem Charouzem, ještě předtím ale řekl svůj názor, kdo by podle něj měl redakci vést. „Doporučil jsem Petra Součka. V polovině devadesátých let se najednou objevila nutnost platit za vysílací práva, do té doby to po nás nikdo nepožadoval. A on tohle se mnou řešil, tak jsem ho doporučil. Pýcha (šéfredaktor Radiožurnálu Alexandr Pýcha – pozn. aut.) byl pro Václava Jindřicha. Dal jsem si s Pýchou kafe a řekl mu, že podle mě by tam měl dát Součka, protože ten není extra dobrý na mikrofonu, má vystudovanou ekonomickou školu a že to podle mě je ideální řešení.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem) V reakci na zvolení Petra Součka šéfem redakce z ní Jiří Hroník a Václav Jindřich odešli. Augustin se po pár letech znovu stal externím spolupracovníkem rozhlasu a významným komentátorem.

7.1. Nový systém práce

⁶³ Zatímco před rokem 1990 volili někdejší redaktori dobrovolný odchod pouze do jiných médií, většinou do televize, tak s rozvojem marketingu a PR po revoluci zúročili někteří své časté kontakty s kluby k tzv. „přechodu na druhý břeh“, tedy stali se z nich tiskoví mluvčí a pracovníci klubů, či agentur. To se týká například Miroslava Augustina (BPA), Zdeňka Kúdely (Slavia Praha, Zbrojovka Brno), Miroslava Bureše (SK Kladno), Petra Součka (Bison and Rose) nebo Michala Jurmana (FAČR).

Elektronizace komunikace od poloviny 90. let postavila před rozhlas existenční otázku, jakou pozici bude zaujímat. Konkurencí byly do té doby pouze tisk a televize – ani jeden z nich ale neposkytoval informace s takovou rychlostí. Zatímco tisk byl vázán na prodlení při zpracování a vždy informoval o minulých událostech s odstupem několika hodin, televize využívala techniku především k co nejkvalitnějšímu zprostředkování obrazu, ale ne k boji o co nejrychlejší podání informací. „Byl jiný postup, jak se to dělalo. Nebyly mobily, nebyly počítače, stříhalo se na páscích, všude se muselo dojet a tím pádem jste se všemi trenéry a funkcionáři znal, protože jste se s nimi viděl,“ říká Bureš. (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem) „Dokázali jsme na autě nalétat až 4 tisíce kilometrů za měsíc jen za sporty,“ dodává Nikl. (Osobní rozhovor s Jaromírem Niklem) Rozhlas tak měl jakýsi informační monopol, který v případě sportovní redakce ještě zvýrazňovaly přenosy utkání. V osmdesátých letech nebyla ani pořádná kontrola toho, co reportéři říkají⁶⁴, a protože byl rozhlas všude, píšící novináři občas dělali do novin reportáže tak, jak je rozhlasový reportér vylíčil.

Tahle se situace začala v průběhu 90. let rychle měnit s rozvojem teletext a internetu. Sportovní redakce začala řešit, jak stále zůstat aktuální a nabízet výsledkový servis s patřičnou dávkou emocí, která byla jednoznačně největší devizou rádia, ale jak zároveň dostat k posluchači i nějaký další důvod, proč by měl zrovna sport v rozhlasu poslouchat. „Když se třeba dělalo zpravodajství ze zápasu, tak zkušený reportéři byli zvyklí ho dělat na minutu. Zkrátka přečíst referát, který z toho podobně jako ti píšící udělali. To ale začalo být hrozně zdlouhavé, takže se stopáže zkracovaly. Začal fungovat online svět, lidé si ty výsledky našli jinak,“ připomíná Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) „Snažili jsme se, aby ten posluchač dostal k výsledkům ještě něco jiného, aby neměl tendenci je hledat na internetu. K tomu jsme se snažili přidat bonus, abychom u všeho byli živě. Takže jsme jezdili i na mezinárodní akce. Příspěvky do vysílání jsme začali namlouvat, vyrábět montáže a nedělat žánrově pouze rozhovory nebo čtené zprávy.

⁶⁴ Traduje se historka, kterak Karel Malina přišel na utkání se zpožděním, což tehdy nikomu nevadilo, protože se vysílaly jen druhé poločasy, kdy domácí vedli už 2:0. Malina se zeptal kolegů, jak ty góly padly, a oni mu řekli, že to byly dvě pohledné branky zdálky. Malina je následně barvitě vylíčil do vysílání jako dva přenádherné góly po dalekonosných střelách, ke kterým se tým dostal pohlednou kombinací. Až potom Malinovi kolegové řekli, že to byl vtip, že si to vymysleli a že ty góly byly ve skutečnosti nehorázné náhody po mele v pokutovém území a že celý první poločas byl strašný. To se už ale do vysílání nedostalo.

Začala se do toho dostávat kulisa tam, kde to šlo. A tohle se ještě více proměnilo a zlepšilo po roce 2000, kdy se přestalo stříhat na páscích a začalo se s digitálním stříhem, s prací na počítačích. Lépe se docílilo té zvukomalebnosti, bylo snazší to smíchat. To se v současnosti posunulo až do úrovně, kdy ty příspěvky, které jsou na minutu až minutu a půl, jsou až na úrovni krátkého minidokumentu. To je při ohlédnutí do 90. let něco naprosto nepředstavitelného, málokterý příspěvek by dosahoval kvality tohotohle,“ tvrdí Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem).

Výrazně tomu pomohl rozvoj techniky. Do redakcí byly instalovány počítače, které fungovaly na operačním systému MS-DOS. Prvním zpravodajským systémem byl Basys, který byl do rozhlasu zaveden v roce 1992, ale až od roku 1994 byl opravdu využíván – bylo na něj napojeno přibližně 350 počítačů, se kterými pracovalo asi 500 uživatelů. Centrální zpravodajský systém Basys sloužil pro příjem a zpracování satelitně šířených informací ze zpravodajských agentur ČTK, Reuters, AFP (později DPA) a dalších. Zprávy v něm byly upraveny počítačovým editorem a připraveny k vysílání. Hlasatel je pak četl vytištěné na papíře, ale aktuality od zpravodajů nebo z agentur četli moderátoři přímo z obrazovky počítače. Systém Basys začal být v roce 1998 nahrazován systémem novým – AVIDNews (později přejmenovaným na AVSTAR, resp. iNews). iNews, který pracuje v prostředí Windows, se v ČR používá dosud. (Moravec, 2003, str. 442) Redakční systém umožnil práci na počítači, která vyžadovala po zkušených redaktorech přizpůsobení se době. Karel Malina a Václav Svoboda redakci v průběhu 90. let opustili už i z pozice externistů.⁶⁵

Kromě textového systému prošel výraznou proměnou i systém nahrávání a přehrávání zvuků. Místo několikakilogramových natáčecích přístrojů, které zaznamenávaly na pásky, začali být redaktoři vybaveni tzv. minidisky⁶⁶, které vážily jen několik set gramů a zaznamenávaly nahraný zvuk na výměnné disky, které byly vyjmutelné podobně jako diskety do počítače. Redaktor je pak vložil do čtečky, ze které se přehrály do počítače. Sportovní redakce je začala využívat od olympijských her v Atlantě

⁶⁵ „To mě jednou pochválil Karel Malina, jak jsem mu krásně připravil podklady a že musím psát perfektně na stroji, že v tom celém neměl ani jeden překlep. A ptal se mě, jak to dělám. Tak jsem mu řekl, že jsem to psal na počítači. Což on, který měl tři průklepáky, tak zkrátka nedokázal pochopit.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem)

⁶⁶ Originální označení je Mini Disc, z něj pak slangový výraz, který se rychle uchytil.

1996. Jejich výhodou byla snadná editace materiálu a přenosnost. Redaktor mohl rychleji dostat natočený zvuk do vysílání, ale stále šlo o zdlouhavý proces. Současně se totiž do rozhlasu dostal program SoundForge, který stejně jako minidisky dodávaly společnost Sony, který umožňoval stříh na počítači. Vysílací pracoviště ale nebylo na takový zvuk připraveno a neexistoval způsob, jakým ho dostat do vysílání. Zvuk editovaný na počítači se tedy znovu musel zpátky nahrát na pásek a odnést na pracoviště, které stále fungovalo podle desítky let zažitého módu.

Změnu přinesla stavba Studiového domu v Římské ulici. Dům byl propojen s Vinohradskou 12, se kterou v zadním traktu sousedí. Stavba začala v roce 1998 a nová budova byla těsně před výročním zahájením vysílání 18. května 2000 otevřena. Studiový dům byl modernizován tak, aby odpovídal nejnovějším požadavkům na rozhlasovou techniku na přelomu století⁶⁷. Práce se z redakcí přesunula do newsroomu, což byla velká místnost s počítači integrovanými do sítě a s vysílacími studii a pomocnými režiiemi po stranách.

68

V newsroomu seděla vždy sportovní služba, která zajišťovala sportovní zpravodajství – ostatní redaktoři pracující na příspěvcích seděli v redakci. Služba měla k dispozici 1 počítač s programem Dalet a 1 pomocný počítač s programem SoundForge. Dalet, který v současnosti funguje v jen lehce novelizované verzi, byl primárně programem vysílacím,

⁶⁷ Jak se v dalších letech ukázalo, vývoj stále ještě nebyl a není u konce a technologické novinky brzy začaly být zastaralé.

⁶⁹ tedy jeho funkce byly pro běžného redaktora značně omezené. Běžnou praxí bylo používat program k základnímu stříhu, ztišení/zesílení příliš tichých/hlučných pasáží zvuku a k základní mixáži zvukových stop. V pozdějších verzích funguje nahrávání zvuků do systému funkcí Drag and Drop, případně přes webové rozhraní zvané Interweb. To je ale i v současnosti nesmírně zdouhavé, na začátku roku 2000 to navíc bylo i velmi komplikované. „Nepracovalo to moc rychle. Takže když tam někdo nahrál hodinový pořad, tak to zastavilo přísun všech dalších materiálů a vytvořila se zácpa a byl problém dostat aktuální věc do vysílání. To se na konci 90. let ještě dalo zachránit tím, že se vzal minidisk, zvuk se z počítače vytáhl zpátky na něj a jako takový se rovnou odnesl na vysílací pracoviště,“ vysvětluje Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) I tak byl přechod na Dalet obrovským krokem kupředu. „Natáčení na ty pásky? To je jak jezdit na koni a pak v autě. Natočíte něco na pásku, pak to přehráváte do počítače v reálném čase. Natočíte pět minut, čekáte pět minut. To samotné stříhání trvalo třeba hodinu. Když jste se spletl, něco ustříhl a hodil to do koše, tak jste to hledal v tom koši, přeposlouchával to a lepil zpátky. Někdo se to ani nenaučil,“ naráží Miroslav Bureš (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem) na zkušenější kolegy. Z nich i nadále zůstal v redakci Aleš Procházka, který se

⁶⁹ Na fotografii: Newsroom při otevření studiového domu. (Moravec, 2003)

dlouho potýkal s problémy s novým systémem. „Sveřepě jsem se držel své stříhačky,“ říká. (Osobní rozhovor s Alešem Procházkou) „Aleše Procházkou jsem učil stříhat na počítači já, ale dlouho jsme mu tolerovali, že jediný stříhá na stříhačce, protože jsme zkrátka respektovali jeho komentátorské kvality. Takže jsme stříhačku měli dlouho v redakci jen kvůli němu,“ dodává Souček (Osobní rozhovor s Petrem Součkem), který si vybavuje jednotlivé technologické inovace podle olympijských her.

Rok	Místo	Novinka
1996	Atlanta	Poprvé použit minidisk
1998	Nagano	Střih na páscích, dovezeny stříhačky
2000	Sydney	Natáčení na páscích, ale střih na počítači
2002	Salt Lake City	Všechna práce na počítači
2004	Atény	Práce na počítačích, ty jsou propojeny do sítě
2012	Londýn	Využit IP kodek – vysílání zajištěno také přes internet

Pro mladší redaktory byly technologické novinky přijatelné. „Já jsem to bral jako ulehčení. Zvětšily se možnosti,“ tvrdí Šedivý. (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) „Tehdy přišli dopoledne pánové Hroník s Jindřichem z tiskové konference nějakého fotbalového klubu, oba si stoupli ke stříhačkám a začali dohromady dělat jeden příspěvek do vysílání, který stihli jen tak tak. To je rok 1999, tehdy se pracovalo na mnohem méně příspěvcích, ale zase na delší časové úseky,“ vypráví Tomáš Kohout. (Osobní rozhovor s Tomášem Kohoutem) „Dřív se dělaly příspěvky ze zahraničí tak, že se vzal minidisk, do něj se zapojila sluchátka, vzal jste telefon, tím jste vytočil číslo sem na službu. Pustil jste minidisk a telefon zavřel do sluchátek. Tady se to v Praze přes telefon nahrálo a pak služba zvuk vyčistila. Redaktor na té zahraniční cestě měl hotovo.“ (Osobní rozhovor s Tomášem Kohoutem) Digitalizace zvuku tohle změnila, redaktoři začali příspěvky dodávat tzv. na klíč, mohly se kromě kulisy dělat i překlady cizích mluvčích, které do té doby nebylo možné tzv. nadabovat. Navzdory školení se redaktoři zdokonalovali v práci s novými programy samostudiem a vlastní snahou. „Někdy bylo těžké se přizpůsobit, ale pomohla konkurence. Jeden to udělal dobře, je chválený i mimo stanici, je uznávaný, tak to další zkoušeli také tak. Museli se vyrovnat na zkracováním stopáže, novou technikou, změnou formátu. Dříve bylo strašně těžké získat informace, ale s novými technologiemi se

sportovci přiblížili. Vznikl Youtube, člověk najednou dosáhl na zvuky, které dříve neměl k dispozici. Informace jsou teď blíží. Dřív se hodně pracovalo s novinami, aby se člověk dozvěděl zahraniční informace, aby věděl všechno podstatné. Teď už je samozřejmě všechno online, takže když si člověk koupí někde v zahraničí noviny, tak si přečte leda informace, které by už ten den ráno měl mít ve vysílání také. Hodně se proměnila rychlost zpracování. Když uděláte cvak, cvak, jste schopný mít příspěvek ve vysílání v rámci sekund. Dřív se všechno muselo přetočit k poměru 1:1, složitě zpracovat, přetočit 1:1 zpátky a pak teprve vysílat, prodleva tam byla minimálně 15-20 minut, ale i tak jsme byli suverénně nejrychlejší,“ dodává Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem)

Redakce zároveň uvažovala, jak zapojit nová média do vysílání. Jednou z možností se na konci 90. let stal chat s osobností. Ta přišla do pravidelného pořadu Na střídačce, který se vysílal vždy v neděli dopoledne, a po něm byla půlhodinová diskuse s oním hostem, na kterou někteří redaktoři nevzpomínají rádi. „Představte si sportovce, kteří by v neděli v 10 dopoledne chtěli přijít do rozhlasu,“ naznačuje Šedivý, (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) že nebylo snadné shánět hosty a stejně tak nebylo před nedělním polednem a vzhledem k tehdejší penetraci internetového připojení ani moc posluchačů, kteří by si pak s hostem chtěli psát. Rozhlas vnímal internet jako hrozbu, ale nevyužíval jeho potenciál. Zpravodajský server iŽurnál zaostával za zavedenými zpravodajskými portály. Sportovní služba na něj psala články, které ale nebyly pravidlem a ani povinností. V manuálu pro sportovní službu stálo: „Měly by se tam objevit pouze události, kterým se věnujeme ve vysílání. Článek by měl být zpracován na základě příspěvků našich reportérů. V žádném případě nesmíme přebírat ČTK! Autoři kvalitních článků budou odměněni. Externisté honorářem ve výši 100,- Kč a zaměstnanci si článek dají do výkazu práce.“⁷⁰ Tento stav vydržel až do roku 2010 a sportovní redakce na něj nereagovala.⁷¹

Petr Souček byl vedoucím redakce od roku 1998 do roku 2010, kdy se stal šéfredaktorem Radiožurnálu. Během svého působení několikrát řešil personální krizi. Poprvé krátce po svém zvolení, kdy z redakce odešli zmínění Václav Jindřich, Jiří Hroník a navíc zamířila Eva Hellebrandová (nyní Kézrová) na mateřskou dovolenou, po které se

⁷⁰ viz příloha

⁷¹ Například ještě v roce 2012 se výherce soutěže zvané „Olympijský zeměpis“, která běžela v sobotním Sportžurnálu, vybíral z dopisů došlých poštou.

vrátila do rozhlasu do jiné redakce. Z osmi novinářů v místnosti najednou bylo 5 (v té době Aleš Procházka, Filip Šedivý, Tomáš Lörincz, Ondřej Prokop, Miroslav Bureš) a ti nemohli personální nedostatek zvládnout. „Pomohli mi někteří lidé z České televize,“ vysvětluje Souček (Osobní rozhovor s Petrem Součkem), že v redakci externě krátkodobě byli například Miroslav Langer, Jiří Rejman nebo Jana Niklová. Když se po nějaké době zapracovali mladí externisté, domluvil se s redaktory z České televize na ukončení spolupráce. V dalších letech ale lehce proměnil poměr redaktorů vůči externistům. Do té doby byli v rozhlase na službách převážně studenti, kteří „nechodili na mikrofon“, připravovali zprávy, stříhali zvukové materiály do zpráv a do publicistiky. „Ta situace mě poučila a snažil jsem se, aby všichni uměli všechno. Abych měl více těch připravených externistů, kteří by se mohli snadno zapracovat. Takže i externisté chodili na tiskové konference, pracovali občas z terénu na nějakých menších věcech a podobně.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) Novinařinu v rozhlase se tak v dalších letech naučila i spousta redaktorů, kteří momentálně pokračují v jiných audiovizuálních médiích (Česká Televize, TV Nova), ale i v tištěných médiích (Mladá fronta Dnes, Forbes, časopisy např. Atletika). Zaměstnanecké místo, kterých byl fixní počet osm, se drželo, a tak museli do zmíněných médií odcházet ti, kteří pomýšleli na kariérní růst, který ale v rozhlase nebyl možný.

Velkou šancí byl pro tyto stále externisty rok 2008. Tehdy začala vysílat zpravodajská televize Z1 a výrazného rozšíření se dočkala stanice Galaxie Sport, ze které se v dalších měsících stala Nova Sport. Z redakce tak postupně odešli Ondřej Prokop, Miroslav Bureš, Tomáš Lörincz, Vojtěch Bidrman a Filip Šedivý. „Tam už jsem byl poučený a radši jsem si držel více externistů, kteří mohli chodit na mikrofon. Částečně jsem to pokryl z těch, kteří tam byli, částečně jsem se domluvil na přechodném období s lidmi, kteří odcházeli, aby ještě vypomáhali. Byl jsem v kontaktu s Robertem Zárubou a snažil se získat i nějaké lidi z Fakulty sociálních věd, kde učí sportovní žurnalistiku a který každý rok posílal lidi do redakce,“ říká Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) Stejně jako při odchodech do televize v 50. a 60. letech vnímali i teď sportovní redaktoři televizi jako postupný krok vzhůru. „Nabízela větší klid v plánování. V rozhlase jsem jel na grandslamy, mistrovství světa v hokeji a nějaké turnaje Euro Hockey Tour, nechtěl jsem být pořád pryč, když se mi akorát narodil syn. A také jsem měl zakořeněné, že komentování v televizi je

víc než komentování v rádiu a po těch deseti letech jsem chtěl udělat změnu. Ale bylo to motivované i ekonomicky," líčí Šedivý. (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) Ty nahradili Jan Kaliba, Petr Kadeřábek, Pavel Petr a Jaroslav Plašil.

Rok 2008 byl i dobou výrazné proměny vysílání Radiožurnálu, kterou nastartovala šéfredaktorka stanice Barbora Tachecí. „Radiožurnál se bude ve svém vysílání více soustředit na okamžité a rychlé zpravodajství, princip "teď a tady" bude prolínat celým dnem - před jakýmkoliv naplánovaným programem či blokem bude mít přednost aktuální a rychlé zpravodajství. 'Chceme, aby Radiožurnál - coby vlajková loď Českého rozhlasu - byl modernějším a méně konzervativním rádiem, schopným být v dlouhodobém horizontu absolutně většinovým rádiem v České republice. Chceme, aby byl Radiožurnál ještě lepší veřejnou službou než dosud s větším důrazem na kvalitní původní zpravodajství a kvalitní publicistiku,' říká Barbora Tachecí." (Tisková zpráva Českého rozhlasu, 2007) S tím začala další vlna výrazné proměny práce sportovního redaktora, který musel být schopný reagovat na aktuální dění, které vysílání začalo umožňovat. „Dřív jste mohl dát akorát do zpráv, že se něco stalo, protože se vysílaly pořady. Bylo těžší do vysílání něco dostat," říká Bureš. (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem) Pořady ve vysílání Radiožurnálu se začaly tzv. „rozpouštět“ do proudového vysílání orientovaného na možnost kdykoliv reagovat a přizpůsobit se dění, případně byly přesunuty na jiné stanice. To ale nebyl případ sportovní redakce, která v tu dobu měla už ustálené časy, ve kterých vysílala. Každý všední den měla Sportžurnál od 19 do 20 hodin, o víkendech od 18 do 20 hodin (vyjma zpráv). Pokud se hrála hokejová extraligy, nebo bylo možné vysílat více než 4 fotbalová utkání, zavedl se pořad S mikrofonom za hokejem, případně S mikrofonom za fotbalem (...za sportem, hrály-li se i jiné sporty), který se vysílal v čase pravidelného Sportžurnálu.⁷²

⁷² Z interních výzkumů Radiožurnálu vyplynulo, že sport polarizuje posluchače. Zatímco někteří ho ve vysílání milují a je jedním z důvodů, proč kvůli němu Radiožurnál zapínají, existuje přibližně stejně velká skupina lidí, kteří kvůli němu stanici přeladí. Navzdory tomuto se Sportžurnál stal, „kromě vlajkových lodí“ Dopoledního hosta Radiožurnálu a 20 minut Radiožurnálu, posledním pořadem, který nebyl zrušen. Nakonec ale zmizel ve všední dny i ten – o víkendu ale stále existuje.

⁷³ Redaktoři museli začít proudové vysílání plnit příspěvky, které vzhledem k už rozvinutému internetu nemohly být nadčasové, ale musely mít zmíněnou přidanou hodnotu. Takové příspěvky, dělané zpravidla jinou formou, než rozhovor, nebo jednoduchá montáž, zabraly redaktorům mnohem více času. Náročnější byla příprava, kdy redaktor musel téma vymyslet, stejně tak i realizace, kdy musel nabrat více materiálu, i následná postprodukce ve stříhových programech. „V současnosti je to mnohem náročnější. Tenkrát člověk odevzdal den předem příspěvek a tím to pro něj haslo. Každý si jel to svoje. Teď musíte vymýšlet nějaká témata, být pořád připravení. Tenkrát se udělal pozápasový rozhovor, pak nějaká skládačka, že je čekalo další kolo, a to bylo celé. A samozřejmě ta technika neumožňovala si s tím hrát, jako v současnosti. Jsou to nároky doby. Bylo to pomalejší, bez tlaku internetu. Samozřejmě tehdy chtěl rozhlas být první s informacemi, ale neměl konkurenci. Internet, sociální sítě, Twitter.... Rozhlas nebyl tlačенý do situace, v jaké je dnes,“ připomíná Šedivý (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) s tím, že do týdenního plánu se příliš nezasahovalo, a to ani po zavedení změn.

⁷³ Na fotografii zleva: Redaktoři Mirko Vasić a David Nyč se připravují k reportáži fotbalového utkání v Praze na Spartě. (Archiv ČRo)

Souček po olympijských hrách ve Vancouveru 2010 skončil a předal pozici vedoucího sportovní redakce Miroslavu Burešovi.

7.2. Vznik Centra zpravodajství

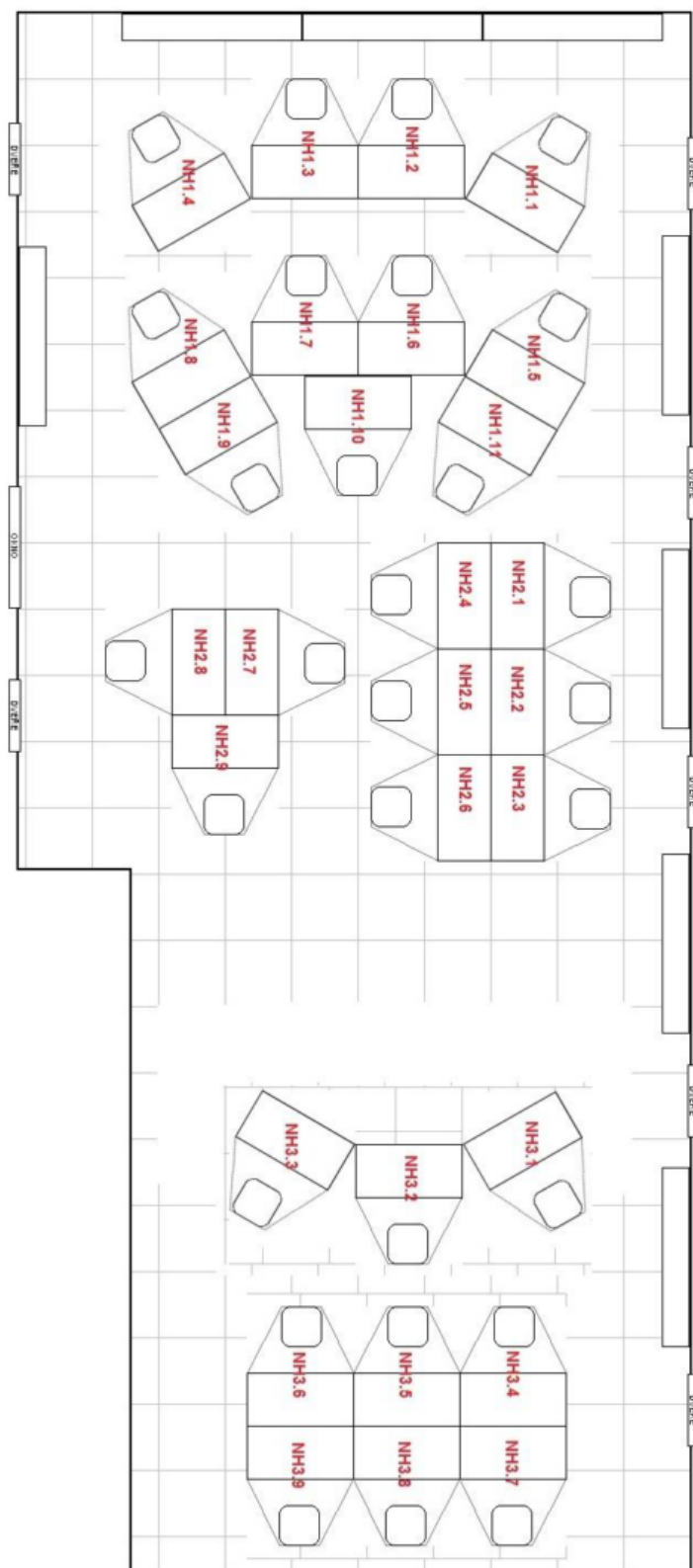
V roce 2012 reorganizoval Český rozhlas svou strukturu. Po 20 letech se znovu redakce odloučily od stanic a sloučily se do Centra zpravodajství⁷⁴. Jeho cílem je dodávat materiály pro jednotlivé stanice, principem je tržní systém nabídky vůči poptávce. Je teoreticky očekávané, že redakce budou nabízet tematické plány, co by měly dělat, a stanice si z nich budou vybírat, co by chtěly vysílat – to se netýká pouze Radiožurnálu, ale i krátce nato vzniklé stanice Český rozhlas Plus, Radia Wave, Rádía Junior, Dvojky, Vltavy a regionálních stanic. „Novým“ požadavkem Centra zpravodajství je aktuálnost. Rozhlas si uvědomil, jak důležité pro něj je zpracovat informace do vysílání a informovat o nich dříve než ostatní.

Vznik centra zpravodajství měl na sportovní redakci velký dopad. Zároveň se stala celodenní službou, kterou přes den doplňují koordinátor a pohotovost.

	Všední den	Víkend
Služba	Ranní: 6:05 – 14:05	Ranní: 6:05 – 14:05
	Odpolední: 14:05 – 22:05	Odpolední: 14:05 – 22:05
	Noční: 22:05 – 6:05	Noční: 22:05 – 6:05
Koordinátor	8:30 – 18:30	12:00 – 20:00
Pohotovost	9:30 – 16:00*	na telefonu

* není přesně stanoveno, pohotovost odchází, když už nic není potřeba

⁷⁴ Dalšími složkami jsou Centrum vysílání a Centrum výroby, které ale nemají se sportovní redakcí nic společného.

⁷⁵ Místo jednoho člověka zajišťujícího v podstatě vše potřebné v newsroomu, je najednou za sportovní redakci v některých chvílích dne až 5 redaktorů. Zpočátku fungování centra bylo praxí, že pohotovost je pouze jedna, ale ze systému práce vyplynula nutnost obsazovat na každý den alespoň 2 a někdy i více pohotovostí. Zároveň je práce přesně rozdělena, stejně jako jsou přesně rozděleny pravomoce.

Za sport ve vysílání odpovídá koordinátor. Ten schvaluje příspěvky do vysílání, domlouvá s editory Radiožurnálu, či editory ostatních stanic čas vysílání sportovních příspěvků, řídí práci sportovních redaktorů v newsroomu, stejně jako redaktorů v krajích. „Přijde mi, že hlavní úlohou bylo podchytit, aby do vysílání prošlo co nejméně chyb. Čím více uší to slyší, tím spíš se to dá podchytit,“ uvažuje Jaroslav Plašil „Další rolí je snaha ulehčit člověku v terénu, aby po zavedení Centra zpravodajství nebyl zavalen požadavky jednotlivých stanic. Zpravidla je ten člověk zkušeným redaktorem, takže se

⁷⁵ Rozdělení pozic v newsroomu, pro lepší orientaci otočené vertikálně. Sportovní služba po zavedení centra zpravodajství dostala pozici NH3.1. a sportovní koordinátor NH3.2. Po odchodu internetové redakce do samostatného newsroomu se sportovní služba posunula na pozici NH3.7 a sportovní koordinátor na pozici NH3.8. Na pozici NH3.9. sedí internetová sportovní služba, kterou vykonává pracovník internetové redakce. Protože pozice NH3.4, NH3.5 a NH3.6. nejsou obsazeny, sedí na nich zpravidla pohotovosti sportovní redakce, která tak ve výsledku zaujímá největší prostor v newsroomu. (Archiv ČRo)

dokáže vcítit do pozice reportéra v terénu. A dále, což vychází také z těch zkušeností, je to o možnosti poradit těm v redaktorům, jak by bylo možné postupovat, nabídnout jim nějaký jiný pohled na situaci.“ (Osobní rozhovor s Jaroslavem Plašilem) Sportovní služba vyrábí zprávy na každou půlhodinu vysílání Radiožurnálu, které vždy v celou hodinu čte. Zatímco stopáže publicistických příspěvků jsou zpravidla 1:30-2:00 minut, sportovní zprávy jsou zpravidla na necelou půlminutu ve zprávách v půl a na minutu ve zprávách v celou hodinu. Živé vstupy mohou být ve zprávách v půl i v celou, stočené zvuky pouze ve zprávách v celou. Úkolem pohotovosti je přijít do 8:00 s tématem, které je podle ní vhodné zpracovat. Po poradě Centra zpravodajství v 8:45, na kterou za sportovní redakci chodí zpravidla Miroslav Bureš, případně koordinátor, se pohotovost dozví, jestli se nějaké stanici její příspěvek líbí a chce ho do vysílání⁷⁶. Poté téma zpracuje, případně zpracuje téma jiné, které vedení stanice požaduje.

Krátce po vzniku Centra zpravodajství se redakce zbavila nutnosti vykonávat internetové sportovní služby, které dělala od září 2010. Tehdy byla modernizována internetová redakce, zanikl portál www.izurnal.cz, místo kterého začal rozhlas provozovat zpravodajský web na adrese www.zpravy.rozhlas.cz a začal vyžadovat i větší aktivitu sportovní redakce. Ta ke sportovním službám navíc obsazovala speciální sportovní službu na internet, která na něj přepisovala příspěvky. Platilo pravidlo, podle kterého redaktoři měli na web vystavit vše, co šlo ve vysílání. To s sebou přinášelo obtíže a ve výsledku i minimální čtenost webu. Zatímco ostatní zpravodajské weby přinášely aktuální informace, zpravodajství a výsledky, redaktoři sportovní redakce přepisovali příspěvky, které byly mnohdy nadčasové a nereagovaly na dění. Zatímco ostatní zpravodajské weby informovaly například o mistrovství světa v ledním hokeji, tak ten rozhlasový měl na titulní stránce nejvýše třeba závod Českého poháru v cyklokrosu.

Někteří redaktoři byli externí zaměstnanci sportovní i internetové redakce

⁷⁶ Z odhadem 95-98 % jde o Radiožurnál, zbylá procenta tvoří Český rozhlas Plus, který zpravidla sáhne po tématech zaměřujících se na problematiku dopingu, respektive financování sportu. Redaktoři ale některá témata vyrábějí i pro využití v regionálních stanicích. Jde o témata, která se týkají klubů, nebo osob spjatých s oním krajem, případně témata, která by mohla být lákavá v každém regionu. Například pro Český rozhlas Jihlava by mohly být užitečné příspěvky o Lukáši Krpálkovi, který je jihlavským rodákem. Příspěvky z mistrovství světa v hokeji by zase jako jedna z nejsledovanějších událostí v roce mohly zajímat posluchače ve všech regionech.

zároveň. Na služby docházeli od 6:30 do 14:00, kdy je vystřídala odpolední služba od 14:00 do 23:00 – někdy bylo možné pracovat z domova jako tzv. home office. Čtenost

	Benešová	Charvát	Kadeřábek	Kanta	Kuna	Marek	Nyč	Plašil	Suchan	Šedivý P	Vasíč	Augustin ml	Kovaříková	Petr T.	Procházka A	Prouza	Rokyta
HLAVNÍ - CELOROČNÍ																	
fotbal																	
hokej																	
tenis																	
atletika																	
plavání																	
cyklistika, MTB, kolová																	
ZIMNÍ																	
biatlon																	
lyžování alpské																	
lyžování běžecké																	
nýchlobruslení																	
skoky na lyžích																	
snowboarding a snbc																	
krasobruslení																	
LETNÍ																	
vodní slalom																	
kanoistika																	
veslování																	
dostihy																	
moderní pětiboj																	
OSTATNÍ																	
basketbal																	
házená																	
volejbal, beachvolejbal																	
judo																	
florbál																	
box																	
gymnastika a aerobik																	
golf																	
stolní tenis																	
střelba																	
horolezectví																	
zápas																	
boby																	
saně																	
triathlon																	
vzpírání																	
šachy																	
lukostřelba																	
kulturistika																	
formule 1																	
motorismus																	
automobilový sport																	
bojové sporty																	
squash																	
badminton																	
Oficiality																	
ČOV																	
ČUS																	
Sport pro všechny																	
EBU																	

⁷⁷ webu nebyla příliš velká a až na výjimečné případy vykazoval minimální růst.

V roce 2017 ho nahradil server www.irozhlas.cz.

Už nástup internetových služeb ale začal na sportovní redakci klást vyšší personální nároky. V době, kdy stále ještě obsazovala pouze 2 služby denně, musela

⁷⁷ Aktuální rozdělení sportů ve sportovní redakci k 31.12.2017

najednou zdvojnásobit své „nasazení“ v newsroomu, který byl i z těchto důvodů a jako příprava na Centrum zpravodajství v podstatě zdvojnásoben co do počtu míst a počítačů. To vedlo k získání jednoho zaměstnaneckého místa. S úbytkem sportovních služeb na zpravodajském webu se situace nezměnila, protože na nich pracovali lidé pod externí smlouvou s internetovou redakcí, naopak se navýšil nutný počet zaměstnanců od zavedení zmíněného Centra zpravodajství, protože oproti předchozímu, skoro 20 let fungujícímu systému, byli potřeba i redaktori na noční služby a na pozici koordinátora. Sportovní redakce tak získala další 4 místa – později o jedno přišla. K 31. prosinci 2017 je tak ve sportovní redakci, vedené Miroslavem Burešem, 1 místo produkční (Eva Senetová) a 11 zaměstnaneckých míst (Alena Benešová, Martin Charvát, Petr Kadeřábek, Jakub Kanta, František Kuna, Jakub Marek, David Nyč, Jaroslav Plašil, Jan Suchan, Petr Šedivý a Mirko Vasić). Jednou ze změn Centra zpravodajství bylo i převedení krajských redaktorů pod pražské redakce, aby bylo vše řízeno centrálně. V praxi tak v každé krajské redakci má jeden z redaktorů na starosti sport, ale pouze 5 z nich je v zaměstnaneckém poměru. Do vysílání Radiožurnálu přispívají živými vstupy, případně stočenými zvuky do zpráv.

Sportovní redakce dodává do vysílání jak stočené příspěvky, tak živé vstupy. Vysílání Radiožurnálu je formálně rozděleno na ranní, dopolední, odpolední I, odpolední II, večerní a noční a v každém bloku jsou zpravidla 1-3 příspěvky od sportovní redakce – přitom platí, že ráno, dopoledne a v brzkém odpoledni jde o příspěvky stočené a poté spíše živé vstupy ze sportovišť. Sportovní redaktori každou neděli odevzdávají plán, který musí zaznamenat do plánovacího kalendáře, což je internetová aplikace přístupná z počítačů uvnitř rozhlasu, případně odkudkoliv přes internet pomocí vzdáleného přístupu. Redaktorská práce se skládá ze služeb, výroby příspěvků, případně pokrývání jednotlivých sportovních akcí. Oproti minulosti pokrývá rozhlas výrazně více akcí, ale zároveň z nich dělá živé reportáže na výrazně kratší časové úseky.

Součástí práce je v jistém smyslu i činnost na sociálních sítích. Redaktori jsou vybaveni chytrými telefony, které je směřují k multimedializaci – ta ale není vyžadována jako bezpodmínečná součást práce, kterou je především rozhlasové vysílání. Pokud je redaktor na nějaké akci, je bráno za bonus, pokud pořídí video, případně je činný na sociálních sítích. „Bude se to muset řešit, mediální svět směřuje do integrity. Nikdo není jen píšící novinář, mělo by to fungovat centrálně a každý by měl umět všechno. Kdo to

umí, dokáže se lépe uplatnit na trhu,“ komentuje to Petr Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) Na sítích má redakce několik profilů. Na Twitteru to je Radiožurnál Sport (@RadiozurnalS) který má 2 512 sledujících, S mikrofonem za... (@smikrofonem), který má 600 sledujících a na Facebooku to je S mikrofonem za sportem (@smikrofonem), který má 1 236 lajků⁷⁸. Tyto účty @smikrofonem vznikly v září 2014 jako reakce na snahu propojit tradiční pořad s novými médii. Vizí bylo, že v každém kole bude na jednom

⁷⁹ vybraném stadionu s reportérem osobnost, která okomentuje aktuální dění. Reportér měl na svůj vstup přiděleno větší stopáž, než původně, přibližně trojnásobnou, takže ve vstupu vylíčil aktuální dění a poté se bavil s osobností o tom, co bylo podle něj zajímavým tématem k onomu kolu. Tento model redakce přibližně po konci hokejové sezóny opustila.

Nad zapojením nových médií do vysílání bylo několik akademických debat – Petr Šašek na semináři Fakulty sociálních věd navrhoval v roce 2009 model přenosu zápasů na internetu: „Tento model si představuji následovně. Rozhlasoví komentátoři reportují o

⁷⁸ Údaje k 1.lednu 2018.

⁷⁹ Reportér Jakub Marek při rozhovoru s v tu chvíli bronzovou olympijskou medailistkou Evou Samkovou (Archiv ČRo)

dění na všech hřištích kontinuálně a režisér dispečinku, který se vysílá na rozhlasových vlnách, mezi jednotlivými stadiony „přepíná“, podobně jako je tomu v současné době. Navíc by měl ale posluchač možnost vybrat si zápas či zápasy, které ho zajímají nejvíc, a ty poslouchat na internetových stránkách v kontinuálních reportážích. Tento model by mohl u sportovních fanoušků obstát, především v případě zápasů, které nevysílá televize, neboť by šlo vlastně o zvukovou podobu textových on-line reportáží, která je bezpochyby atraktivnější, než pouhá textová reportáž. Je třeba si také uvědomit, že roste penetrace mobilních přístrojů s permanentní možností připojení na internet, a sportovní fanoušek by tak tento internetový rozhlasový kanál mohl poslouchat například v tramvaji, kde nemá mnoho jiných možností, jak se k nejaktuálnějším informacím ze stadionu dostat.“ (Šašek, 2009, str. 33) Na tuto myšlenku se pokusily navázat internetové streamy, které rozhlas spustil v létě 2014 za účelem nabídnout celé zápasy českých fotbalových týmů v evropských soutěžích. „V srpnu jsme dokonce ve spolupráci s Evropsou vysílací unií zpestřili pouhý rozhlasový přenos z mistrovství Evropy v atletice o online slideshow.⁸⁰ V malém okénku našeho přehrávače se s minimálním zpožděním oproti reálnému dění střídaly startovní listiny různých závodů, fotky vítězů či tabulky výsledků klání z oválu v Curychu,“ píše Kateřina Křenová (Křenová, 2014, stránky 24,25), která tehdy vedla zpravodajský web, na kterém streamy běžely. Před každým utkáním byl na stránce článek s programem vysílání a odkaz na stream, který se otvíral v novém okně stejně, jako kdyby si posluchač na internetu otevřel vysílání jakékoliv jiné stanice. Stream vysílal pouze vybrané fotbalové, občas hokejové a místy i basketbalové a florbalové přenosy, které kluby občas propagovaly. Pokud se nevysílalo žádné utkání, běžela na streamu smyčka, která se přibližně po minutě opakovala. Redakce se snažila vybírat na stream utkání, která vysílala stanice O2 na svém placeném kanále, a tudíž nebylo utkání volně šiřitelné. Takové duely, zejména pak v případě oblíbených klubů, měly v peaku poslechovost přes 1000

⁸⁰ „IP telefon využila sportovní redakce při vysílání druhého kola Davis Cupu 2013, které hráli čeští tenisté v Kazachstánu v Astaně. Byl tam jediný reportér ze sportovní redakce Jaroslav Plašil, který sice přístroj správně zapojil, ale neměl zpětný poslech. To je pro reportéra fatální okamžik, protože neví, kdy je ve vysílání, nebo jestli se ho zprávař či moderátor ptají na nějakou otázku. Celá situace se musela vyřešit tak, že se Plašil připojil na svůj soukromý účet na Skype, stejně tak se na Skype připojil mistr zvuku v režii, a pokaždé, když měl reportér začít mluvit, mu na jeho soukromý účet přišla zpráva: „Mluv!“ a on začal.“ (Charvát, 2012, stránky 21,22)

připojení, běžně se ale pohybovaly v řádu stovek.⁸¹ U většiny přenosů z fotbalu to ale byly nižší stovky posluchačů a u basketbalu, či florbalu pouze desítky, nebo jednotky. I proto stream na začátku roku 2017 skončil, posledním vysílaným bylo prosincové basketbalové utkání Nymburk – CSKA Moskva.

Redaktoři obecně musí ve své práci neustále hledat příběhy a témata. Sport, který obsahuje pouze výsledky, stanice nechce. „Zvýšily se editorské brány, není tak snadné do nich dokopnout. My jsme si v 90. letech vymysleli téma, to přinesli Mírovi Augustinovi, ten ho dal do plánu, my to udělali a bylo hotovo. Když tam bylo něco špatně, řešilo se to zpětně. Občas se do vysílání dostala skrytá reklama. Teď to do vysílání jde v podstatě přes troje uši, není možné se domluvit s kamarádem, který dělá ragby, že mu odvysíláte příspěvek o jeho sportu. Musíte si zdůvodnit a obhájit, proč to ve vysílání bude,“ říká Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem). „To ale podle mě souvisí s tím, jak se celkově mění zpravodajství. Když si vezmu, jak vypadaly deníky v 80. letech, tak měly vždy nějaký zvonivý titulek, ale samotný text pak už byl jen strohý referát. Teď už se nikde nepíše, že ten dal gól a ten vyrovnal. Je tlak neustále něco nabízet,“ říká Plašil. (Osobní rozhovor s Jaroslavem Plašilem) Sportovní žurnalistika obecně je pod tlakem velkého množství PR pracovníků sportovců a zároveň tlaku editorů, kteří míří za „senzací“. Cílem sportovců, na rozdíl například od politiků, ale není objevit se v médiích a ještě stále není jejich povinností ve všech případech být k dispozici médiím. Proto je stále důležitým prvkem budování vztahů se sportovci, kteří pak mají vůči novinářům „profesionální důvěru“ ve smyslu objektivních informací a ne snaží získat senzaci. Sportovní žurnalistika ale naopak spíše od budování vztahů ustupuje. „Rozdělení sportů bylo dřív přesnější, lidé na to měli větší čas. Více se se sportovci znali, víc s nimi trávili čas, více byli v terénu,“ dodává Bureš. (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem) Sportovní redaktoři v současnosti více dělají příspěvky „od stolu“ na základě toho, co někdo jiný napíše, případně kdo co řekne po telefonu. „Sportovci to hezké o sobě píšou na sociálních sítích sami a tím eliminují, že se o nich nebude špatně psát. V budoucnosti by mohlo být čím dál těžší se ke sportovci dostat.“ (Osobní rozhovor s Jaroslavem Plašilem)

⁸¹ Je otázkou, jestli by stream neměl vyšší poslechovost, kdyby jediná cesta na něj nevedla přes stránku, která neměla čtenáře.

Důležitou součástí sportovní redakce se v posledních letech stal boj o tzv. vysílací práva, která umožňují rozhlasu a televizi vysílat velké mezinárodní akce. Poprvé se jimi

rozhlas musel zabývat v roce 1994 před mistrovstvím světa v ledním hokeji, za který platí od té doby pořád. Kromě hokeje se pak v dalších letech začala práva platit i na další akce. „Dlouho za rozhlas tohle řešila Evropská vysílací unie (EBU) a z členství v ní automaticky vyplývala práva třeba na olympijské hry. Ale i to se začalo proměňovat, protože začal růst soukromý sektor – televize i rádia – a ty ten sport⁸²braly jako možnost, jak oslovit posluchače a diváky. Začali do toho dávat finance a samozřejmě pořadatelé začali chtít peníze i po veřejnoprávních médiích,“ vysvětluje Petr Souček. (Osobní

rozhovor s Petrem Součkem) EBU v tomto souboji dlouho vítězila nad ostatními sítěmi díky tomu, že jako sdružovatel médií veřejné služby mohla nabídnout lepší pokrytí, kvalitu přenosu i komentář, ale to v současné digitální éře přestalo platit. „Najednou se do téhle komerční sféry dostala i práva na olympijské hry navzdory tomu, že všichni tvrdili, že to se nestane. Řešilo se to i na úrovni Evropské unie a ta stanovila seznam základních sportovních událostí, které musí být volně dostupné, tedy že se za ně nesmí platit. Ale to už neznamenal, že to musí vysílat veřejnoprávní, ale to, že to může vysílat kdokoliv, ale

⁸² Na fotografii je reportér Tomáš Kohout jako ukázka multitaskingu současného reportéra. V levé ruce má fotoaparát pro co nejlepší fotografie, v pravé drží nahrávací zařízení, ze kterého mu vede jedno sluchátko do uší, aby si současně s nahráváním mohl kontrolovat kvalitu zvuku. V druhém sluchátku z těch, co má na uších, má poslech vysílání, před ústy mikrofon a přes rameno mu visí tzv. kodek, který zajišťuje na bázi telefonního signálu kombinovaného s dvěma sim kartami nabitými na data kvalitní signál, kterým se dá ve studiové kvalitě vstoupit do vysílání. (Archiv ČRo)

na volně dostupném kanálu,“ vypočítává Souček. (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) Na rozdíl od České televize ale nemá v současnosti Český rozhlas na tuzemském mediálním žádného konkurenta, a tak za mediální práva platí řádově nižší částky, než Česká televize. Důvodem je také to, že většina diváků dá přednost televizi, která musí zaplatit víc. „Naštěstí sportovní federace rychle pochopily, že největší balík peněz leží v zemích Velké pětky (Španělsko, Německo, Francie, Velká Británie, Itálie), tam začaly prodávat práva zvlášť a EBU dostala balík pro ostatní země, který se jim nevyplatilo se rozdělit.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem)

Částka za vysílací práva se brzy stala podstatnou položkou v rozpočtu redakce. Rozhlas kromě hokeje nejprve platil jen za hokejový šampionát a zahraniční fotbalové zápasy českých účastníků evropských pohárů. „Člověk při losu sledoval, když se mu krátil rozpočet, aby český klub dostal soupeře, kde to bude levné. Naopak německý rozhlas držel heslo, že vysílací práva neexistují, takže tam to bylo dobré... Ale Skotsko, nebo balkánské země a Turecko byly vždy problémem. Dali jsme za to 500, maximálně 1000 eur, což jsou sice ve srovnání s televizními právy zlomky, ale za 90 minut hry to není málo.“ (Osobní rozhovor s Petrem Součkem) Právě vývoj ceny vysílacích práv bude důležitým faktorem pro další vývoj sportovní redakce. Ta si dává záležet na tom, aby byla při velkých sportovních událostech a mohla posluchačům nabídnout informace přímo z místa v co nejlepší kvalitě, nikoliv pouze přečíst do vysílání výsledky z internetu, jak to dělají ostatní stanice. Dříve s financováním práv a cest pomohly sponzorské vzkazy, které sháněl od návratu do rozhlasu na pozici externího spolupracovníka Miroslav Augustin. „Díky tomu jsme začali opravdu hodně jezdit do zahraničí. Kluci z ostatních médií nám proto začali říkat CK Radiožurnál. Jezdilo se hodně, což bylo dané i tím, že co se nenatočilo na místě, to člověk neměl,“ vzpomíná Šedivý. (Osobní rozhovor s Filipem Šedivým) Sportovní redakce naopak nemusí platit vysílací práva za tuzemské sportovní události. „Podle mě se v současnosti vysílací práva dost podceňují. V současnosti se práva posuzují pouze podle toho, kdo nabídne víc. Trh se mění, zasahují do toho kabelové televize, které skoupi práva i pro rozhlas, který byl dřív trochu schovaný za bukem, a přeprodávají je za vysoké ceny. Těžko říct, jak práva ovlivní sociální sítě, možnost podcastů a další technologické novinky,“ vypočítává Kohout. (Osobní rozhovor s Tomášem Kohoutem) Cílem sportovní redakce je vysílat události, na kterých jsou čeští sportovci. Jedinými

zápasy, které rozhlas bez účasti českých sportovců v posledních 10 letech vysílal bez účasti českých sportovců v živé reportáži, jsou finále mistrovství světa v hokeji, finále mistrovství Evropy ve fotbale, finále mistrovství světa ve fotbale, finále běhu na 100 metrů na olympijských hrách a mistrovství světa, pokud běžel Usain Bolt. „Vždycky se to odvíjí podle toho, jakou mají Češi šanci. Fotbal je fenomén nesrovnatelný s jiným sportem. U něj to nemá vliv na to, jestli jsou Češi úspěšní, ale ten budou lidé poslouchat vždycky. Když navíc má český tým úspěch, pak zajímá o to více lidí. V Česku se do téhle pozice ještě dostane hokej, hlavně v období okolo mistrovství světa. U těch ostatních sportů závisí pouze na úspěchu Čechů – klasickým příkladem je biatlon. Kdyby Češi nejezdili dobře, tak to nikoho nezajímá. Tenis, atletika jsou na tom trochu lépe, ale také je u nich hodně znát, když hrají Češi dobře,“ vysvětluje Miroslav Bureš. (Osobní rozhovor s Miroslavem Burešem)

8. Sportovní redakce mimo Český rozhlas

Ve smyslu redakční práce se dají rozlišit pouze tři. Sportovní redakce na Rádiu Alfa vysílající od roku 1993 do roku 1995, na Radiu Impuls od roku 1999 do současnosti a na Radiu Hey od roku 2010 do roku 2013.

8.1. Radio Alfa

Začalo vysílat na podzim 1993 a svým programem se mělo výrazně podobat Radiožurnálu. „Bylo tam hodně hudby a k tomu zpravodajství,“ říká Stanislav Sigmund (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.), který byl tamním sportovním redaktorem spolu s Davidem Kalousem. Kromě nich měla stanice vytvořenu i síť krajských sportovních reportérů, kteří byli externisty a kolikrát spolupracovali jak s Českým rozhlasem, tak i s rádiem Alfa. To Alfě umožňovalo konkurovat ve sportovních přenosech Radiožurnálu, o což se snažila. „Oni chtěli vysílat pořad S mikrofonem za fotbalem, o který se strhl boj. Podepsali smlouvu s firmou STES, která měla na starosti přeprdej

marketingových práv Českomoravského fotbalového svazu, takže nás chtěli vyhnat ze stadionů. My jsme požádali soud o předběžné opatření, že pořad S mikrofonom za fotbalem je pořadem zpravodajským a ze zákona má nárok vysílat zpravodajství z utkání. Soud nám sice vyhověl, ale mezitím se odehrála první dvě kola. Generální ředitel rozhlasu Václav Ježek tehdy rozhodl, že všichni čelní představitelé rozhlasu budou na stadionech dohlížet na to, aby se mohlo vysílat, a tak generální ředitel jel na stadion, ředitel marketingu jel na stadion... Tehdy se na Alfě i Radiožurnálu vysílal ten pořad souběžně, dokonce se i v novinách objevilo srovnání, kdo to dělá lépe. My měli tenkrát velkou výhodu, že jsme to vysílali po linkách, zatímco oni pouze po telefonu, a to byl velký rozdíl," vzpomíná Augustin (Osobní rozhovor s Miroslavem Augustinem), že tehdy Alfa uzavřela se soutěží do té doby nebývalý kontrakt na rozhlasovou společnost. Zmíněný technologický nedostatek se stanice snažila místy řešit připojením přes telefonní linky, které na počátku devadesátých let sice nenabízely čistý zvuk, ale zároveň byl mnohem srozumitelnější než telefonát z mobilního přístroje přes tzv. reportofon.⁸³ „Sportovní reportéři byli až moc horliví. Snažili se být ve vysílání častěji, než naši posluchači chtěli, jak plynulo z průzkumů. Radio Alfa poslouchala ta vrstva obyvatelstva, která sice má ráda sport, ale ne v nadměrném množství," říká někdejší šéfredaktor programu Miroslav Dittrich (Osobní rozhovor s Miroslavem Dittrichem). Stanici v roce 1995 koupil vlastník tehdejší televize Nova a přejmenoval ji na Nova Alfa. Ředitelem stanice se stal Petr Dvořák, který ji začal měnit, což se výrazně dotklo i sportu. „Redakce ze dne na den skončila. Bylo to proto, že nový majitel měl jinou vizi.“ (Osobní rozhovor s Miroslavem Dittrichem) „Přišel pan Petr Dvořák, který řekl, že na Nové Alfe ruší sport. Poděkoval Kalousovi, poděkoval Sigmundovi a my jsme šli světem. Řekl, že všechny sportovní výsledky stačí přebrat z četky," vysvětluje Sigmund. (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.)

⁸³ Výrobek holandské firmy, který se v rozhlasových stanicích používal v 90. letech. Velmi rychle byl ale nahrazen novějšími technologiemi.

8.2. Radio Impuls

Sportovní redakce na radiu Impuls fakticky neexistuje⁸⁴, ale její redaktoři/reportéři pokrývají významné množství sportovních událostí. „Jsme například na fotbalové lize, mezistátních zápasech, na hokejové lize. Fotbal, hokej a tenis jsou ty hlavní sporty, v současnosti ještě biatlon,“ říká Stanislav Sigmund (Osobní rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml.), který je v redakci „sportákem“ spolu s Renatou Kukovou. Impuls nekupuje vysílací práva na velké sportovní události a ani nemá vyloženě sportovní pořad⁸⁵, sportovní zpravodajství ve vysílání zaměřuje na mainstreamové posluchače.

8.3. Radio Hey

Původně východočeské rádio změnilo v roce 2010 svůj koncept a začalo vysílat v kombinaci Rock a sport. „Nejdřív to byl takový pozvolný přerod, že se ve vysílání míchaly věci nespportovní s tím sportem, ale později už to byla čistě sportovní stanice,“ říká Jan Homolka (Osobní rozhovor s Janem Homolkou), který tamní sportovní redakci vedl. Cílovou skupinou byli muži ve věku 30 až 50 let, stanice měla pokrytá velké aglomerace, ale nebyla celoplošnou. „Například na západě Čech jsme nevysílali vůbec, hokejový zápas Plzeň – Karlovy Vary pro nás byl o ničem. Naopak finále extraligy 2011/2012 Pardubice – Brno bylo úžasné“ (Osobní rozhovor s Janem Homolkou) Rádio vysílalo ráno od 6 do 10 hodin zpravodajství, poté publicistiku zpravidla formou rozhovorů a následně znovu zpravodajství. Kromě moderátora a zprávaře byla vždy sportovní služba, která přicházela v 6 hodin ráno a do 10 hodin připravila přibližně 12-16 příspěvků do vysílání. Některými příspěvky byly čtené zprávy, některými zprávy zvukové, případně krátké montáže. Směny se střídaly v 10 hodin a případně znovu ve 14 hodin, pokud byla pozdně odpolední potřeba.

V redakci byli Jan Homolka, Šárka Drobná, Martin Kubičik, Martin Štefl, Tomáš Petr a Aleš Svoboda. Přičemž kromě Drobná a částečně i Kubičik byli hlavně reportéry. „Byla

⁸⁴ V této diplomové práci se tedy v minikapitole objevuje proto, že mikrofony jsou na mnoha sportovních akcích, tedy aby nedošlo k omylu, proč v práci není Impuls zahrnut.

⁸⁵ Podle Sigmunda je to tím, že stanice má mnohem širší okruh posluchačů, tudíž nejsou většinou zaměřeni čistě na sport.

jsem externista, chodila jsem na hokejovou extraligu v Praze (v té době Sparta/Slavia) a někdy do Kladna, protože byla výluka NHL a tam hrály hvězdy. Dělal jsem živé vstupy přímo ze zápasů a pak jsem posílala sestříhané rozhovory a reportáže hned po zápase. Případně jsem chodila na tiskovky, kde byla možnost získat nějaký zajímavý rozhovor, který se pak rozstříhal a dával do vysílání," popisuje Drobná. (Osobní rozhovor se Šárkou Drobnou) Externími spolupracovníky byli všichni členové redakce, která měla své externisty také v krajích, často to byli zároveň lidé, kteří dělali online zpravodajství z utkání na stránce www.onlajny.com. „Jinak to vysílání ale bylo v podstatě pirátské. Nikdy jsme nikde neplatili žádná práva, dělali jsme jen zpravodajství z fotbalové a hokejové ligy a když se našly peníze, tak třeba jela Šárka na Fed Cup do Ostravy," líčí Homolka, (Osobní rozhovor s Janem Homolkou) podle kterého byla v redakci dobrá parta a spousta mladých redaktorů v ní udělala své první kroky ve sportovní žurnalistice. Pokud redakce neměla možnost být přímo na utkání, líčila průběh zápasů z televize, případně internetových streamů. „Ale ne žádná dlouhá reportáž, jen krátké vstupy o stavu. Co se týče práv, tak jsme narazili při mistrovství Evropy ve fotbale 2012 v Polsku. Bylo to blízko, tak tam Martin Kubičík jel, ale nedostali jsme akreditaci na stadion, abychom mohli dělat ty on-side věci. On tam jen natáčel na trénincích, dělal ty pocitové materiály s fanoušky. Při zápase jsme si pozvali Jiřího Novotného. Bydlí ve Vysočanech, my sídlili v Libni, takže to měl kousek, sedli jsme si k televizi, koukali na to a on to glosoval," dává příklad Homolka. (Osobní rozhovor s Janem Homolkou) Naproti tomu měla redakce koupený přístup do audiotéky ČTK, ze které stahovala zvuky. „Například v neděli po extralize. V Třinci se hraje vždycky dřív a v té databázi už ve 20 hodin byl zvuk. Když se pak třeba ještě hrálo na Spartě, my měli vstup ve kterém jsme řekli: ‚Na Spartě to je v 53. minutě 3:1, ale už se dohrálo v Třinci, domácí vyhráli 2:0 a oba góly dal Polanský, který po utkání mluvil o tom, že dva góly bekhendem nikdy nedal.‘ A za tím běžel zvuk Polanského. Například. Ono to bylo poměrně akční, snažili jsme se o co nejrychlejší zpravodajství.“ (Osobní rozhovor s Janem Homolkou)

Tento projekt skončil v roce 2013 poté, co Rádio Hey koupil majitel Radia Beat. „Nechtěl mít dvě stejná rádia, tak ten projekt zkrátka utnul," líčí Drobná. (Osobní rozhovor se Šárkou Drobnou) Radio Hey tak v podstatě ze dne na den skončilo. „Fungovalo to 3 roky, ale v podstatě se to řídilo samospádem. Byl to lowcostový projekt,

ale v poměru cena-výkon velmi dobrý," říká Jan Homolka. (Osobní rozhovor s Janem Homolkou)

Závěr

Sportovní redakce Československého i Českého rozhlasu je nedílnou součástí vysílání na hlavní stanici této instituce. I když většina jejích členů nikdy nemluvila do vysílání o politických tématech, politika samotná formovala redakci a nástup komunismu k moci v roce 1948 výrazně ovlivnil personální obsazení redakce. Nelze ale soudit, jestli by redakce mohla být lepší, než se nakonec v šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých letech stala. Vždyť Karel Malina, Stanislav Sigmund a později například Aleš Procházka se stali symboly rozhlasové sportovní žurnalistiky, které posluchači obdivovali. Po revoluci se musela redakce vyrovnat hned s několika nenadálými situacemi. Personální obměna, nástup digitální éry, stejně jako třeba nutnost vysílacích práv výrazně ovlivnily chod redakce a věci a způsob, jakým materiály zpracovává a přináší posluchačům. Budoucnost sportovní redakce v rozhlasu je ale nejistá. Dokud bude sport přinášet posluchačům emoce a dokud budou redaktoři schopni je na elitní úrovni přenést k posluchačům, bude redakce prosperovat. Stejně tak ale musí dávat pozor, jestli online media nepřebírají jeho roli, jestli rozhlas nemá možnost se ubírat jiným směrem, než v minulých letech, aby díky své jedinečné platformě stále mohl nabízet jiné unikátní žurnalistiku, která v České republice nemá obdoby. Komerční vysílatelé zatím nenašli cestu, jak sportovní redakci připravit stálou těžkou rozhlasovou konkurenci. Budoucnost rozhlasu ale stojí i na vysílacích právech a personálním zajištění redakce, ze které v posledních letech odešlo mnoho schopných redaktorů za lepšími finančními podmínkami i lepším zázemím.

Summary

Sports editors of both Czechoslovak and Czech Radio are an integral part of the broadcasting on the main station of this institution. Although most of its members never talked about political issues, politics itself formed the editorial board, and the rise of Communism to power in 1948 significantly influenced the staffing of the editorial staff. But we can not judge whether the editorial might be better than it eventually happened in the sixties, seventies and eighties. After all, Karel Malina, Stanislav Sigmund and later Aleš Procházka became symbols of the radio sports journalism that the audience admired. After the revolution, the editors had to cope with a few unexpected situations. The personal change, the onset of the digital era, as well as the need for broadcasting rights have significantly influenced the editorial work and the way things are handled and brought to the listeners. The future of the sports editorial office in the radio is uncertain. As long as the sport brings emotions to listeners, and until the editors are able to transfer them to the audience, the editorial staff will prosper. But it also has to be careful if online media does not take on its role if the radio does not have the opportunity to move in a different direction than in previous years, so that thanks to its unique platform, it can still offer other unique journalism that is unparalleled in the Czech Republic. Commercial broadcasters have yet to find the way for sports editors to prepare for heavy radio competition. But the future of radio is also on the broadcasting rights and staffing of the editorial office, which has left many capable editors in recent years for better financial conditions and better backgrounds.

Citovaná literatura

Běhal, R. (1962). *Soupis přenosů aktuálních událostí, reportážních přenosů a rozhlasových reportáží*. Praha: Československý rozhlas.

Běhal, R. (1992). *Kdo je kdo v sedmdesátileté historii Českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas.

Běhal, R. (2003). V E. Ješutová, *Od mikrofonu k posluchačům* (1. vyd., str. 667). Praha: Český rozhlas.

Bozděch, V. (1966). *O jazyce sportovních pořadů*. Rozhlasová práce.

Hraše, J. (2003). V E. Ješutová, *Od mikrofonu k posluchačům* (1. vyd., str. 667). Praha: Český rozhlas.

Ješutová, E. (2003). *Od mikrofonu k posluchačům* (1. vyd.). Praha: Český rozhlas.

Ješutová, E., & Nováková, J. (1997). *Normalizace v Československém rozhlase*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Klainerová, L. (1962). *Z průzkumů sportovního vysílání*. Rozhlasová práce.

Kolektiv. (2003). *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. Praha: Karolinum.

Končelík, J., Orság, P., & Večeřa, P. (2010). *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál.

Malina, K. (1985). *Rozhlasový reportér Josef Laufer (Osobnosti české a slovenské žurnalistiky. vyd.)*. Praha: Novinář.

Malý, J. (1965). *Jak dál*. Rozhlasová práce.

Maršík, J. (2003). V E. Ješutová, *Od mikrofonu k posluchačům* (1. vyd., str. 667). Praha: Český rozhlas.

Moravec, V. (2003). *Svobodný rozhlas*. V E. Ješutová, *Od mikrofonu k posluchačům*.

Motal, J. (2012). *Nové trendy v médiích: Rozhlas a televize* (1. vyd.). Brno: Masarykova univerzita.

Pátek, M. (1991). *Rozhlasáci. Příběhy o začátcích rozhlasové žurnalistiky*. Praha: Český rozhlas.

Patzaková-Jandová, A. (1937). *Prvních deset let Československého rozhlasu*. Praha: Radiojournal.

Pavel, O. (2004). *Syn celerového krále*. Praha: Sláfká.

Očadlík, Mirko. *Jaro a léto 1947 v Československém rozhlase*. (1947). Programové porady

Československého rozhlasu v Karlových Varech ve dnech 27. ledna – 1. února, str. 54.

Praha: Československý rozhlas.

Ritchie, D. A. (2003). *Doing Oral History : A Practical Guide*. Oxford University Press.

Shopes, L. (2007). *Legal and Ethical Issues in Oral History*. V T. L. Charlton, L. E. Myers, & R. Sharpless (Editoři), *History of Oral History* (str. 320). Lanham: AltaMira Press.

Šašek, P. (2009). *S mikrofonem za...* V *Rozhlas veřejné služby - stojí na rozcestí?: sborník příspěvků z Jarního semináře pořádaného Sdružením pro rozhlasovou tvorbu a Katedrou žurnalistiky FSV UK 27. dubna 2009 v Karolinu*. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu.

Vaněk, M. (2004). *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha: Ústav pro výzkum soudobých dějin AV ČR.

Vaněk, M., & Mücke, P. (2011). *Třetí strana trojúhelníku*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Vaněk, M., Mücke, P., & Pelikánová, H. (2007). *Naslouchat hlasům paměti*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Osobní rozhovory

Rozhovor s Karlem Tejkalem 5. 3. 2018

Rozhovor s Evou Křížovou 19. 3. 2018

Rozhovor s Alešem Procházkou 20. 3. 2018

Rozhovor s Miroslavem Augustinem 22. 3. 2018

Rozhovor s Jaroslavem Suchánkem 6. 4. 2018

Rozhovor s Petrem Součkem 19. 4. 2018

Rozhovor s Jaromírem Niklem 27. 3. 2018

Rozhovor s Miroslavem Burešem 29. 3. 2018

Rozhovor se Stanislavem Sigmundem ml. 4. 4. 2018

Rozhovor s Filipem Šedivým 17. 4. 2018

Rozhovor s Šárkou Drobnou 16. 4. 2018

Rozhovor s Janem Homolkou 4. 5. 2018

Rozhovor s Jaroslavem Plašilem 2. 5. 2018

Rozhovor s Tomášem Kohoutem 2. 5. 2018

Rozhovor s Miroslavem Skoupým 2. 5. 2018

Rozhovor s Miroslavem Dittrichem 9. 5. 2018

Ostatní zdroje

Rozhlasové noviny.

Archiv ČRo. (10. 5. 2018). fond osobních spisů.

Hubička, J. (23. 8 2010). www.rozhlas.cz. Získáno 15. 1 2018, z Osobnosti za mikrodonem:

http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/frantisek-havel--789684

Sigmund, S. (1971). *Sportovní publicistika v socialistickém rozhlase* (diplomová práce).

Fakulta žurnalistiky Univerzity Karlovy.

Svoboda, V. (1969). *Vývoj české sportovní rozhlasové reportáže* (diplomová práce). Fakulta osvěty a novinářství Univerzity Karlovy.

Tisková zpráva Českého rozhlasu. (14. prosinec 2007). rozhlas.cz. Načteno z ČRo 1 -

Radiožurnál čekají od 1. ledna 2008 výrazné změny:

http://www.rozhlas.cz/digital/media/_zprava/cro-1-radiozurnal-cekaji-od-1-ledna-2008-vyrazne-zmeny--406959

Týdeník Náš rozhlas

Týdeník Radiojournal.

Ústav pro českou literaturu AV ČR. Získáno 4.. duben 2018, z Slovník české literatury:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=33>

Wenig, J. (30. září 1945). Zpravodajství Československého rozhlasu. Náš Rozhlas, 2.

Zákon č. 231/2001 o provozování rozhlasového a televizního vysílání a změně dalších zákonů. (17. 5 2001). Sbírka zákonů.

Teze Diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Charvát Martin	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2010	
E-mail diplomantky/diplomanta: maty.ch@seznam.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediální studia/denní	
Předpokládaný název práce v češtině: Historie sportovní redakce Československého/Českého rozhlasu	
Předpokládaný název práce v angličtině: History of sports newsroom in Czechoslovakian/Czech Radio	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>) (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve</u> po dvou semestrech od schválení tezí) LS 2015/2016	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Práce má za cíl shrnout historii sportovní redakce v Československém/Českém rozhlasu. Její počátek bude ještě v dobách Radiojournalu, který začal se sportovními přenosy. Na sportovní redakci v Československém rozhlasu působilo mnoho vlivů, kromě politické situace také počátek televize i technologický pokrok, které měnily její práci i redaktorské složení. O zpravodajství a publicistice tvořené sportovní redakcí převážně v době Českého rozhlasu existuje několik prací, ale žádná publikace ani akademická práce nezachycuje sportovní redakci v Československém/Českém rozhlasu z historického pohledu.	
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem práce je uceleně zpracovat historii sportovní redakce v Československém/Českém rozhlasu. Na základě zdrojů a výpovědích dosud žijících pamětníků chce autor popsat chod sportovní redakce s přihlédnutím k politickým vlivům na redakci, nebo využívání nových technologií v chodu sportovní redakce. Práce bude končit rokem 2014, kdy je sportovní redakce v Českém rozhlasu ustálena z pohledu struktury instituce i personálního obsazení a nejsou očekávány radikální změny. Autor přesto naznačí další vývoj a možnosti sportovní redakce v následujících letech.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Úvod <ol style="list-style-type: none">1. Politická situace v Československu – její vliv na média, jejich vznik a chod, zejména s důrazem na rozhlas.2. Metodologie výzkumu – metoda orální historie3. První sportovní přenosy ve vysílání Radiojournalu – období počátků Josefa Laufera, vzestup oblíbenosti sportovních rozhlasových reportáží na přelomu 20. a 30. let z velkých sportovních akcí.4. Sportovní redakce v poválečném Československém rozhlasu – její úloha v rozhlasu, složení, prostor ve vysílání. Autor bude vycházet převážně z dobových vzpomínek a archivních materiálů.5. Fungování sportovní redakce v Československém rozhlasu do roku 1990. Vliv politiky na sportovní redakci, počátku sportu v Československé televizi, využití nově objevených technologií ve vysílání sportovní redakce, sportovní pořady. Kromě archivních materiálů využije autor i vzpomínky tehdejších členů redakce.6. Situace po roce 1990 do současnosti. Změny ve složení redakce po změně společenského řádu, vliv nástupu komerčních stanic, současná situace, složení a úloha sportovní redakce ve struktuře Českého rozhlasu.7. Sportovní redakce komerčních rozhlasových stanic, jejich složení a zaměření.	
Závěr	
Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Autor bude v úvodu práce převážně využívat archivních materiálů a níže vypsané literatury. Součástí práce budou rozhovory s pamětníky i současnými pracovníky Českého rozhlasu.	
Metody (techniky) zpracování materiálu: Výzkum v archivních materiálech Československého/Českého rozhlasu, orální historie	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů <u>k tématu a metodě jeho zpracování</u> ; u všech titulů je nutné uvést	

stručnou anotaci na 2-5 řádků):

1) JEŠUTOVÁ, Eva. Od mikrofonu k posluchačům: z osmi desetiletí Českého rozhlasu. Praha: Český rozhlas, 2003, 667 s. ISBN 80-86762-00-9.

Základní publikace ke studiu historie Československého/Českého rozhlasu, která chronologicky postupuje od dob Radiojournalu po nedávnou současnost. Popisuje vysílání, strukturu rozhlasu, obsahuje hesla i informace o redaktorech.

2) KÖPPLOVÁ, Barbara. Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, 461 s. ISBN 80-246-0632-1.

Rovněž základní publikace ke studiu historie českých médií, obsahuje hesla a data z českých mediálních dějin, uvádí také důležité legislativní normy ovlivňující nejen rozhlasové vysílání.

3) ČÁBELOVÁ, Lenka. Radiojournal: rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923-1939. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, 198 s. ISBN 80-246-0624-0.

Publikace popisující prvopočátky rozhlasového vysílání. Sportovní přenosy v tomto období získaly výraznou popularitu u veřejnosti a staly se důležitou součástí vysílání Radiojournalu.

4) MALINA, Karel. Rozhlasový reportér Josef Laufer. 1. vyd. Praha: Novinář, 1985, 196 s., 14 s.

Beletristická kniha zachycující činnost dosud nejlepšího rozhlasového reportéra, který se stal největší osobností sportovního zpravodajství a publicistiky v Československém/Českém rozhlase.

5) JEŠUTOVÁ, Eva a Jaroslava NOVÁKOVÁ. Normalizace v Československém rozhlase. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1998, 141 s.

Publikace popisující poměry v Československém rozhlase před rokem 1990. Autorky se zaměřují na změny, a to jak v organizaci práce v rozhlase, tak změny v samotné instituci.

6) Rozhlas veřejné služby - stojí na rozcestí?: sborník příspěvků z Jarního semináře pořádaného Sdružením pro rozhlasovou tvorbu a Katedrou žurnalistiky FSV UK 27. dubna 2009 v Karolinu. Praha: Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 2009, 40 s. ISBN 978-80-254-6814-2.

Publikace věnující se v jedné ze svých částí výhradně sportovnímu zpravodajství a publicistice na Radiožurnálu. Je sbírkou přednášek ze semináře, na kterém se převážně akademikové zabývali vysíláním Českého rozhlasu ve třetím tisíciletí.

7) BEDNAŘÍK, Petr - CEBE, Jan: Vývoj médií v Československu od února 1948 do prosince 1950. In: Sborník Národního muzea v Praze, řada C - Literární historie. Roč. 53 (2008).

Akademický článek sumarizující základní politické okolnosti ovlivňující vývoj médií po nastalé vládě komunistické strany.

8) VANĚK, Miroslav: Mocní? A bezmocní? Politické elity a disent v období tzv. normalizace. Interpretační studie. Olomouc: Prostor, 2006.

Studie pracovníků a spolupracovníků Ústavu pro soudobé dějiny, kteří zpracovali materiály o životě a společnosti v období komunismu získané metodou orální historie.

9) VANĚK, Miroslav; MŮCKE, Pavel; PELIKÁNOVÁ, Hana. Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007.

Teoretická publikace zabývající se orální historií jako metodou výzkumu. Bude užitečná zejména pro správné použití metody orální historie.

10) VANĚK, Miroslav a kol. Orální historie. Metodické a „technické“ postupy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003.

Rovněž teoretická publikace, jejíž účel je pro diplomovou práci hlavně v osvojení si ideálních postupů při výzkumu.

11) VANĚK, Miroslav; URBÁŠEK (EDS.), Pavel. Vítězové? Poražení?: Politické elity a disent v období tzv. normalizace. Praha: Prostor, 2005.

Publikace, která předchází titulu Mocní? A bezmocní?, rovněž výše zmíněného. Očekává se, že stejně jako ona publikace bude sloužit k poznání zpracování orální historie a situace v komunistickém Československu.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

CHARVÁT, Martin. Sportovní zpravodajství a publicistika ve vysílání ČRo 1-Radiožurnálu a BBC 5 Live v roce 2012 [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2013. 55 listů. Vedoucí práce Václav Moravec.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA: PhDr. Martin Groman, Ph.D.

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Na základě rešerše dostupného materiálu bude možná nutné doplnit či konkretizovat zaměření jednotlivých kapitol. Jejich součástí by měla být také akcentována role sportovní žurnalistiky (především rozhlasové) v dobovém politickém i mediálním kontextu a také role a vliv cenzury.

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Doporučuji využít zkušeností a znalostí pracovníků rozhlasového archivu a případně rozhlasových odborníků, kteří se rozhlasové historii a sportovní žurnalistice věnují.

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam vedoucích sportovní redakce

Příloha č. 2: Pravidla pro vykonávání sportovní služby

PŘÍLOHA Č1:

1945 – 1949 – Josef Hora

1950 - 1951 – Edmund Koukal

1951 – 1952 – Otakar Procházka

1952 – Jaroslav Beneš

1952 – 1953 - František Valach

1953 – 1961 – Jaroslav Beneš

1961 – 1974 – Josef Malý

1974 - 1990 – Václav Svoboda

1990 – 1992 – Karel Tejkal

1992 – Vladimír Vácha

1993 – 1998 - Miroslav Augustin

1998 – 2010 – Petr Souček

2010 – 2018* – Miroslav Bureš

PŘÍLOHA Č2:

JAK DĚLAT DOBŘE SLUŽBU (poslední změna 5. 2. 2007)

Denní služby mají pracovní dobu od 9.30 do 19:00. Dříve smějí odejít pouze ve volnějších dnech ale vždy se svolením večerní služby, která své rozhodnutí konzultuje s autorem Sportžurnálu. Ve dnech, kdy se vysílá s mikrofonem za hokejem, končí služba v okamžiku natočení kolečka.

Večerní služba začíná v 15.30, odchází ve chvíli, kdy má vše hotové. Platí povinnost, že přehled ve 21.45 vysílá živě (zprostit jí toho může jen vedoucí redakce). Sportovní přehledy uzavírá, když ČTK vydá, že nečeká žádnou důležitou zprávu.

Pozor na řazení jednotlivých zpráv. Základní pravidlo zní: To nejdůležitější na začátek. A platí ve sportovních přehledech i ve zprávách v celou! Jen těžko se dá dát dohromady univerzální návod, důležitý je přirozený cit, ale vodítkem vám může být následující tabulka.

1) Olympijské hry

2) Mistrovství světa ve fotbale a ledním hokeji

3) Medaile českých sportovců na MS a ME v olympijských sportech

4) MS a ME v olympijských sportech

Zápasy české hokejové a fotbalové reprezentace

Evropské fotbalové a hokejové poháry

Úspěchy českých sportovců na významných soutěžích typu Světový pohár apod.

Celosvětově sledované kauzy jako významné dopingové případy, velké přestupy, přerušení důležitých soutěží atd.

5) Fotbalová liga

Hokejová extraliga

6) další výsledky českých sportovců doma a v zahraničí (i výsledky NHL klidně vztahujte jen k Čechům)

7) další důležité výsledky bez vztahu k ČR (opravdu jen ty nejvýznamnější)

Jednotlivé body se samozřejmě prolínají a záleží na konkrétní zprávě. Navíc jen těžko lze

takovou tabulkou pokrýt všechny typy událostí. Když si nebudete jisti, raději mi zavolejte. Nebo problém proberte s kolegy.

Je nutné, aby lidé na službách uměli bezpodmínečně zacházet s veškerou dostupnou technikou. To hlavně znamená: Stahovat příspěvky z mailu, stahovat příspěvky z Daletu regionální stranice a ovládat nahrávání po lince na samoobslužném pracovišti 3R3.

Služby mají povinnost kontaktovat reportéra před vysíláním a domluvit se s ním na všem důležitém pro vysílání. To znamená na časech vstupů a stopážích. Pokud možno během jednoho telefonátu...

Do vysílání se nesmí dostat stočený příspěvek, ve kterém jsou gramatické nebo faktické chyby. Ručí za to ten, kdo příspěvek ukládá do Daletu. Pokud nějakou takovou chybu naleznete, je nutné materiál přestříhat. V případě, že to nejde, musíte požádat autora o předělání.

NIKDY nesmíme přebírat zprávy z ČTK bez jakékoliv úpravy. Ať do vysílání nebo na internet.

Služby mají povinnost psát flashe a přidávat příspěvky na iŽurnál. Pokud tak nebudou činit, projeví se to na jejich odměnách. Seznam povinných příspěvků:

Fotbalová liga

Hokejová extraliga

Kanadsko-americká NHL

Zápasy české hokejové a fotbalové reprezentace

Evropské fotbalové a hokejové poháry

Mistrovství světa ve fotbale a ledním hokeji

Medaile českých sportovců na MS a ME v olympijských sportech

+ další podle pokynů vedoucího redakce

Služba anoncuje ve vysílání středeční Bez mantinelů se zajímavými hosty v průběhu

celého dne. Před devatenáctou hodinou vyzvedává na vrátnici hosty. Po skončení pořadu Bez mantinelů pak večerní služba probere s jeho autorem, zda jde něco využít zpravodajsky. Ve čtvrtek denní služba vystřihne pořad ze záznamu v Daletu, udělá z něj kompaktní celek (tj. vyhodí z něj hudbu, zprávy) a uloží ho. Přidělený Item Code pošle e-mailem na a dresu jaro@cro.cz a připojí k němu následující informace: Jméno moderátora, jména a funkce hostů a jednou větou nastíní to nejzajímavější, o čem byla řeč.

V případě, že vlastníme jakékoliv exkluzivní zvuky, musíme je využívat častěji. Platí to hlavně o předpovědích na jednotlivé události. Nebojte se je vystřihnout z příspěvků, které šly ráno nebo třeba den před tím. Snažte se zvukovou nabídku obohatit o hlasy stažené z televize.

Český rozhlas se zapojil do výměnné sítě EBU (www.ebu.ch <<http://www.ebu.ch>>), kde budou k mání různé anglicky namluvené zvuky nejen ze sportovního prostředí. Služba by měla navštěvovat tuto síť pravidelně. Když objeví něco zajímavého, příspěvek stáhnou a zařadí do vysílání. Jako autora takového příspěvku píšete EBU. Redaktoři, kteří pokrývají události s mezinárodním přesahem, by měli naopak zvukové záznamy nabízet. Nejlépe v angličtině. V případě, že jsou v zahraničí, dodává je do systému EBU služba. Ke zvuku v češtině je nutné přidat anglický překlad. Manuál k ovládání najdete v Inewsu v adresáři Redakce - Sportovní - Pravidla pod názvem EBU výměnná síť.

JAK PSÁT DOBRĚ ZPRÁVY (posl. změna 26. 11. 2007)

- se zprávami ČTK se pracuje, ne se pouze otrocky kopírují !!!
- zpráva začíná nejdůležitější informací !!! (př.: když Arsenal nevezme k zápasu se Slávií čtyři své hráče, první věta zprávy bude - Arsenal nastoupí k zápasu se Slávií bez Tomáše Rosického. - tzv. titulková věta)

- zkuste neopakovat v jedné zprávě stejné výrazy (tým-celek-mužstvo, vyhrát-zvítězit- zdolat-porazit)
- když napíšete zprávu, sami si ji v duchu nebo polohlasem přečtete, jako byste byli zprávařem. Odstraníte krkolomnosti, které vám při psaní nebudou vadit, ale v mluveném projevu umí udělat pěknou paseku
- nepoužíváme pro mluvený projev nepřírozené výrazy (hlavně spojky ačkoliv, neboť, čili, atd), přechodníky do zpráv také nepatří. Pište pokud možno jednoduché, krátké věty, dlouhá souvětí dělají rozhlasový projev nesrozumitelným
- prohra, číselně vyjádřená, nevypadá takto: Baník chce vrátit hostům porážku z posledního zápasu 32:22. (správně je samozřejmě 22:32)
- když výsledky z NHL, tak všechny. A napsat, že se jedná o NHL (ne, aby v neděli v 10 vypadala zpráva takto: Český hokejový útočník Václav Prospal se stal ústřední postavou utkání mezi Tampou Bay a Washingtonem. Útočník Tampy se stal první hvězdou zápasu díky brance a dvěma asistencím. Jednou se trefil i jeho spoluhráč obránce Filip Kuba a Tampa Bay porazila Washington Capitals 5:2.) Navíc: stejná informace ve dvou větách - ústřední postava a první hvězda zápasu. Co třeba takhle: Hokejista Václav Prospal se stal v NHL ústřední postavou utkání mezi Tampou Bay a Washingtonem. Útočník Blesků dal branku, u dalších dvou asistoval, navíc se trefil i obránce Filip Kuba a Tampa porazila Washington 5:2. - kratší, přehlednější, jasnější
- nejen výsledky NHL se nepíšíou: Anaheim - Colorado 3:4, Washington - Florida 3:1, Tampa - New York Rangers 2:4, Phoenix - Dallas 1:2 v prodloužení. Lepší je proložit výsledky slovesem: Anaheim podlehl Coloradu 3:4, Washington zvítězil nad Floridou 3:1, Tampa prohrála s New York Rangers 2:4 a Phoenix s Dallasem 1:2 v prodloužení. (lépe se to čte. posluchač výsledky snadněji zaregistruje a časově vyjde zpráva nastejno)
- používejte do zpráv zvuky z pozvánek na fotbalovou, hokejovou ligu, reprezentační

a pohárové zápasy, významné události v dalších sportech! Z příspěvků, které jdou během dne v RRŽ, DRŽ a ORŽ, vystřihněte vyjádření aktéra, napište ohláško a připravte do zpráv s připomínkou, jak o daném bude Radiožurnál vysílat. Ne do každých zpráv můžete dát něco zajímavého ze servisu ČTK, situaci tak elegantně a účelně vyřešíte a propagujete naše vysílání (jen pozor, aby chvíli předtím nebo potom nešel o stejném tématu příspěvek). I ke zmíněnému je možno jednu čtenou zprávu přidat

- důležitá zpráva nejde pouze jednou! Příklad: je-li v 10,40 odvolán trenér prvoligového fotbalového klubu - v 11 čtená, ve 13 s vyjádřením některé ze zainteresovaných postav, v 15 znovu čtená nebo znovu s hlasem. Pokud se jedná o událost mimo Prahu a blízké okolí, kontaktujte regionální spolupracovníky - je lepší mít od nich čistý zvuk než vámi natočený telefonát (ne pokaždé se povede, ale za jeden telefonát ke zjištění situace to rozhodně stojí). Pokud hlas není, i tak zprávu ve čtené podobě opakujte, samozřejmě změňte formulaci (ne obsah)

- píšete-li v neděli do zpráv nebo do ORŽ ohlášení na další zápas(y) ligového kola, minimálně před první vstup (lépe pak i před každý ve zprávách v celou a v ORŽ, není nutno v půlkách) přidejte i výsledek(ky) dalších dosud odehraných utkání kola.

- Nenechte se nachytat souhrnnými víkendovými zprávami čtk. Dávat do pondělních dopoledních zpráv sobotní výsledek španělské fotbalové ligy je nesmyslné.

- Informace o trenérských změnách dávejte do vysílání jen v případě, že jde o prvoligový fotbal nebo hokej. Z dalších důležitých sportů jen v případě výměny reprezentačních koučů, špičkových klubů (například: basketbalisté Nymburku, košíkářky Brna apod.)